Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Utdanningsstøtteordningenes betydning for sosial utjevning, rekruttering til studier og bosetting

Trude Gunnes, Lars Kirkebøen, Edda Solbakken og Trine Vattø

TALL SOM FORTELLER
RAPPORTER / REPORTS
2026/32

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgs- og totaltellinger, ved bruk av ulike datainnsamlingsmetoder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 02. november 2026

ISBN 978-82-587-2140-3 (elektronisk)
ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Symboler i tabeller	Symbol
Kategori ikke aktuell Tallet finnes ikke, fordi kategorien ikke fantes da tallene ble samlet inn.	.
Tall kan ikke offentliggjøres Tallene er ikke registrert i våre databaser eller er for usikre til å bli publisert.	..
Konfidensielt Tall er ikke publisert for å unngå å identifisere personer eller foretak.	:
Desimalskilletegn	,

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag for et regjeringsoppnevnt utvalg som har som mål å gjennomgå dagens utdanningstøtteordninger samt gi råd om hvordan framtidens ordninger for studiestøtte bør utformes.

Denne rapporten ser på dagens støtteordninger for utdanning og deres langsiktige betydning for sosial utjevning. I tillegg evalueres gjeldssletteordninger i Lånekassen og hvordan disse påvirker bosetting og rekruttering til lærerutdanningene.

Statistisk sentralbyrå, 26. oktober 2026

Linda Nøstbakken

Sammendrag

- **Hovedfunn Del 1 - Sosial utjevning**
  Omfanget av utdanningsstøtteordningene har økt over tid, både i antall personer omfattet og i samlet beløp. Nesten alle studenter mottar studiestøtte, men personer med høy foreldreutdanning og høy foreldreinntekt mottar i gjennomsnitt mer støtte enn andre. Dette skyldes i stor grad at disse gruppene oftere tar lange utdanninger og dermed mottar støtte over flere år. Samtidig består det betydelige sosiale forskjeller i både deltakelse i og fullføring av høyere utdanning.

  Studietilbøyelighet og utdanningsnivå har økt over tid for de fleste grupper, både med høy og lav foreldreutdanning og -inntekt. Det viktige unntaket er de som har foreldre med lavest inntekt. Det er ikke mulig å gi et entydig svar på om utdanning har blitt likere fordelt. Personer med høy foreldreutdanning og høy inntekt fullfører i større grad lange utdanninger, også når vi bare ser på dem som har startet i høyere utdanning. Disse får også mer stipend og høyere lån enn personer med lavere foreldreutdanning eller -inntekt. Det er tegn på at de i mindre grad har problemer med å betjene lånet (til tross for større lån) og at de har høyere inntekt etter fullførte studier.

  Utdanningsstøtte kan ha bidratt til sosial utjevning dersom utdanningsstøtten har hatt større betydning for studieatferden til dem som har lavere foreldreutdanning og -inntekt. Den gradvise utviklingen både i studieatferd og studiestøtteordninger gjør det vanskelig å avgjøre i hvilken grad studiestøtten har bidratt til sosial utjevning gjennom økt utdanningsdeltakelse og gjennomføring. Analysene i rapporten kan derfor ikke si noe sikkert om den samlede betydningen av studiestøttesystemet for sosial mobilitet, men de kan bidra til å belyse betydningen av enkelte ordninger og utviklingstrekk.

- **Hovedfunn Del 2 - Bosetting i innsatssonen**
  Personer som bor og jobber i innsatssonen i Finnmark og Nord-Troms kan få slettet deler av studielånet sitt i Lånekassen. Vi undersøker om ordningen har fått flere til å bosette seg i innsatssonen ved å se på to endringer: økningen i det årlige beløpet som kan slettes i 2005, og innføringen av en egen ordning for kvalifiserte grunnskolelærere i 2017. Ved hjelp av en forskjell-i-forskjeller-analyse sammenligner vi utviklingen i innsatssonen med utviklingen i resten av Troms utenom Tromsø og i andre distriktskommuner, både før og etter endringene.

  Vi finner ingen klare indikasjoner på at økningen av slettebeløpet i 2005 har påvirket bosettingen. Antallet bosatte med høyere utdanning har økt noe mer i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø, men forskjellen er ikke statistisk signifikant. Vi finner heller ingen effekter på antall personer i yrkesaktiv alder, antall barn, tilflytting av nyutdannede eller utflytting blant personer som har nedbetalt studielånet.

  For ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere ser vi en tendens til flere lærere i innsatssonen de siste årene, men heller ikke denne forskjellen er statistisk signifikant.

  Resultatene våre avviker fra den tidligere evalueringen Vennemo mfl. (2022), som fant en midlertidig økning i bosettingen etter 2005. Forskjellen kan skyldes at vi måler bosetting på en annen måte og følger utviklingen over en lengre periode.

  Den nye gjeldssletteordningen for distriktskommuner fra 2025 reduserer innsatssonens økonomiske fordel sammenlignet med andre distriktskommuner. Basert på resultatene våre venter vi ikke store effekter på bosettingen i innsatssonen.

- **Hovedfunn Del 3 - Rekruttering til lærerutdanninger og læreryrket**

  I 2017 ble en gjeldsletteordning innført for grunnskolelærerutdanningene (GLU 1-7 og GLU 5-10) samt lektorutdanningen for trinn 8-13. Ordningen gir gjeldsslette dersom studentene fullfører disse

femårige studiene på normert tid og deretter arbeider som lærere i minst tre av seks år etter fullført utdanning.

Vi finner ingen tegn på økt rekruttering til GLU og lektorutdanningen etter at ordningen ble innført i 2017. Sammenlignet med en syntetisk kontrollgruppe finner vi en negativ effekt på rekrutteringen. Vi tror imidlertid ikke at gjeldssletteordningen i seg selv har ført til lavere rekruttering til disse lærerutdanningene, men snarere at den ikke har vært sterk nok til å motvirke den generelle nedgangen i rekrutteringen til lærerutdanningene. Også lærerutdanninger uten gjeldssletteordninger, slik som barnehagelærerutdanningen, har opplevd fallende rekruttering siden 2020. Samtidig som rekrutteringen til både berørte og ikke-berørte lærerutdanninger gikk ned, økte rekrutteringen til høyere utdanning generelt under pandemien. Dersom vi avgrenser reformperioden til årene før 2020, er effekten på rekrutteringen til GLU og lektorutdanningen tilnærmet null.

Når det gjelder rekrutteringen til læreryrket, har vi foreløpig få dataår tilgjengelige for å belyse dette. Vi trenger flere postreformkohorter og lengre oppfølgingstid etter fullført studie før vi fullt ut kan observere om flere GLU- og lektorkandidater velger læreryrket som følge av ordningen.

Selv om vi ikke finner at rekrutteringen til GLU og lektorutdanningen har økt som følge av gjeldslette-ordningen, kan andelen kandidater som velger læreryrket likevel øke. Økt rekruttering til læreryrket blant nye lærerkandidater er viktig for å stabilisere lærermangelen på sikt. Det er imidlertid for tidlig å si om gjeldssletteordningen for GLU og lektorutdanningen er et effektivt virkemiddel for å oppnå dette.

Abstract

- **Main Findings, Part 1: Social Mobility and Equality of Opportunity** The scope of Norway's student support system has expanded over time, both in terms of the number of recipients and the total amount of support. Almost all students in higher education receive financial aid, but individuals with highly educated parents and parents with higher incomes receive more support on average than other groups. This is largely because these groups are more likely to enrol in and complete longer study programs, thereby receiving support over a greater number of years. At the same time, substantial socioeconomic differences persist in both participation in and completion of higher education.

  The propensity to enter higher education and the level of educational attainment have increased over time for most groups, including those with both highly and less educated parents and those from both high- and low-income families. An important exception is individuals from families with the lowest parental incomes, who have benefited less from the overall expansion in higher education. It is therefore not possible to give an unambiguous answer as to whether educational attainment has become more equally distributed over time. Individuals with highly educated and high-income parents are more likely to complete long degree programmes, even when analysis is restricted to those who have entered higher education. These individuals also receive more grants and accumulate higher levels of student debt. At the same time, they appear less likely to experience repayment difficulties despite carrying larger debts, and they earn higher incomes after completing their studies.

  Student support may have contributed to greater equality of opportunity if it has had a larger impact on the educational decisions of individuals from families with lower levels of education and income. However, the gradual evolution of both educational behaviour and the student support system makes it difficult to determine the extent to which this has been the case. The analyses therefore cannot provide firm conclusions regarding the overall contribution of the student support system to social mobility. They can, however, shed light on the role of specific support schemes and on long-term trends in educational participation and attainment.

- **Main Findings, Part 2: Settlement in the Finnmark and Northern Troms Action Zone**

  Individuals who live and work in the Finnmark and Northern Troms action zone (Norwegian: *innsatssonen*) are eligible for partial student loan forgiveness. We examine whether the scheme has encouraged settlement in the action zone by evaluating two policy changes: the increase in the annual loan forgiveness amount in 2005 and the introduction of a dedicated scheme for qualified primary and lower secondary school teachers in 2017. Using a difference-in-differences approach, we compare developments in the action zone with developments in the rest of Troms (excluding Tromsø) and in other rural municipalities, both before and after these policy changes.

  We find no clear evidence that the increase in the loan forgiveness amount in 2005 affected settlement patterns. The number of residents with higher education increased somewhat more in the action zone than in the rest of Troms (excluding Tromsø), but the difference is not statistically significant. We also find no effects on the number of working-age residents, the number of children, the in-migration of recent graduates, or the out-migration of individuals who have fully repaid their student loans.

  For the scheme targeting qualified teachers, the number of teachers residing in the action zone has tended to increase relative to the rest of Troms (excluding Tromsø) since 2022. However, this difference is again not statistically significant.

  Our findings differ from those of the previous evaluation by Vennemo et al. (2022), which reported a temporary increase in settlement following the 2005 reform. This discrepancy may be explained by differences in how settlement is measured and by our longer observation period.

The new loan forgiveness scheme for rural municipalities introduced in 2025 reduces the relative economic advantage of the action zone compared with other rural municipalities. Based on our findings, we do not expect the reform to have substantial effects on settlement in the action zone.

- **Main Findings, Part 3: Recruitment to Teacher Education Programmes and the Teaching Profession**

  Beginning in 2017, graduates of the primary and lower secondary teacher education programmes (GLU 1–7 and GLU 5–10) and the integrated master's programme for upper secondary education (grades 8–13) became eligible for student loan forgiveness. The scheme provides partial student loan forgiveness to graduates who complete these five-year programmes within the prescribed period and work as teachers for at least three of the first six years after graduation.

  We find no evidence that recruitment to the GLU and integrated master's teacher education programmes increased after the scheme's introduction in 2017. Compared with a synthetic control group, our estimates indicate a negative effect on recruitment. We do not interpret this as evidence that the loan forgiveness scheme itself reduced recruitment. Rather, the incentive appears insufficient to offset the broader decline in applications to teacher education programmes.

  Teacher education programmes not covered by loan forgiveness schemes, such as the childcare teacher education programme, have also experienced declining enrollment since 2020. While recruitment to both affected and unaffected teacher education programmes fell, recruitment to higher education more generally increased during the COVID-19 pandemic. Restricting the analysis to the years before 2020 yields an estimated effect on recruitment to the GLU and integrated master's teacher education programmes close to zero.

  Regarding recruitment into the teaching profession, only a limited number of post-reform cohorts are currently available for analysis. Evaluating the scheme's longer-term effects on entry into the teaching profession will require additional post-reform cohorts and longer follow-up periods after graduation.

  Although we find no evidence that the loan forgiveness scheme increased enrolment in GLU and the integrated master's teacher education program, it may nevertheless increase the proportion of graduates who choose teaching as a profession. Greater entry into teaching among newly qualified teachers is important for mitigating long-term teacher shortages. However, it is still too early to assess whether the loan forgiveness scheme represents an effective policy instrument for achieving this objective.

Innhold

Forord ... **3**

Sammendrag ... **4**

Abstract ... **6**

1. Innledning ... **10**
1.1. Studiestøtte fra Lånekassen ... 10
1.1.1. Studiestøtteordninger ... 10
1.1.2. Gjeldssletteordninger ... 13
1.2. Datakilder ... 15
1.3. Metode ... 15
1.3.1. Forskjell-i-forskjeller ... 16

2. Del 1: Utdanningsstøtteordningenes langsiktige betydning for sosial utjevning ... **18**
2.1. Innledning ... 18
2.2. Teori og tidligere forskning ... 18
2.2.1. Utdanning og sosial mobilitet ... 19
2.2.2. Høyere utdanning, studiestøtte, kostnader og inntekt ... 19
2.2.3. Implikasjoner for sosial utjevning i Norge ... 21
2.3. Utvikling i faktisk støtte fra Lånekassen ... 22
2.4. Mål på sosioøkonomisk bakgrunn ... 24
2.5. Analyser av årlige data ... 26
2.6. Analyser som følger fødselskull ... 30
2.6.1. Utdanning ... 30
2.6.2. Studiestøtte ... 32
2.6.3. Arbeidsmarked ... 34
2.6.4. Resultater for hvert kjønn ... 36
2.6.5. Resultater etter innvandringsbakgrunn ... 40
2.7. Hva analysene kan fortelle om studiestøtte og sosial utjevning ... 45
2.8. Oppsummering og implikasjoner ... 45

3. Del 2: Effekter på bosetting av gjeldssletteordninger i innsatssonen ... **48**
3.1. Innledning ... 48
3.2. Metode ... 49
3.3. Effekter av endringen i den generelle gjeldssletteordningen i innsatssonen (2005) ... 51
3.3.1. Innbyggere med høyere utdanning ... 51
3.3.2. Positive ringvirkninger av flere med høyere utdanning ... 54
3.3.3. Til- og fraflytting: nyutdannede og personer som nylig har nedbetalt gjeld ... 56
3.4. Effekter av gjeldssletteordningen for grunnskolelærere i innsatssonen (2017) ... 58
3.4.1. Kvalifiserte grunnskolelærere ... 58
3.4.2. Positive ringvirkninger av flere kvalifiserte grunnskolelærere ... 59
3.5. Heterogene effekter av gjeldssletteordningene etter sosioøkonomisk bakgrunn ... 61
3.6. Mulige effekter på bosetting i innsatssonen av ny distriktsordning fra 2025 ... 62
3.7. Oppsummering ... 63

4. Del 3: Effekter av gjeldssletteordninger på rekruttering til lærerutdanninger og læreryrket ... **66**
4.1. Innledning ... 66
4.1.1. Hvem søker seg til lærerutdanningene? ... 67
4.1.2. Hva kjennetegner dem som søker? Hva sier forskningen? ... 67

4.2. Data og metode for evaluering av lærergjeldssletteordningen ... 68
4.2.1. Datakilder ... 68
4.2.2. Metode ... 68
4.3. Rekruttering til GLU og lektorutdanningene ... 69
4.3.1. Deskriptiv statistikk ... 69
4.3.2. Effekter på rekruttering til GLU og lektorutdanningene av gjeldssletteordningen ... 72
4.3.3. Fullføring på normert tid ... 74
4.4. Rekruttering til læreryrket ... 75
4.4.1. Blir flere GLU- og lektorkandidater sysselsatt som lærere? ... 75
4.4.2. Nord-Norge insentivet ... 78
4.5. Hva sier Lånekassedataene om innvilgede søknader om gjeldsslette? ... 80
4.6. Sammensatte insentiver: rekruttering til studier, fullføring på normert tid, rekruttering til læreryrke, ulike finansielle satser for lærerutdanningene og geografi ... 81
4.7. Hvordan påvirkes de treårige lærerutdanningene av gjeldssletteordningen? ... 82
4.8. LUPE ... 83
4.9. Oppsummering ... 84

Referanser ... **86**

A. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 2 (del 1) ... **89**

B. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 3 (del 2) ... **104**
B.1. Figurer ... 104
B.2. Tabeller ... 106

C. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 4 (del 3) ... **117**

Figurregister ... **118**

Tabellregister ... **121**

1. Innledning

I desember 2025 oppnevnte regjeringen et utvalg som skal utforme framtidens ordninger for studiefinansiering. Målet er å utvikle ordninger som sikrer tilgang til kompetanse for arbeidslivet, fremmer sosial mobilitet og legger bedre til rette for å kombinere studier og arbeid. Utdanningsstøtteutvalget skal legge frem sine anbefalinger i midten av 2027.

Som en del av dette arbeidet har utvalget behov for mer kunnskap om hvordan dagens studiefinansieringsordninger fungerer. Denne rapporten belyser tre områder:

1. Utdanningsstøtteordningenes langsiktige betydning for **sosial utjevning**.
2. Effekter på **bosetting** av ordningene med sletting av studiegjeld i **innsatssonen** i Nord-Troms og Finnmark.
3. Effektene av sletting av studiegjeld for **lærere** på rekrutteringen til lærerutdanningene og eventuelle vridninger i forhold til andre utdanninger, f.eks. barnehagelærerutdanningen.

Rapporten er strukturert rundt disse tre hovedtemaene, og de drøftes i hvert sitt kapittel, henholdsvis kapittel 2, 3 og 4.

Før vi går i gang med de tre analysedelene, omtaler vi kort bakgrunnen for opprettelsen av Statens lånekasse for utdanning, og beskriver både studiestøtte og gjeldssletteordninger. Videre omtaler vi data og metoder benyttet i analysedelene.

1.1 Studiestøtte fra Lånekassen

I kapittel 1.1.1 går vi gjennom hovedtrekkene i utviklingen av Lånekassens støtteordninger, og i kapittel 1.1.2 ser vi nærmere på gjeldssletteordningene.

1.1.1 Studiestøtteordninger

Statens lånekasse for utdanning ble etablert i 1947 for å fremme lik tilgang til høyere utdanning, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. Ordningene som gir økonomisk støtte gjennom lån og stipend skal altså bidra til at økonomiske forhold ikke hindrer deltakelse i utdanning og er en viktig del av den norske velferdsstaten.

En heltidsstudent i høyere utdanning kan for skoleåret 2026–2027 få utbetalt et basislån på 170 368 kroner i året (tilsvarende 1,25 G), som utbetales over 11 måneder. Opptil 40 prosent av basislånet kan gjøres om til stipend, såfremt studenten har tilstrekkelig studieprogresjon og ikke har inntekt eller formue over grensene.[1]

Studiestøttesystemet har utviklet seg over tid. I tabell 1.1 gir vi en kort oversikt over utviklingen av studiestøtteordningene, basert på Askim (2022) og Lånekassen (2025).

[1] Informasjon rettet mot brukere av Lånekassen finnes på `https://lanekassen.no/nb-NO/stipend-og-lan/norge/universitet-og-hogskole/`. Lånekassen (2025), Keute (2026) studerer behovsprøving og betydningen av inntekts- og formuesgrensene.

Tabell 1.1 Hovedtrekk ved utviklingen i studiestøttesystemet

Periode	Beskrivelse
1947–1957	**Behovsprøvd låneordning:** Lånekassen ble opprettet som en behovsprøvd låneordning. Tilgang til støtte var i stor grad avhengig av studentens og foreldrenes økonomiske situasjon, og mange studenter mottok ikke støtte.
1957–1971	**Behovsprøvd lån- og stipendordning:** Ordinære stipend ble innført som supplement til lån. Både lån og stipend var behovsprøvd, og ordningen var fortsatt i stor grad rettet mot studenter med økonomisk behov.
1972–1984	**Universell studiestøtte:** Støttesystemet ble gradvis universalisert. De fleste studenter fikk tilgang til både lån og stipend uavhengig av foreldrenes økonomi, selv om enkelte former for behovsprøving fortsatt bestod.
1985–2001	**Prosentstipendmodellen:** Studiestøtten ble gitt som en samlet pakke bestående av en fast andel stipend og resten lån. For ordinære studenter utgjorde stipendet mot slutten av perioden om lag 30 prosent av samlet støtte. Både lån og stipend ble behovsprøvd mot studentens inntekt og formue.
2002–i dag	**Basislånsmodellen med omgjøring til stipend:** Hele støtten gis i utgangspunktet som lån. En andel av lånet kan omgjøres til stipend ved tilstrekkelig studieprogresjon og dersom inntekts- og formuesgrensene overholdes. Reformen økte den maksimale stipendandelen til 40 prosent og avskaffet behovsprøving av selve lånet.

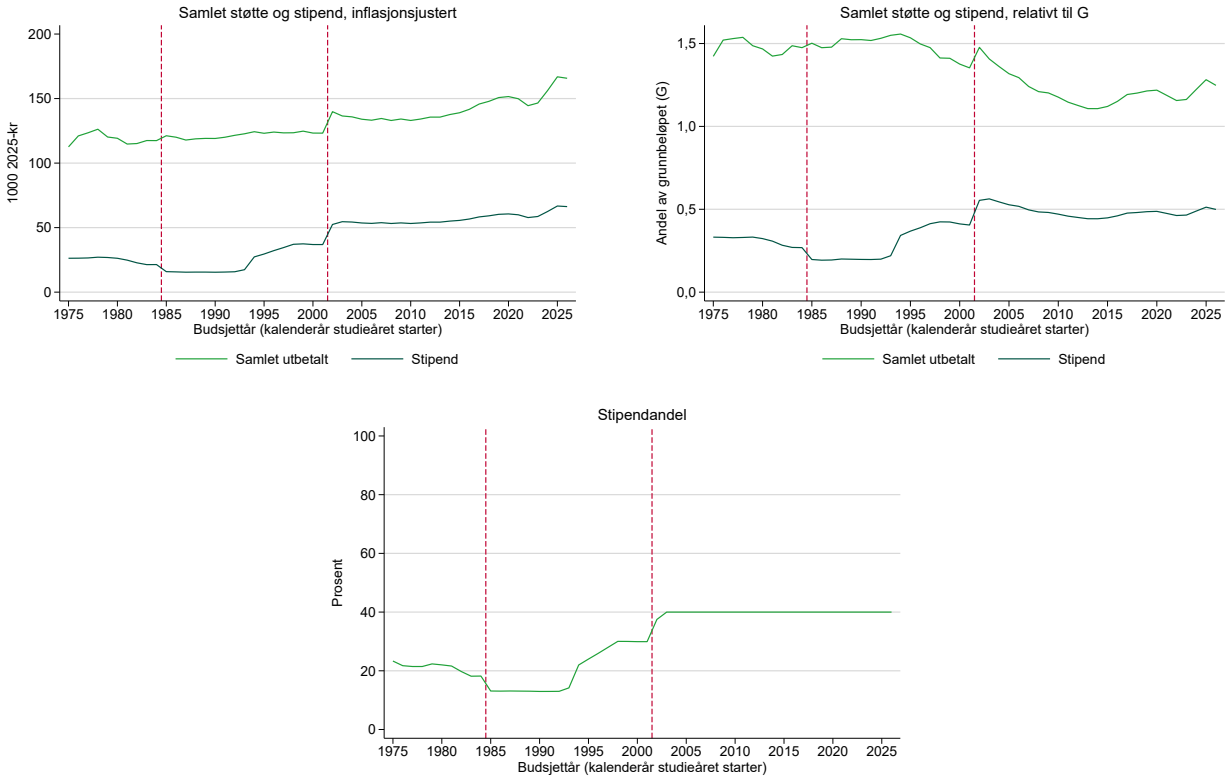
Kilder: Askim (2022), Lånekassen (2025).

Figur 1.1 viser utviklingen i tilgjengelig støtte og stipend over tid, inflasjonsjustert og målt i folketrygdens grunnbeløp (G). Samlet støtte beskriver hvor mye studenter får til livsopphold fra Lånekassen, mens stipend sier hvor mye studenter får i inntekt som ikke skal betales tilbake.[2] Inflasjonsjustert støtte måler studenters kjøpekraft og tar hensyn til prisvekst (KPI). Støtte relativt til grunnbeløpet lar oss sammenligne nivåene over tid på en måte som tar hensyn til den generelle inntektsutviklingen i samfunnet. Betingelsene for både lån og stipend har endret seg over tid (jf. tabell 1.1), slik at nivåene ikke uten videre er sammenlignbare år for år. I figur 1.1 har vi forsøkt å beregne total støtte og stipend for en fulltidsstudent som ikke bor hjemme hos foreldrene, har full studieprogresjon og ikke har inntekt eller formue (egen eller ektefelles) over gjeldende grenser. Endringene fra 1985 og 2002 (jf. tabell 1.1) er markert. Tallene bør tolkes med forsiktighet, særlig før 2002.

Figur 1.1 viser at kjøpekraften til den samlede utbetalte støtten i hovedsak har vært omtrent stabil. Unntak er økninger i kjøpekraften i forbindelse med endringene i 2002 og de siste årene. Mulig stipendandel har vært 40 prosent (avhengig av studieprogresjon) siden tidlig 2000-tall og høyere enn på 1980- og 1990-tallet. Mulig stipend og samlet støtte økte saktere enn grunnbeløpet i årene etter 2002.

[2] Studielån er et subsidiert lån, ettersom det ikke løper renter i studietiden, har en lav rente til tross for dårlig sikkerhet for långiver og det er ordninger for rentefritak og sletting av gjeld bl.a. ved uførhet. Verdien av disse subsidiene representerer en form for inntekt for studentene.

Figur 1.1 Samlet støtte og stipend, inflasjonsjustert og målt i folketrygdens grunnbeløp (G), 1975-76 til 2026-27

Merk: Betingelser for lån og stipend har endret seg over tid, se Askim (2022) og Lånekassen (2025). Tallene for de forskjellige årene er dermed ikke direkte sammenlignbare, men uttrykker forsøksvis samlet utbetalt beløp for en fulltidsstudent som ikke bor hjemme hos foreldrene, har full studieprogresjon, ikke har inntekt eller formue (egen eller ektefelles) over gjeldende grenser. Stiplede vertikale linjer indikerer større endringer i støttesystemet, jf. tabell 1.1.
Kilder: Kunnskapsdepartementet og Lånekassen (2025) for utviklingen i samlet utbetalt og stipend i nominelle kroner, SSB for inflasjon (konsumprisindeksen, KPI), NAV for grunnbeløpet.

1.1.2 Gjeldssletteordninger

Mens lån- og stipendordningene er ment å sikre lik tilgang til utdanning, har Statens lånekasse for utdanning i tillegg etablert to typer gjeldssletteordninger for å stimulere til bosetting i bestemte områder og rekruttering til bestemte utdanninger.

De geografiske ordningene omfatter innsatssonen og distriktskommuner. De skaper insentiver for bosetting og yrkesaktivitet i disse områdene og gjelder hvert år man oppfyller vilkårene, fram til lånet er innfridd.

De studiespesifikke ordningene er rettet mot lærerutdanninger. Disse ordningene skaper økonomiske insentiver til rekruttering og fullføring av studieløpene. I tillegg skaper ordningene insentiver for nyutdannede til å velge læreryrket og jobbe i minst tre år i skolesektoren. Ordningene er utformet som engangsslettinger og opprettholder ikke insentivet til å jobbe som lærer etter at slettingen har funnet sted.

For noen av de berørte lærerutdanningene er det i tillegg ordninger for gjeldsslette dersom lærerkandidatene er sysselsatt som lærere i Nord-Norge etter endte studier. Videre finnes det spesifikke ordninger for grunnskolelærere i innsatssonen. Se tabell 1.2 for en oversikt over betingelsene for de ulike ordningene, hvilken periode de gjelder for og hvor mye av lånet man kan få slettet.[3]

[3] Denne rapporten evaluerer ikke ordningen omtalt som Lærer 1 i tabell 1.2 som gjelder for lærere i realfag, fremmedspråk og samisk/kvensk.

Tabell 1.2 **Gjeldssletteordninger i Lånekassen**

Ordning	Intro-dusert	Første kvalifiserende kohort/ opptjeningsstart	Første søknadsår	Beløp	Insentiv	Hvem kvalifiserer
Geografisk 1: Innsatssonen (bosatt/yrkesaktiv)[b]	1988	1. januar 1988	**1989**	Inntil 60 000 kr/år[d]	Tiltrekke/beholde arbeidskraft i innsatssonen	Bosatt og yrkesaktiv i innsatssonen i 12 sammenhengende mnd.
Geografisk 2: Utvalgte distriktskommuner[c]	2025	1. januar 2025	**2026**	25 000 kr/år	Motvirke fraflytting fra distriktskommuner	Bosatt i kommuner med sentralitetsindeks 5 og 6 og yrkesaktiv i 12 sammenhengende mnd.
Lærer 1: Realfag, fremmedspråk, samisk/kvensk[a]	2009	Fullført studie 2009	**2009**	Inntil 50 000 kr	Rekruttere til pedagogisk utdanning innen realfag/fremmedspråk (senere samisk/kvensk)	Fullført visse lærerutdanninger med spesialisering. Må søke innen seks måneder etter fullført studie.
Lærer 2: Grunnskolelærere i innsatssonen[b]	2017	1. august 2017	**2018**	20 000 kr/år[d]	Beholde lærere løpende i innsatssonen	Min. 50% undervisningsstilling i innsatssonen. Kan kombineres med geografisk ordning 1.
Lærer 3: Nyutdannede lærere[a]	2018	Kohort med oppstart 2017	**2025**	106 000 kr (trinn 1–7) 51 000 kr (trinn 5–10 og 8–13)	Rekruttere til og beholde nyutdannede i læreryrket	Fullført grunnskolelærer- eller lektorutdanning på normert tid + 3 av 6 år som lærer (LUPE fra 2024).
Lærer 4: Lærere i Nord-Norge[a]	2018	Samme som lærerordning 3	**2025**	55 000 kr	Rekruttere lærere spesifikt til Nord-Norge	Samme utdanningskrav som ordning 3 + 3 av 6 år i Nordland/Troms/Finnmark. Kan kombineres med lærerordning 3.

[a] `https://lanekassen.no/nb-NO/gjeld-og-betaling/sletting-av-gjeld-for-larere/`
[b] `https://lanekassen.no/nb-NO/gjeld-og-betaling/finnmark-eller-nord-troms/`
[c] `https://lanekassen.no/nb-NO/gjeld-og-betaling/sletting-av-gjeld-i-utvalgte-kommuner/`
[d] Beløpsendringer over tid: **Geografisk 1 (innsatssonen):** 1989: 10% av opprinnelig lån, maks 15 000 kr/år → 1992: maks hevet til 16 500 kr/år (fortsatt 10%) → 2005: maks hevet til 25 000 kr/år (fortsatt 10%) → 2023: andel økt til 20%, maks 30 000 kr/år → 2025: ny flat sats på 60 000 kr/år for opptjeningsperioder som starter fra 2025. **Lærer 2 (innsatssonen):** 2018: 20 000 kr/år (uendret beløp) → 2023: fortsatt 20 000 kr/år, men kombinert med styrket geografisk ordning 1 gir total verdi opptil 50 000 kr/år → 2025: kombinert med ny flat sats i geografisk ordning 1 gir opptil 80 000 kr/år.

1.2 Datakilder

Datagrunnlaget i analysene bygger på koblede individdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB), Lånekassen, Samordna opptak (SO) og Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). SSBs registre benyttes til å følge individers utdanningsløp, arbeidsmarkedsutfall, inntektsutvikling og demografiske kjennetegn over tid.

Utdanningsopplysninger hentes fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB), som inneholder informasjon om både pågående og fullførte utdanninger (data er tilgjengelige for 1974–2024). Befolkningsregistrene gir informasjon om blant annet alder, kjønn, bosted, flyttinger, innvandringsbakgrunn og familierelasjoner, mens sysselsettingsdata fra AA-registeret og A-ordningen (2000—2025) brukes til å følge yrkesaktivitet, arbeidssted og yrkestilknytning.

Prosjektet benytter også SSBs inntekts- og formuesregistre. Disse inneholder opplysninger om yrkesinntekt, foreldres inntekter og formue, mottatt studiestøtte og studiegjeld. Opplysninger om utbetalt stipend (1993—2024) og lånesaldo (2002—2024) er hentet fra disse registrene. I tillegg kobles registrene til data fra Lånekassen om betalingsvarsler (2003—2026).

For analyser av rekruttering til høyere utdanning og lærerutdanning benyttes individdata fra Samordna opptak (2005—2021), som inneholder informasjon om søknader, opptak og prioriterte studieønsker. Disse suppleres med aggregerte opplysninger fra DBH om søkere, studenter og studieplasser.

Kombinasjonen av disse datakildene gjør det mulig å følge individer over lange tidsperioder og koble informasjon om sosial bakgrunn, utdanningsvalg, studiefinansiering, bosetting og arbeidsmarkedsutfall. Dette gir et godt grunnlag for å analysere hvordan studiestøtte og gjeldssletteordninger påvirker utdanningsvalg, gjennomføring, geografisk mobilitet og senere arbeidsmarkedstilknytning.

1.3 Metode

For å kunne si noe om hvordan utdanningsstøtteordningene påvirker sosial utjevning, bosetting og rekruttering til bestemte utdanninger, skulle vi ideelt sett ha sammenlignet to like grupper der den ene tilfeldig fikk tilgang til en ordning og den andre ikke. Forskjellen i utfall mellom gruppene ville da gitt et direkte mål på effekten av ordningen. Slike eksperimenter finnes som regel ikke. Hvem som omfattes av ordningene, og når de innføres eller endres, er ikke tilfeldig, og utfallene påvirkes samtidig av andre politikkendringer og samfunnstrender.

For gjeldssletteordningene i Lånekassen, som vi studerer i kapittel 3 og 4, kan vi utnytte at ordningene gjelder avgrensede grupper og er innført eller endret på et bestemt tidspunkt. Det gjør det mulig å bruke forskjell-i-forskjeller-analyser, som etterligner et eksperiment ved å sammenligne utviklingen i en gruppe som berøres av endringen, med utviklingen i en gruppe som ikke berøres. Metoden er beskrevet i delkapittel 1.3.1.

I kapittel 2, der vi ser på utdanningsstøttesystemets betydning for sosial utjevning, er en slik tilnærming vanskeligere. Utdanningsstøttesystemet er bredt og sammensatt, har utviklet seg gradvis over tid, og ordningene er i hovedsak universelle. Det finnes derfor verken tydelige kontrollgrupper eller skarpe

regelverksendringer som gjør det mulig å anslå hvordan utfallene ville vært uten ordningene. I kapittel 2 gjør vi derfor beskrivende analyser av hvordan bruk av utdanningsstøtte, deltakelse i høyere utdanning og overgang til arbeidsmarkedet har utviklet seg for personer med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Vi tolker mønstrene i lys av relevant økonomisk teori, som kredittbeskrankninger, økonomiske insentiver og gjeldsaversjon, og eksisterende forskning.

1.3.1 Forskjell-i-forskjeller

I kapittel 3 og 4 undersøker vi effekter av konkrete endringer i gjeldssletteordningene ved hjelp av forskjell-i-forskjeller-analyser. Ideen er å sammenligne utviklingen i en gruppe som blir berørt av en endring (behandlingsgruppen) med utviklingen i en gruppe som ikke berøres (kontrollgruppen), før og etter at endringen trer i kraft. Fordi vi ser på endringer over tid, påvirkes ikke resultatene av faste forskjeller mellom gruppene. Og fordi vi trekker fra utviklingen i kontrollgruppen, renser vi bort utviklingstrekk som påvirker begge gruppene likt.

Den sentrale antakelsen for at vi skal kunne tolke et estimat fra en forskjell-i-forskjeller-analyse som en årsakssammenheng, er at utviklingen i behandlingsgruppen og kontrollgruppen ville vært lik dersom endringen ikke hadde funnet sted. Dette kalles ofte antakelsen om parallelle trender. Antakelsen kan ikke testes direkte, siden vi ikke observerer hvordan utviklingen ville vært uten endringen. For å vurdere hvor plausibel antakelsen er, presenterer vi resultatene som eventstudier som viser forskjellen mellom gruppene år for år både før og etter endringen. Dersom utviklingen var lik i årene før endringen, er det mer plausibelt at den også ville vært lik i årene etter. Parallelle trender før endringen er likevel ikke en garanti, siden forhold som påvirker gruppene ulikt i året for endringen eller senere ikke vil vise seg i årene før.

Hvor troverdige resultatene er, avhenger særlig av tre forhold, som vi diskuterer nærmere i de enkelte kapitlene:

- *Kontrollgrupper.* Kontrollgruppen trenger ikke være identisk med behandlingsgruppen, men den bør være valgt slik at det er rimelig å anta at gruppene ville hatt samme utvikling over tid dersom endringen ikke hadde funnet sted. Samtidig bør den ikke selv påvirkes av endringen, for eksempel ved at personer flytter eller bytter utdanning fra kontrollgruppen til behandlingsgruppen. Vi benytter derfor flere kontrollgrupper for å undersøke hvor følsomme resultatene er for valget av kontrollgruppe.
- *Utfallsvariabler.* Utfallsvariablene bør måle det ordningen faktisk er ment å påvirke og ikke påvirkes mekanisk av ordningen selv. Valg av funksjonsform, det vil si hvordan utfallet måles, kan også ha betydning for om antakelsen om parallelle trender er plausibel. Dersom to grupper av svært ulik størrelse vokser med samme prosentvise rate, vil den store gruppen få en mye større økning i antall enn den lille. Utviklingen er da parallell målt i prosent, men ikke målt i antall. Vi undersøker derfor hvilken funksjonsform, for eksempel antall eller prosentvis endring, som gir mest lik utvikling i behandlingsgruppen og kontrollgruppen før endringen.
- *Andre endringer i perioden.* Dersom andre tiltak eller forhold endrer seg ulikt for behandlings- og

kontrollgruppen i analyseperioden, kan effektene av disse blandes sammen med effektene av gjeldssletteordningene. Vi gjennomgår derfor andre relevante endringer i periodene før og etter endringene vi studerer.

Dersom vi ikke finner en kontrollgruppe som det er rimelig å anta ville hatt samme utvikling som behandlingsgruppen i fravær av endringen, kan vi bruke en syntetisk kontroll (Abadie, 2021). Dette er en utvidelse av forskjell-i-forskjeller-metoden der vi konstruerer en kontrollgruppe som en vektet kombinasjon av grupper som ikke berøres av endringen, slik at den følger utviklingen i behandlingsgruppen så tett som mulig før endringen. Metoden benyttes i kapittel 4 og forklares nærmere der.

2. Del 1: Utdanningsstøtteordningenes langsiktige betydning for sosial utjevning

2.1 Innledning

Utdanningsstøtteordningene har lenge vært et sentralt virkemiddel i norsk utdanningspolitikk, med et uttalt mål om å sikre like muligheter til utdanning uavhengig av familiens økonomiske og sosiale ressurser (Askim, 2022). De siste 25 årene har vært preget av store endringer i både utdanningssystemet og befolkningssammensetningen, med sterk vekst i deltakelsen i høyere utdanning, tydelige kjønnsforskjeller og økt innvandring.

Formålet med dette kapitlet er å belyse hvordan utdanningsstøtteordningene har virket for ulike sosioøkonomiske grupper over tid, med særlig vekt på deltakelse i og gjennomføring av høyere utdanning, finansiering av studier og tidlige arbeidsmarkedsutfall. Analysen søker ikke å isolere én enkelt effekt av utdanningsstøtten, men å gi et helhetlig bilde av hvordan ordningene har samvirket med endringer i utdanningsvalg og livsløp for personer med ulik familiebakgrunn.

Som beskrevet i delkapittel 1.3, er det vanskelig å identifisere samlede kausale effekter av utdanningsstøttesystemet i sin helhet, fordi ordningene i hovedsak er universelle og har utviklet seg gradvis sammen med andre politikkendringer og samfunnstrender. For å gi et best mulig kunnskapsgrunnlag vil vi derfor kombinere flere komplementære tilnærminger. I delkapittel 1.1 har vi beskrevet ordningene for utdanningsstøtte gjennom Lånekassen, inkludert utvikling over tid. I dette kapittelet analyserer vi hvordan bruk av utdanningsstøtte, deltakelse i og gjennomføring av høyere utdanning samt overgang til arbeidsmarkedet har utviklet seg for ulike sosioøkonomiske grupper, og drøfter disse mønstrene i lys av relevant økonomisk teori, herunder kredittbeskrankninger, økonomiske insentiver og gjeldsaversjon, samt eksisterende norsk og internasjonal forskningslitteratur. Den brede deskriptive analysen suppleres med mer eksplisitte kvasieksperimentelle analyser i kapittel 3, der mer avgrensede endringer i utdanningsstøtteordningene brukes til å analysere forskjeller i atferdsendringer og utfall mellom grupper med ulik sosioøkonomisk bakgrunn.

Samlet sett gir analysene en bred oversikt over hvordan utdanningsstøtteordningene har utviklet seg og blitt brukt av ulike sosioøkonomiske grupper, og et empirisk grunnlag for å vurdere hvilke elementer i støtteordningene som framover vil være særlig sentrale for å ivareta hensynet til sosial utjevning.

2.2 Teori og tidligere forskning

Her vil vi kort diskutere sammenhengen mellom utdanning og sosial mobilitet, samt hvorfor og hvordan studiestøtte kan bidra til økt deltakelse i og fullføring av høyere utdanning. Dette er sentrale spørsmål som det finnes mye forskning på. Vi vil referere til denne forskningen, i stor grad gjennom artikler som oppsummerer eksisterende forskning, og trekke på den i tolkningen av de følgende analysene.

Et viktig poeng er at mye av forskningen er fra andre land (særlig fra USA), med andre systemer for høyere utdanning (blant annet med større innslag av skolepenger), andre systemer for studiestøtte med mer.

Det er derfor ikke alltid klart i hvilken grad resultatene er overførbare til norske studenter. Vi diskuterer relevans for Norge og sosial utjevning til slutt i delkapitlet.

2.2.1 Utdanning og sosial mobilitet

Utdanning har en sterk sammenheng med sysselsetting, inntekt og andre livsutfall, som f.eks. helse, opplevd livstilfredshet og kriminalitet (Hægeland, 2003, Barth, 2005). Det er også en sammenheng mellom foreldres og barns utdanning (Raaum, 2003), som bidrar til sammenheng mellom foreldres og barns inntekt m.m.

Blanden mfl. (2023) gir en bred oversikt over årsakene til utdanningsulikhet og hvordan denne bidrar til ulikhet og lav sosial mobilitet mellom generasjoner basert på internasjonal (hovedsakelig amerikansk) forskningslitteratur. Forskjeller i familieforhold, økonomiske ressurser, foreldreinvesteringer, skolekvalitet og tilgang til høyere utdanning bidrar til vedvarende forskjeller i utdanningsutfall gjennom hele oppveksten. Utdanning er en sentral mekanisme for intergenerasjonell mobilitet, og tiltak som reduserer barrierer for utdanning, særlig for barn og unge fra lavere sosioøkonomiske lag, kan bidra til å svekke sammenhengen mellom foreldres og barns framtidige inntekt og utdanningsnivå.

Norge har høy inntektsmobilitet i internasjonal sammenheng, men denne har falt over tid, særlig for personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn (Markussen og Røed, 2022). Den lave inntektsulikheten i Norge og Norden skyldes hovedsakelig koordinert lønnsdannelse som reduserer lønnsforskjeller og avkastningen av utdanning, snarere enn jevn fordeling av utdanning (Salvanes, 2023, Mogstad mfl., 2025). Foreldres inntekt har over tid fått større betydning for barns utdanning (Strømme og Wiborg, 2024). Dette reiser grunnleggende spørsmål om hvilken rolle utdanningsstøtteordningene har spilt for sosial utjevning i det norske samfunnet i denne perioden.

Ved analyser av utviklingen i sosial utjevning over tid er det samtidig viktig å være oppmerksom på at endringer i observerte mål på intergenerasjonell mobilitet kan være krevende å tolke. Nyere forskning viser at slike mål kan påvirkes av endringer i utdanningsatferd og i sammensetningen av foreldre- og barnegenerasjoner. For eksempel viser Nybom og Stuhler (2024) hvordan endringer i både fordelingen av foreldrenes utdanning og barnas utdanningsvalg for gitt foreldreutdanning kan gi sammensatte forløp for observerte mobilitetsmål, uten at de underliggende mulighetene for ulike grupper nødvendigvis har endret seg. Dette tilsier varsomhet i tolkningen av utviklingstrekk over tid og behov for analyser som ser flere utfall i sammenheng over livsløpet.

2.2.2 Høyere utdanning, studiestøtte, kostnader og inntekt

Økonomer betrakter tradisjonelt utdanning som en investering, som gir avkastning i form av høyere inntekt over tid (Becker, 1964). Internasjonale studier finner i hovedsak positive, og til dels betydelige, effekter av høyere utdanning på inntekt (Altonji mfl., 2016, Lovenheim og Smith, 2023). Til gjengjeld gir utdanning en kostnad på kort sikt. I Norge er det beskjedne direkte studiekostnader, det er for eksempel få studenter i høyere utdanning som betaler skolepenger. Det vil likevel være en kostnad at studier begrenser mulighet for inntektsgivende arbeid. Norske studier finner likevel at høyt utdannede har

høyere inntekt over livsløpet (Eika og Kirkebøen, 2023), at mer utdanning øker livsløpsinntekten (Bhuller mfl., 2017) og at de fleste tjener på å fullføre sin foretrukne høyere utdanning (Kirkeboen mfl., 2016).

Med dette utgangspunktet, at utdanning (i gjennomsnitt) er lønnsomt, men at inntekten kommer senere i livsløpet, er det flere barrierer for deltakelse og fullføring av høyere utdanning, og potensielt for sosial mobilitet (Lochner og Monge-Naranjo, 2016, Dynarski mfl., 2023b):

1. Kredittbeskrankninger: Selv om investeringer i utdanning er lønnsomme må studentene finansiere livsopphold i studietiden.
2. Lavere avkastning for individet enn for samfunnet: Utdanning kan gi begrenset gevinst for den enkelte, men gi ytterligere verdi for samfunnet.
3. Høy risiko: Selv om utdanning er lønnsomt i snitt kan gevinsten være usikker for den enkelte.
4. Atferdsmessige barrierer og informasjonsproblemer: Gevinsten av utdanning ligger langt fram i tid, mange er lite villige til å ta opp gjeld, og informasjon om kostnader, støtteordninger og avkastning kan være mangelfull.

Alle disse barrierene kan, i større eller mindre grad, reduseres gjennom forskjellige ordninger for studiestøtte, som studiestøtten gjennom Lånekassen.

Kredittbeskrankninger (punkt 1) kan løses ved studielån. Studielånet finansierer livsopphold i studietiden. Såfremt utdanningen gir avkastning i form av høyere framtidig inntekt og høyere samlet livsløpsinntekt (forskningen over tyder på at det er tilfellet for et flertall, både internasjonalt og i Norge) kan lån og renter betales tilbake med (deler av) denne avkastningen. Et alternativ til studielån er arbeid ved siden av studiene. Avhengig av omfang kan arbeidet gå utover muligheten til å gjennomføre studier, og økt tilgang på lån kan gi bedre mulighet til å fokusere på og gjennomføre studier.

Lavere privatøkonomisk avkastning enn samfunnsøkonomisk avkastning (punkt 2) kan skyldes for eksempel progressiviteten i skattesystemet (som gir høyere skattesats på framtidig høy inntekt enn hva satsen ville vært på lavere inntekt tapt i dag), eller at gevinster av enkeltpersoners utdanning på andre måter tilfaller andre (Barth, 2005). Lav privatøkonomisk avkastning kan motvirkes med støtteordninger som stipend og gjeldsslette. Studielån gjør utdanning mulig ved å finansiere livsopphold i studietiden, men gjør i mindre grad utdanning økonomisk attraktiv.[4] Derimot kan stipend og gjeldsslette være omfordeling av generelle gevinster fra utdanning tilbake til den som tar utdanningen. For å gi riktige insentiver bør støtteordningene i prinsippet rette seg mot det som gir gevinster: Hvis studier generelt gir samfunnsøkonomiske gevinster utover de privatøkonomiske, gir det mening med generelle studiestipender. Hvis gevinstene er knyttet til fullføring av (bestemte) grader, er det et argument for gjeldsslette ved fullføring.

Selv om høyere utdanning i gjennomsnitt er lønnsomt for den som tar utdanning, er det ikke nødvendigvis lønnsomt for alle (punkt 3). Den økonomiske gevinsten av utdanning kommer gjennom høyere arbeidsinntekt i framtiden, men dette er usikkert. F.eks. kan arbeidsledighet eller uførhet gjøre at studenten ikke får denne inntekten. Lånekassen har ordninger som i noen grad forsikrer studenter mot slik risiko,

[4] Studielån er i noen grad inntekt, se fotnote 2 i avsnitt 1.1.1.

som mulighet for sletting av renter og gjeld ved arbeidsledighet eller uførhet. Samtidig kan det være en avveiing mellom et ønske om å avlaste risiko og å gi riktige insentiver. For eksempel vil omgjøring av lån til stipend ved fullføring gi insentiver for fullføring, men samtidig utsette studenten for mer risiko om hen ikke fullfører.

De foregående punktene er barrierer som vil finnes selv når potensielle studenter har full informasjon og velger rasjonelt ut fra framtidig forventet inntekt. I praksis vil det være mange andre forhold som påvirker studievalg (Lavecchia mfl., 2016, Lochner og Monge-Naranjo, 2016, Dynarski mfl., 2023a), en del av disse kan påvirkes av støtteordninger (Lavecchia mfl., 2016), jf. punkt 4.

Selv om utdanning gir gevinst over tid kan denne gevinsten oppleves som irrelevant for potensielle studenter. Dette kan være et uttrykk for utålmodighet, at personen bryr seg lite om fjern framtid og står for det over tid, eller såkalt nåtidsskjevhet, at personen vektlegger framtiden i mindre grad enn hen selv vil ønske i framtiden (Lavecchia mfl., 2016). I begge tilfeller kan stipend bidra til å flytte den økonomiske gevinsten nærmere i tid, og dermed gjøre den mer synlig og relevant. Gjeldsslette kan gjøre det samme (sammenlignet med inntektsgevinst over et langt yrkesliv), men i mindre grad, ettersom gjeldsslette kommer senere, for eksempel ved fullføring av grad. Utålmodighet og nåtidsskjevhet kan også føre til at studenter som mottar studielån i for liten grad tar inn over seg at de opparbeider seg gjeld som skal betales tilbake. Lånekassen beskytter studenter i noen grad mot dette ved å begrense hvor mye lån studenter kan ta opp, både per år og antall år med lån.

Motstykket til å ta for lett på gjeld er å ha en motvilje mot å ta opp gjeld, gjerne omtalt som gjeldsaversjon (Lochner og Monge-Naranjo, 2016). Som omtalt over, kan studielån gjøre det lettere å studere for studenter som ellers ville vært begrenset av kredittbegrensninger. I den grad gjeldsaversjon er utbredt vil potensielle studenter vegre seg for å ta opp lån, selv om utdanningen er forventet lønnsom og de er forsikret mot framtidig inntektsrisiko. I så fall kan studielån være utilstrekkelige for å motvirke kredittbeskrankninger, og det kan være nødvendig å gi stipend for å dekke livsopphold i studietiden og motvirke kredittbeskrankninger. Gjeldsslette krever at studenten allerede har tatt opp gjeld, og vil dermed kunne ha liten betydning ved sterk gjeldsaversjon. På den annen side kan gjeldsaversjon gjøre at gjeldssletting oppleves som særlig verdifull og dermed gir sterke insentiver når studenten først har tatt opp studielån.

Valg av studier, bruk av studiestøtte med mer tas basert på den informasjonen og de forventningene den potensielle studenten har, både om framtidige inntekt etter studiene (Altonji mfl., 2016) og om støtteordninger (Dynarski mfl., 2023b). Høy avkastning av utdanning og støtteordninger som gjør det mulig å studere har liten betydning hvis potensielle studenter mangler informasjon om dette.

2.2.3 Implikasjoner for sosial utjevning i Norge

Alle barrierene diskutert over er særlig relevante for barn av foreldre med lav inntekt og lavt utdannings-nivå. Foreldre med lav inntekt kan i mindre grad støtte barna økonomisk i studietiden og i mindre grad forsikre mot lav eller usikker inntekt etter studietiden. Foreldre med lav utdanning vil ofte ha mindre kjennskap til høyere utdanning og dermed mindre informasjon å gi videre til barna. Den internasjonale

forskningslitteraturen tyder på at både økonomiske, informasjonsmessige og atferdsmessige barrierer for høyere utdanning er størst blant unge fra familier med lav inntekt og lavt utdanningsnivå og at utdanningsstøtte derfor kan forventes å ha særlig stor betydning for disse gruppene (Dynarski mfl., 2023b, Lochner og Monge-Naranjo, 2016, Blanden mfl., 2023). Studiestøtte kan dermed virke sosialt utjevnende.

Som nevnt kommer mye av forskningen som er referert til tidligere i dette delkapittelet fra andre land. For eksempel diskuterer Dynarski mfl. (2023b) nesten utelukkende amerikanske forhold, mens Lochner og Monge-Naranjo (2016) har et mer internasjonalt perspektiv, men fortsatt med hovedvekt på USA. Blanden mfl. (2023) har et tydeligere internasjonalt fokus, men omhandler utdanningsulikhet og sosial mobilitet generelt snarere enn høyere utdanning og studiestøtte spesielt. Det er dermed relevant å vurdere i hvilken grad resultatene kan overføres til Norge. Barrierene for høyere utdanning er generelle, vil gjelde også i Norge, og vil forventningsmessig også i Norge være særlig relevante for unge fra familier med lav utdanning og inntekt. Det kan likevel være viktige forskjeller mellom land og grupper i hvilke grad og i hvordan barrierene virker.

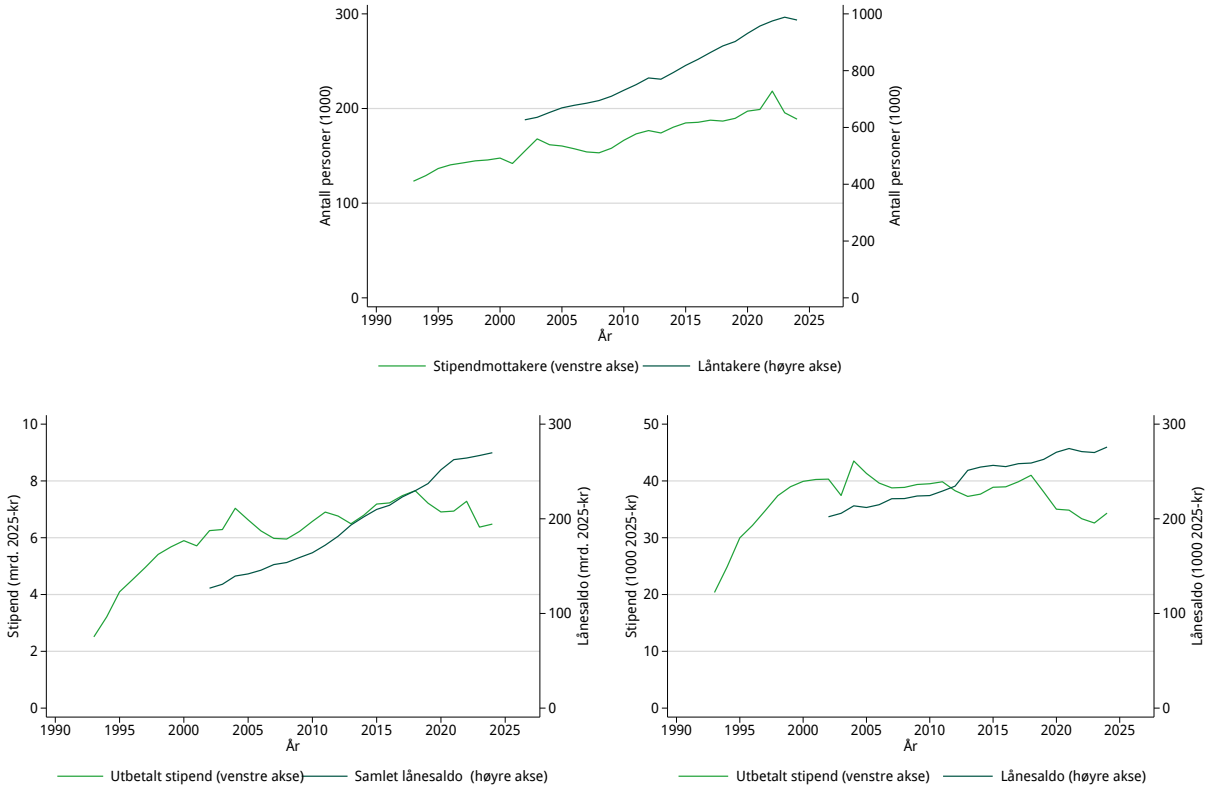
Hvor stor betydning disse mekanismene har i Norge er imidlertid ikke opplagt. En stor del av litteraturen er basert på data fra USA, der studieavgifter er vanlige og ofte høye. Studentenes finansieringsbehov er dermed betydelig større enn i Norge, og dekkes i stor grad gjennom en rekke forskjellige målrettede støtteordninger. Sammenlignet med mange andre land kjennetegnes Norge av gratis høyere utdanning samt omfattende, universell og lett tilgjengelig offentlig studiefinansiering og relativt gunstige tilbakebetalingsordninger for studielån. Dette kan tilsi at enkelte økonomiske barrierer, særlig kredittbeskrankninger, spiller en mindre rolle enn i utdanningssystemer der studentene i større grad må finansiere utdanningen selv, og der finansieringsordningene er mindre gjennomsiktige.

Samtidig er det godt dokumentert at det fortsatt eksisterer betydelige sosiale forskjeller i både utdanningsvalg og fullføring av utdanning i Norge. Dette tyder på at barrierene som diskuteres i litteraturen er relevante i en norsk kontekst. Selv om direkte økonomiske hindringer kan være mindre enn i mange andre land, kan forskjeller i informasjon, forventninger, risikooppfatninger og gjeldsaversjon fortsatt bidra til sosiale forskjeller i utdanningsvalg. Dersom studiestøtten reduserer slike barrierer, kan den også bidra til sosial utjevning i et system med gratis høyere utdanning. På den ene siden tilsier derfor eksisterende forskning at studiestøtte kan ha sosialt utjevnende virkninger også i Norge. På den andre siden tilsier de institusjonelle rammene at effektene kan være mindre enn dem som er dokumentert i land med høyere utdanningskostnader og mindre omfattende støtteordninger. Den samlede forskningslitteraturen gir dermed grunn til å forvente at studiestøtte kan påvirke sosial ulikhet i utdanning, men den gir ikke et entydig svar på hvor store slike virkninger er i en norsk kontekst. Dette er derfor i stor grad et empirisk spørsmål, som analyseres nærmere i de følgende delene av rapporten.

2.3 Utvikling i faktisk støtte fra Lånekassen

I figur 1.1 presenterte vi studiestøtteordningene og hvordan disse har utviklet seg over tid. I figur 2.1 viser vi utviklingen i faktisk studiestøtte, basert på datagrunnlaget beskrevet i 1.2. Første delfigur viser antall stipendmottakere hvert år fra 1993 til 2024 og antall med lån hvert år fra 2002 til 2024. Antall

Figur 2.1 Lån i og stipend fra Lånekassen

Merk: Stipend viser årlig utbetalt stipend. Lånesaldo er samlet utestående studiegjeld ved utgangen av året.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

stipendmottakere har økt svakt, fra knapt 150 000 per år til rundt 200 000 per år, mens antall med studielån har økt sterkere, fra omtrent 600 000 til 1 million. I de neste delfigurene viser vi utviklingen i henholdsvis samlet årlig stipendbeløp, samlet lånesaldo, gjennomsnittlig stipend per mottaker og lån per låntaker.

Samlet viser figur 2.1 hvordan omfanget av studiestøtte har økt, hvordan stadig flere har nytt godt av stipend og studielån og hvordan studiestipend som offentlig utgift har økt over tid.

2.4 Mål på sosioøkonomisk bakgrunn

For å studere sosial utjevning må vi klassifisere studenter (og ikke-studenter) på en måte som gjør at vi kan skille mellom forskjellige sosiale grupper. Vi vil bruke to mål på sosial bakgrunn gjennomgående i dette kapittelet:

- Foreldres utdanningsnivå ved 16 år (nivået til den av foreldrene som har høyest utdanning)
- Foreldres relative inntekt ved 16 år (desil for summen av foreldrenes pensjonsgivende inntekt i barnets fødselskohort)

Disse målene har forskjellige styrker og svakheter.

Utdanningsnivå er et tydelig kjennetegn som i stor grad er stabilt gjennom voksenlivet. Foreldres utdanningsnivå er viktigere enn inntekt for barnas utdanning, i den forstand at forskjeller i foreldres utdanningsnivå forklarer forskjeller i barnas utdanningsnivå i større grad enn forskjeller i foreldres inntekt.

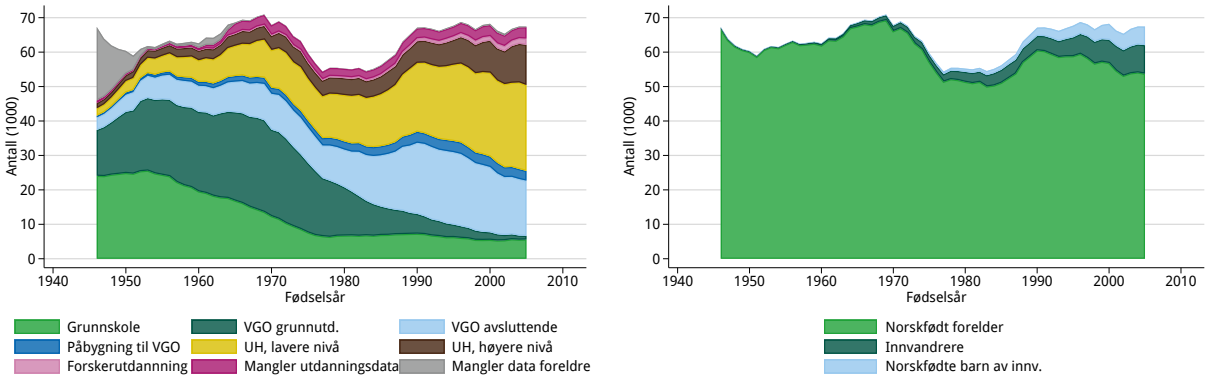
En utfordring med utdanningsnivå er at utdanningsfordelingen i befolkningen, og dermed blant foreldrene, har endret seg kraftig over tid. Dette vises i den første delfiguren i figur 2.2, som viser foreldrenes utdanningsnivå når barnet er 16 år for alle som er bosatt i Norge før de fyller 16 år, fordelt på barnets fødselsår. Blant personer født rundt 1950 har et stort flertall foreldre med lavere utdanning enn avsluttende VGO (gymnas eller tilsvarende for eldre personer). Blant personer født rundt 2000 er det et lite mindretall på knappe 10 prosent som har foreldre med så kort utdanning (grunnskole og VGO grunnutdanning), mens omtrent halvparten har foreldre med høyere utdanning. Skal vi tenke på foreldre med avsluttende VGO som tilsvarende bakgrunn både på 50-tallet (da dette var en relativt høy utdanning) og på 90-tallet (da dette var en relativt lav utdanning)?

Foreldrenes inntekt er som nevnt svakere assosiert med barnas utdanningsnivå. Inntekt er imidlertid et mer direkte mål på økonomiske muligheter, som studiestøtte i størst grad kan utligne. Ved å måle inntekt relativt til inntekt innen hvert fødselskull får vi også et mål på bakgrunn som har en stabil fordeling over tid, slik at f.eks. desil 1 er de 10 prosentene som har lavest foreldreinntekt i hvert av barnets fødselskohort.

Fordi noen utdanningsgrupper er små og for å gjøre analysene mer oversiktlige, vil vi slå sammen enkelte grupper og bruke følgende gruppering i analysene:

- Grunnskole: All utdanning kortere enn fullført VGO, dvs. grunnskole (inkl. noen få personer med

Figur 2.2 **Utvikling i foreldres utdanningsnivå og innvandringsbakgrunn**

Merk: Fødselsår refererer til barnets fødselsår. Foreldrenes utdanningsnivå er målt når barnet er 16 år, og referer til utdanningsnivået til den av forelderen som har høyest utdanning.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

førskole/barneskole som høyeste utdanning) og VGO grunnutdanning

- VGO: Avsluttende VGO samt påbygning til VGO
- Bachelor: Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå (inntil fire år)
- Master: Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå (mer enn fire år), inkl. forskerutdanninger
- Mangler data

Både for foreldrenes utdanningsnivå og inntekt mangler det data for noen personer. I figur 2.2 ser vi at det for personer født før omtrent 1950 er et betydelig antall som mangler data for foreldre. Dette er fordi koblinger mellom generasjoner finnes fra og med folke- og boligtellingen i 1960. For disse har vi ikke data for foreldrenes utdanning eller inntekt. For yngre kull er det også omtrent 4-5 prosent der vi mangler utdanningsdata for foreldrene. Dette er i stor grad foreldre som er innvandrere, jf. utviklingen i andel innvandrerforeldre i høyre panel av figur 2.2.

Inntekt når barna er 16 gir et mål på økonomiske ressurser (på et gitt tidspunkt) i barnas oppvekst. Ettersom foreldre får barn ved forskjellig alder vil vi måle deres inntekt ved forskjellig alder og på forskjellige tidspunkt i yrkeskarrieren. Inntekt i et gitt år trenger heller ikke å være et godt mål på inntekt over tid for foreldre som har inntekt som varierer mye mellom år. Alternativt kan vi måle foreldrenes inntekt ved en gitt alder, f.eks. sent i 40-årene, som gir et godt mål på foreldrenes inntekt over hele yrkeskarrieren. Dette er vanlig i analyser av sosial mobilitet (Markussen og Røed, 2022).

Vi vil vise noen utvalgte hovedresultater også for et slikt mål på familiebakgrunn. I disse tilleggsanalysene fokuserer vi på fars pensjonsgivende inntekt. Vi har data for årene 1967-2024. For hver far tar vi gjennomsnittet av inntekten i inntil fem år i aldersintervallet 25-60, nærmest mulig 45-49. Dvs. for fedre født 1923-1975 bruker vi inntekt ved alder 45-49, for fedre født før dette ved høyere alder og for yngre fedre ved lavere alder. Vi ser bort fra år der vi ikke observerer noen inntekt. Vi beregner plasseringen i inntektsfordelingen til alle menn født samme år (og innvandret før fylte 16). Til slutt beregner vi den relative plasseringen i barnets fødselskohort (dvs. den rangeringen som inntektsrangeringen fra fars

fødselskohort gir i barnets fødselskohort). Dermed får vi en stabil fordeling for barnets fødselsår, som diskutert over. En utfordring med dette inntektsmålet er at vi for en del fedre, særlig fedre som er innvandrere, ikke observerer noen inntekt.

2.5 Analyser av årlige data

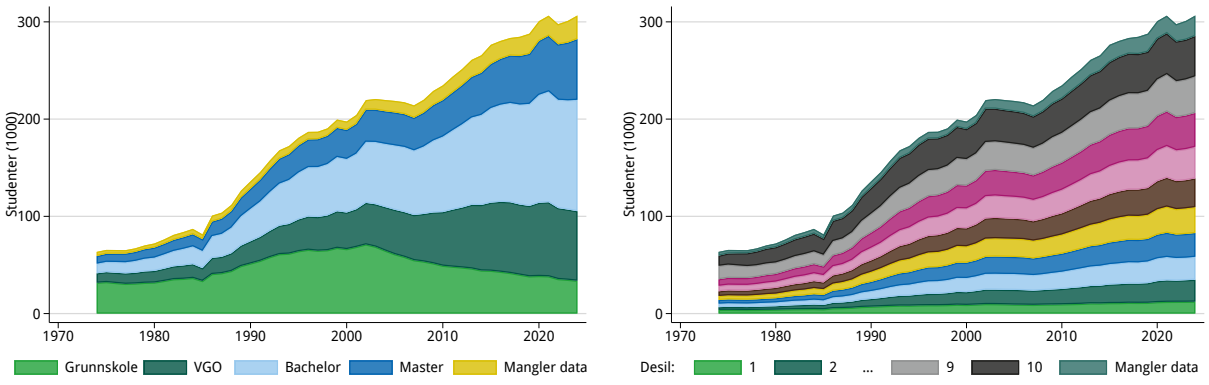
I dette avsnittet vil vi se på utviklingen i løpende studenttall og studiestøtte for hvert år, basert på data beskrevet i avsnitt 1.2 og fordelt på kategoriene for bakgrunn beskrevet i 2.4.

I første delfigur (til venstre) i figur 2.3 viser vi utviklingen i samlet studenttall fra 1974 til 2024, fordelt på foreldrenes utdanningsnivå. Det har vært en stor økning i antall studenter, fra under 100 000 til over 300 000. Antallet studenter med foreldre med kortere utdanning enn VGO er omtrent like høyt i slutten av perioden som i begynnelsen, mens antallet med høyere utdannede foreldre har økt. I tilsvarende delfigur i figur A1 i vedlegget viser vi andelen studenter for hvert år. Andelen med lavt utdannede foreldre har falt fra omtrent halvparten til 10 prosent. Dette må imidlertid sees i lys av fallet i andelen foreldre totalt med slik kort utdanning, jf. figur 2.2.

Til høyre i figur 2.3 viser vi antall studenter fordelt på foreldrenes inntektsdesil, til høyre i figur A1 tilsvarende andeler. Gjennom hele perioden har det vært flere studenter blant barn av foreldre med høyere inntekt, men forskjellene knyttet til foreldreinntekt har stort sett blitt mindre. Mens over 20 prosent av studentene rundt 1980 var barn av de 10 prosentene med høyest inntekt (og nesten 40 prosent av de 20 prosentene med høyest inntekt), falt andelen til omtrent 15 prosent blant studentene rundt 2020. Andelen studenter i nesten alle inntektsdesiler under de to øverste øker, i større eller mindre grad, over perioden. Unntaket er desil 1, de laveste foreldreinntektene. Andelen studenter i denne gruppen faller noe fra omtrent 5 prosent, og fra å være bare litt lavere enn desil 2–5 til å være omtrent halvparten av disse. Oppsummert ser vi både en utjevning mellom desil 2–9 og en økt forskjell mellom desil 1 og resten.

I figur 2.4 viser vi tilsvarende utvikling i utbetalt studiestipend (per år) etter foreldrebakgrunn for 1993-2024 for alle stipendmottakere eldre enn 18 år og i figur 2.5 for studielån (saldo) for låntakere

Figur 2.3 **Utvikling i antall studenter etter foreldres utdannings- og inntektsnivå**

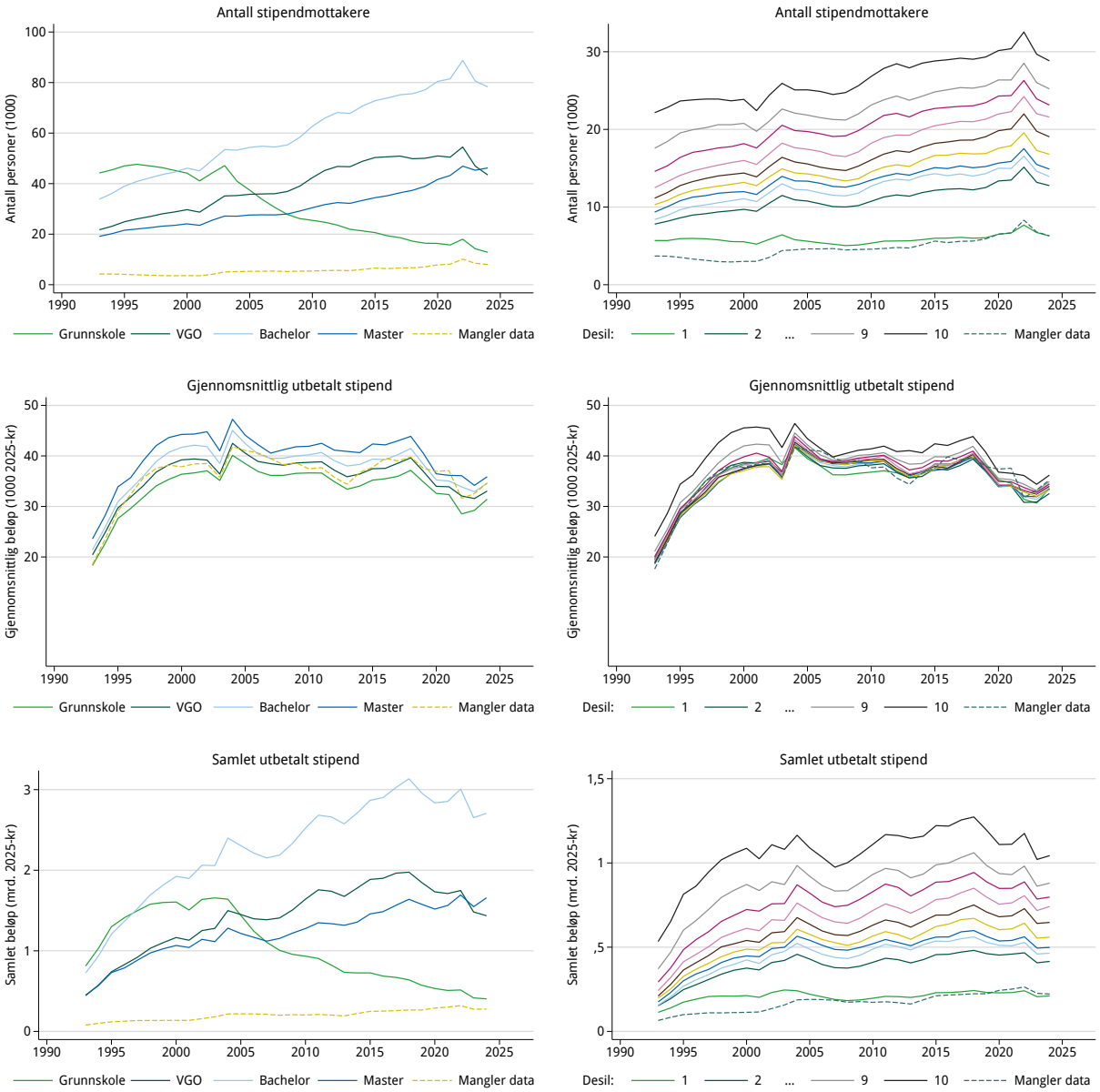

Merk: Utvikling i antall igangværende studenter. Foreldrebakgrunn er målt ved alder 16 år.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

2002-2024. Mønstrene følger i stor grad mønstrene for utdanning i figur 2.3. Det er et økende antall stipendmottakere og låntakere blant grupper med høyere foreldreutdanning og -inntekt. Det er et omtrent stabilt antall som mottar stipend i gruppen med lavest foreldreinntekt, i kontrast til alle de andre inntektsgruppene.

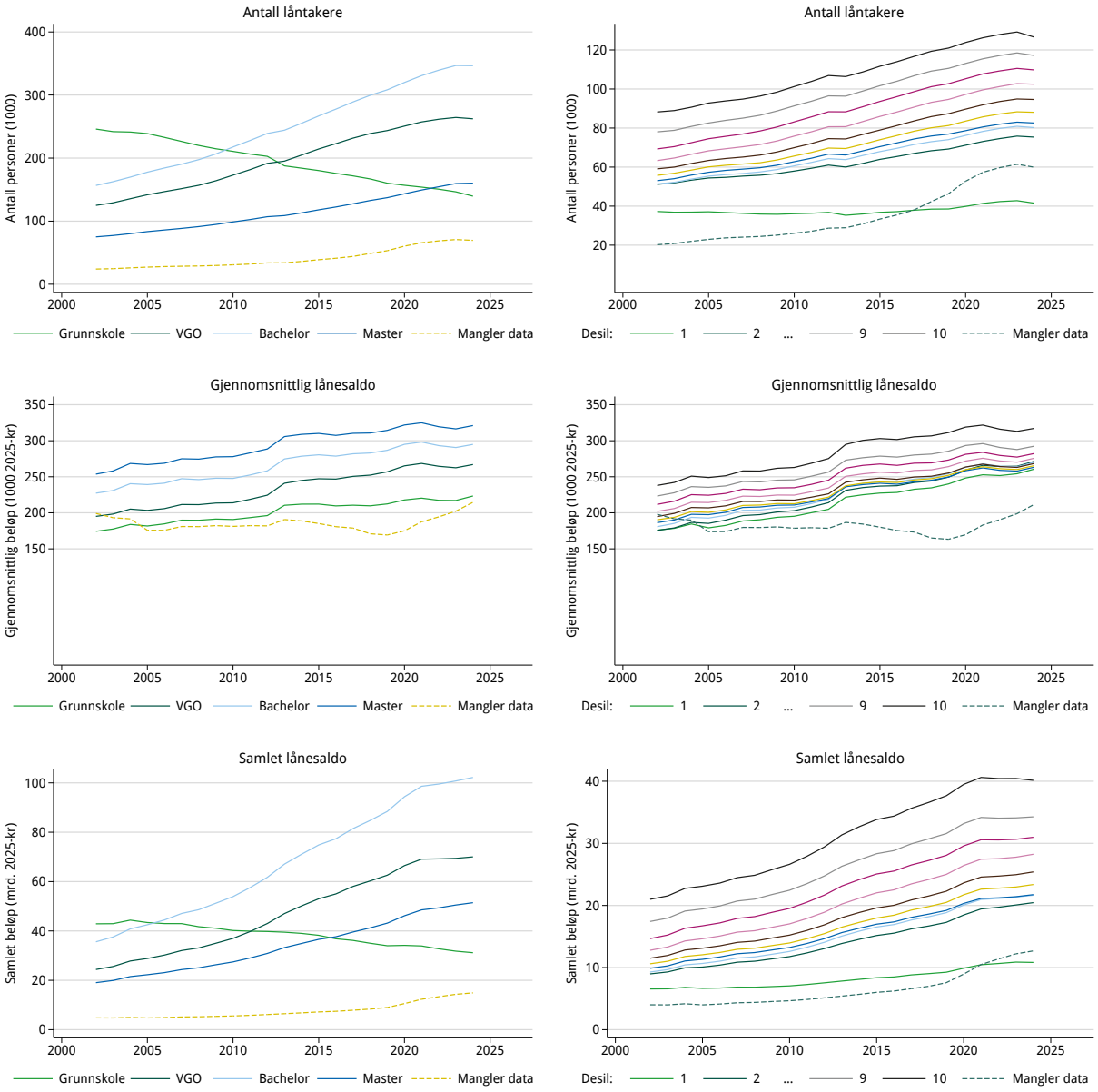
Gjennomsnittlig stipend har variert over tid, men varierer lite mellom grupper. Det er likevel en liten forskjell i favør av grupper med høyere foreldreutdanning og -inntekt. Forskjellene i samlet utbetalt stipend mellom grupper gjenspeiler dermed først og fremst forskjeller i studietilbøyelighet. Grupper med høyere foreldreutdanning og -inntekt har i snitt høyere lån, som følge av lengre utdanninger, men forskjellene i samlet studielån mellom grupper gjenspeiler i hovedsak antall personer.

Figur 2.4 Stipend fra Lånekassen etter foreldres utdanning og inntekt

Merk: Analysen omfatter personer over 18 år som mottok stipend fra Lånekassen.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 2.5 **Lån i Lånekassen for studenter i høyere utdanning etter foreldres utdanning og inntekt**

Merk: Analysen omfatter personer over 18 år som mottok lån fra Lånekassen.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

2.6 Analyser som følger fødselskull

I delkapittel 2.5 studerte vi årlige data, som gjør det lett å knytte resultatene til årlige student- og budsjettall. Her vil vi i stedet se på forskjeller mellom fødselskull, for å lettere kunne se studiestøtte og utdanningsvalg i sammenheng for enkeltpersoner og grupper.

I del 2.5 inkluderte vi alle studenter og alle stipendmottakere og låntakere over 18. Her ekskluderer vi i tillegg personer som har innvandret etter fylte 16 år. Hvilke fødselskull vi kan studere er bestemt av hvilken alder vi ønsker å observere personene og hvilke fødselskull vi har data for. Vi studerer følgende sett av fødselskull:

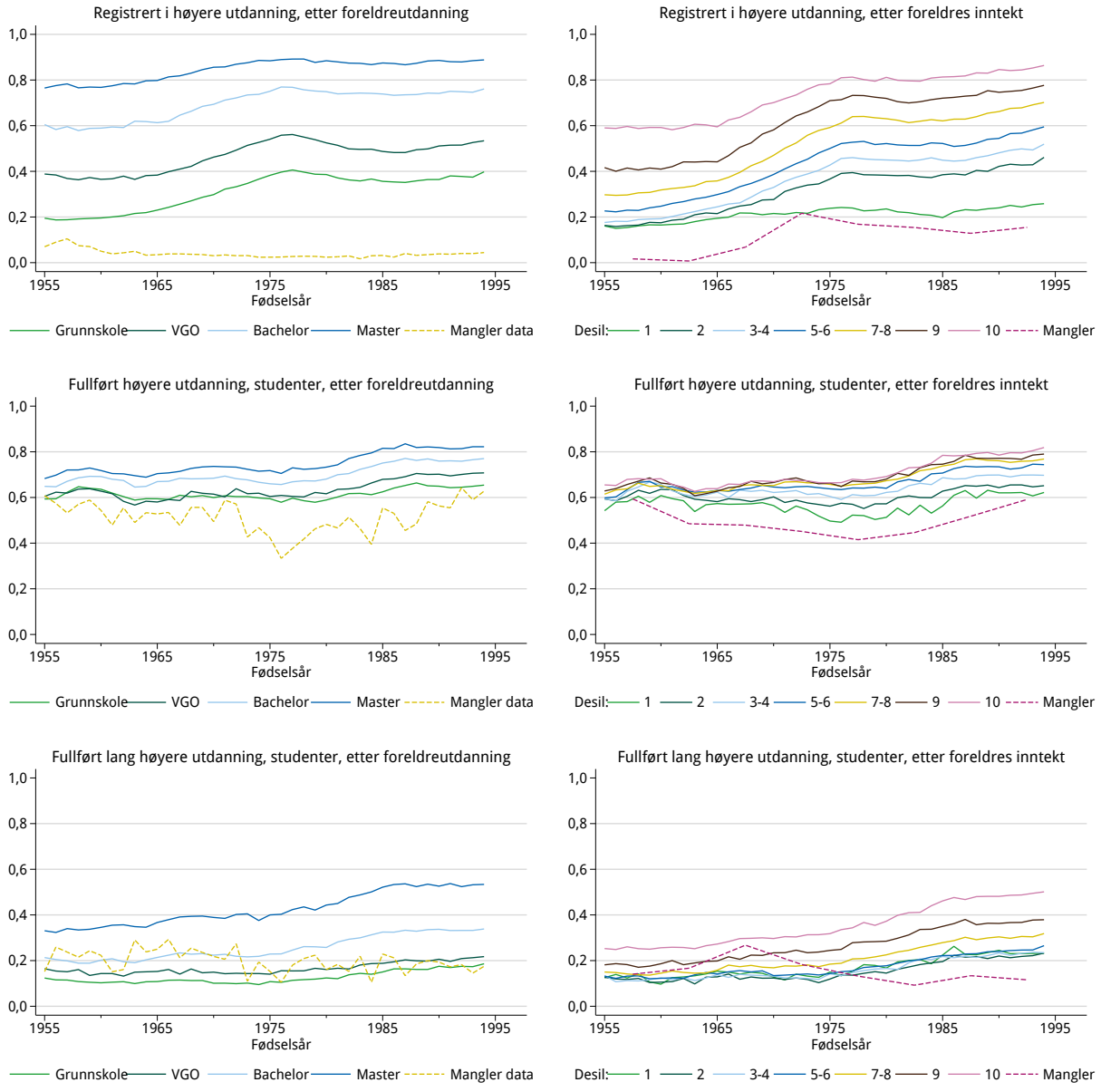
- Utdanning: Vi har data for igangværende utdanning 1974-2024. For personer født i 1955 eller senere kan vi observere utdanning fra 19 år. Vi velger å måle utdanningsnivå ved 30 års alder. I figur A2 og A3 i vedlegget viser vi at utdanning (slik vi måler det) stort sett er fullført ved denne alderen, selv om det er noen som starter og fullfører utdanninger ved høyere alder. Vi studerer utdanning for personer født 1955-1994.
- Studiestøtte: Vi har data for stipend fra 1993-2024. I tråd med analysene av utdanning ønsker vi å observere stipend fra 19-30 år, dvs. vi studerer personer født 1974-1994. Vi har data for studielån fra 2002-2024. Vi studerer høyeste lånesaldo ved 30 år eller tidligere, for alle født 1972-1994. Vi kan undervurdere høyeste lånesaldo for personer født tidlig på 70-tallet, i den grad de allerede har nedbetalt noe av lånet i 2002.
- Betalingsvarsler: Vi har data for betalingsvarsler fra Lånekassen fra 2003-2026. Vi studerer hvorvidt personer født 1975-1994 har fått minst ett betalingsvarsel.
- Yrkesinntekt: Vi har inntektsdata fra 1993-2024. Vi studerer inntekt ved 30 år, og kan dermed studere personer født 1963-1994.
- Bakgrunn: Som diskutert i del 2.4 har vi utdanningsdata for de aller fleste foreldre for personer født fra tidlig på 50-tallet. Data for inntekt finnes fra 1967, dvs. vi har foreldres inntekt ved 16 år for alle født i 1951 eller senere. Foreldrebakgrunn begrenser dermed ikke hvilke fødselskull vi kan studere blant disse. Det er imidlertid noen få personer som mangler data for foreldreinntekt ved 16 år. Når vi viser resultater for de uten data for foreldreinntekt vil vi derfor slå sammen fem og fem fødselskull, dvs. vise resultater samlet for alle født 1955-1959, 1960-1964 osv.

2.6.1 Utdanning

I figur 2.6 viser vi utviklingen i andel innen hvert fødselskull som er oppmeldt i høyere utdanning, samt som har fullført høyere utdanning og som har fullført lang høyere utdanning (mer enn fire år). Andel registrert i høyere utdanning i hvert årskull utvikler seg i stor grad som ventet fra figur 2.3. Andelen øker i de fleste gruppene. Den øker lite blant barn av foreldre med den lengste utdanningen, der andelen er rundt 80 prosent allerede for de første årskullene, og for barn av foreldre med de laveste inntektene, der andelen stabilt ligger rundt 20 prosent.

For andelen som fullfører, og alle påfølgende analyser, begrenser vi analysene til personer som er

Figur 2.6 **Andel registrert i og med fullført høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt**

Merk: Både fullført høyere utdanning og fullført lang høyere utdanning er målt som andel av registrerte i høyere utdanning.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

registrert oppmeldt i høyere utdanning. Andelen av oppmeldte som fullfører er lavere enn en, det vil si, andelen som har fullført høyere utdanning er lavere enn andelen som er registrert i høyere utdanning, men varierer omtrent tilsvarende mellom grupper og over tid. Andelen av oppmeldte som har fullført lang høyere utdanning har særlig økt blant personer med høy foreldreutdanning og -inntekt, som også har de høyeste andelene oppmeldte. For personer med lavere foreldreutdanning- og inntekt er det lavere andeler som fullfører lang høyere utdanning.

I figur A4 i vedlegget viser vi utviklingen når vi i stedet fordeler personer etter fars relative inntekt i hans fødselskohort rundt alder 45-49. Det er mindre forskjeller enn når vi grupperer etter foreldrenes inntekt ved 16 år; alle grupper har økt deltakelse i og fullføring av høyere utdanning. Det gjelder også gruppen med fedre med lavest relativ inntekt, i motsetning til gruppen med lavest foreldreinntekt ved 16 år.[5]

2.6.2 Studiestøtte

I figur 2.7 viser vi mottatt stipend og lån. Vi inkluderer bare personer som er registrert som studenter innen alder 30 (jf. figur 2.6). Figur A5 i vedlegget viser at nesten alle registrerte studenter har mottatt stipend og lån, selv om det er noe lavere andel med lån i laveste inntektsdesil og de eldste kohortene.[6] Forskjellene mellom gruppene er dermed i liten grad hvorvidt de mottar støtte og i større grad omfanget av støtten.

Gruppene med høyere foreldreutdanning og -inntekt har mottatt stipend over flere år, har fått mer stipend totalt og har større lån. Disse forskjellene gjenspeiler sannsynligvis lengre tid i høyere utdanning som kvalifiserer for støtte, jf. høyere fullføring (særlig av lengre utdanninger) i figur 2.6. Høyeste observerte lånesaldo har, i motsetning til samlet stipend, økt over tid.

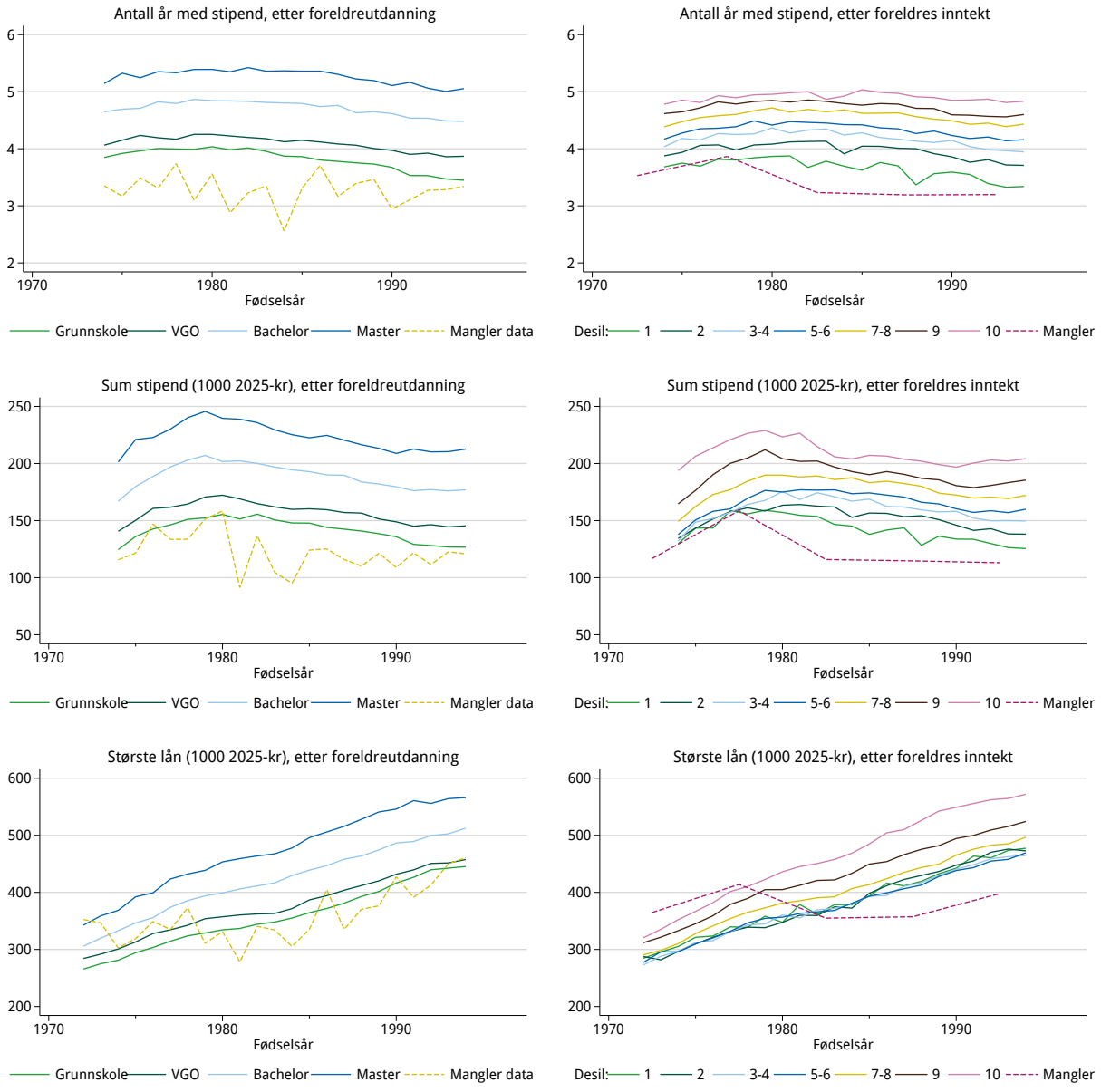
I figur A6 i vedlegget viser vi utviklingen i stipend og lån etter fars inntektsrang rundt alder 45-49, tilsvarende figur A4 for utdanning. Som for utdanning er det litt mindre forskjeller når vi måler sosial bakgrunn på denne måten, men det er små forskjeller mellom figur 2.7 og A6, og utviklingen er tilsvarende.

I figur 2.8 viser vi andel som har fått minst ett betalingsvarsel fra Lånekassen innen alder 30. Dette kan være et uttrykk for problemer med å betale tilbake studielånet. Andelen er i hovedsak stabil og varierer lite mellom grupper, men det er tegn til noe mer betalingsproblemer blant studenter med lavest foreldreutdanning og særlig -inntekt. Dette er til tross for at de samme gruppene litt sjeldnere har studielån (jf. figur A5), og i snitt har litt lavere lån når de har lån (jf. figur 2.7).

[5] Et flertall av gruppen med lavest foreldreinntekt ved 16 mangler data for fars relative inntekt rundt 45-49. Disse er likevel et mindretall av gruppen som mangler data for fars relative inntekt.

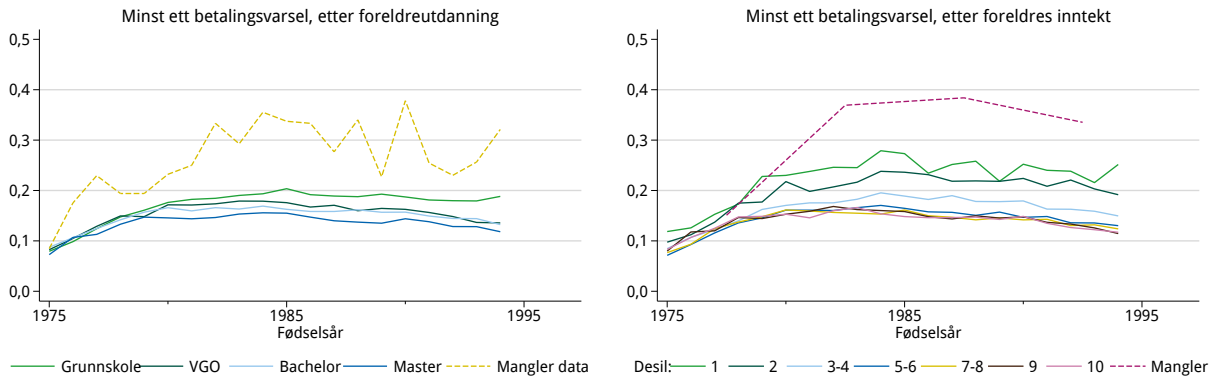
[6] 97 prosent av studentene har mottatt noe stipend, for alle grupper er andelen over 90 prosent i hvert fødselskull fra og med 1973. Det er større forskjeller i andelen med lån, men for studenter født fra rundt 1980 mottar omtrent 90 prosent lån i nederste desil og fra 95-98 prosent i de øvrige desilene.

Figur 2.7 **Antall år med stipend, samlet stipend og høyeste lånesaldo ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt**

Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 2.8 **Andel med betalingsvarsel fra Lånekassen innen alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt**

Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på data fra Lånekassen og SSB-data.

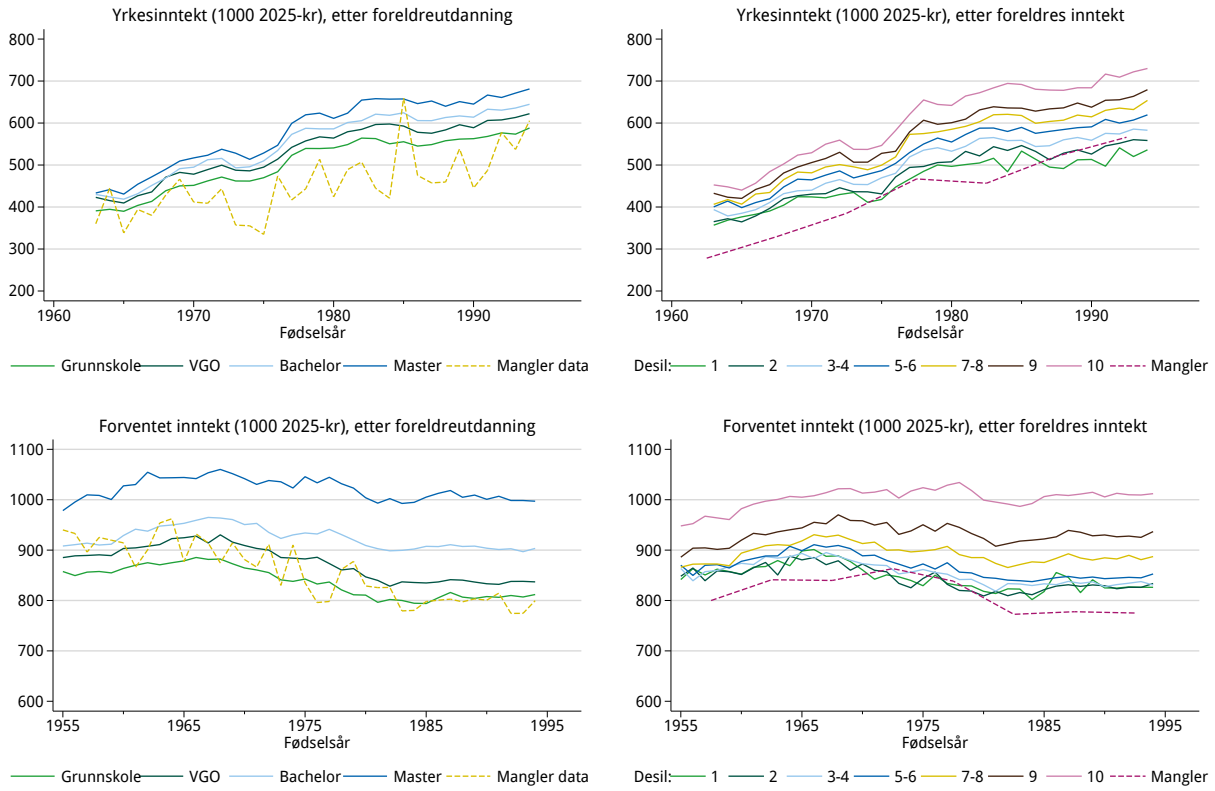
2.6.3 Arbeidsmarked

I øvre del av figur 2.9 viser vi yrkesinntekt ved alder 30 for personer som har vært registrert i høyere utdanning innen dette. Personer med høy foreldreutdanning og -inntekt har høyere yrkesinntekt. Dette sier ikke nødvendigvis noe om gevinsten ved å ta utdanning, ettersom vi ikke vet hva de ville tjent med en annen utdanning.

30 kan også være for tidlig i yrkeskarrieren til å gi et fullgodt mål på inntektsforskjeller. I nedre del av figur 2.9 har vi beregnet forventet inntekt basert på fullført utdanning ved alder 30, dvs. inntekt tilsvarende snittinntekten i 2024 til 45-49-åringer med samme utdanning.[7] Forskjellene i forventet inntekt er større enn forskjellene i faktisk inntekt ved alder 30, særlig for gruppene med høyest foreldreutdanning og -inntekt.

[7]Vi bruker snittinntekt for 1033 forskjellige utdanninger. Vi tar utgangspunkt i mest mulig detaljerte utdanningskoder, og slår sammen utdanninger der vi har færre enn 20 observasjoner av inntekt for 45-49-åringer i 2024.

Figur 2.9 **Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt**

Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Forventet inntekt er basert på fullført utdanning ved alder 30 og gjennomsnittlig inntekt etter utdanning blant 45-49-åringer i 2024.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

2.6.4 Resultater for hvert kjønn

I figur 2.10-2.12 viser vi hhv. deltakelse og fullføring av høyere utdanning, stipend og lån fra Lånekassen og betalingsvarsler og inntekt separat for kvinner og menn. Ettersom det er lettere å tolke utviklingen i grupper etter foreldreinntekt (som har stabil fordeling) enn i grupper etter foreldreutdanning viser vi bare grupper etter foreldreinntekt her.

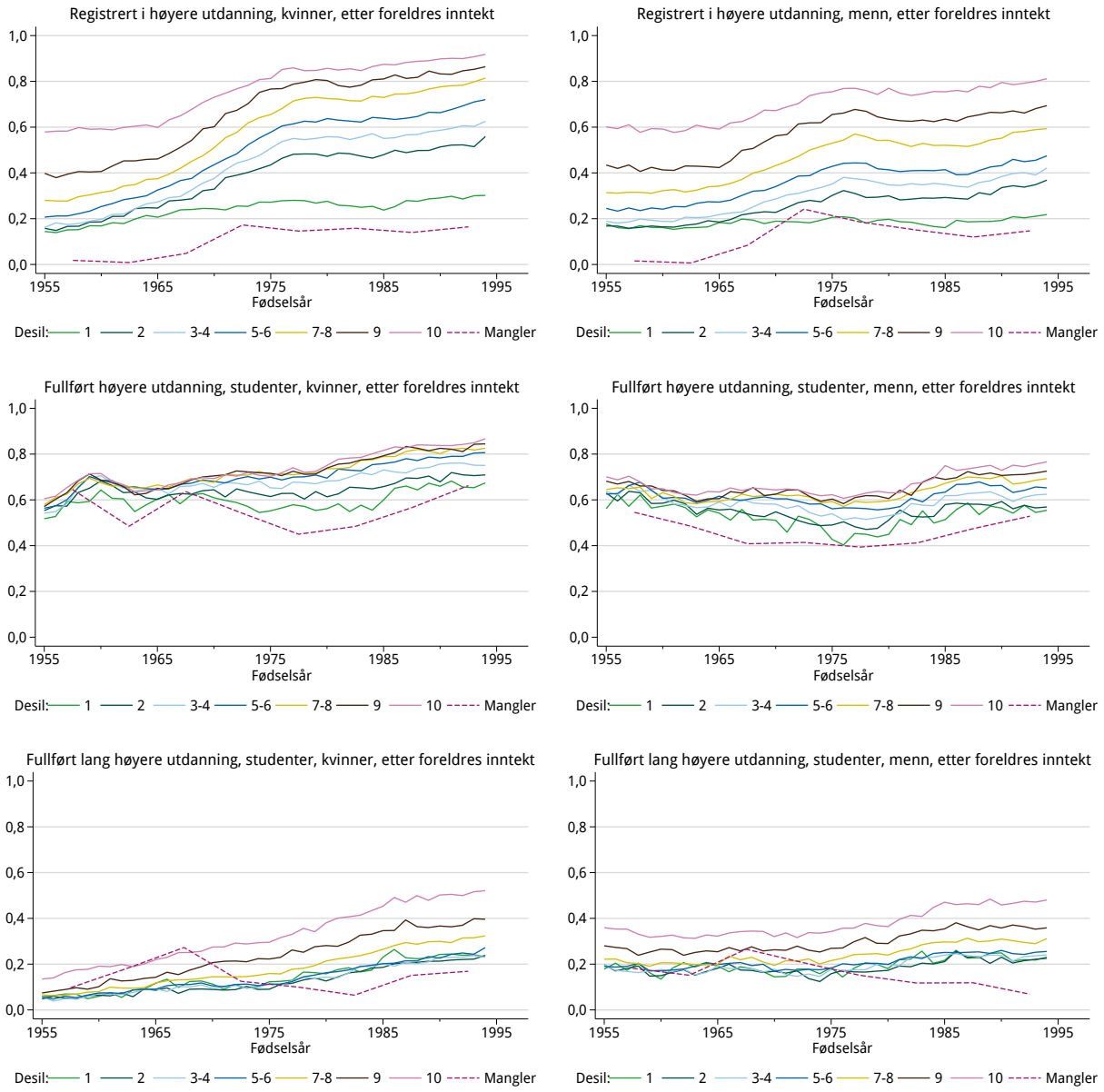
I figur 2.10 viser vi utviklingen i deltakelse og fullføring av høyere utdanning. Figurene til venstre er for kvinner, mens figurene til høyre viser tilsvarende resultater for menn. For begge kjønn er det en tydelig forskjell i deltakelse etter foreldreinntekt. For de eldste fødselskohortene er deltakelsen omtrent tilsvarende for begge kjønn, men deltakelsen har økt mer for kvinner over tid, og er nå klart høyere enn for menn. Dette gjelder særlig for middels lav foreldreinntekt, men i mindre grad for desil 1. I denne gruppen har også kvinners deltakelse økt lite.

Fullføring av høyere utdanning (gitt oppstart) har også økt mer for kvinner enn for menn, og for yngre fødselskull har kvinner både høyere deltakelse i høyere utdanning og høyere fullføring gitt deltakelse enn menn i hver inntektsgruppe. Kvinners fullføring av lengre utdanning har særlig økt. For de eldste fødselskullene var det blant menn en klart høyere andel av oppmeldte studenter som fullførte lang høyere utdanning. Nå er tilsvarende andel omtrent lik eller litt høyere for kvinner.

I figur 2.11 viser vi støtte fra Lånekassen for hvert kjønn. Andelen menn som har mottatt stipend er litt lavere enn for kvinner, men for begge kjønn har nesten alle registrerte studenter mottatt stipend (figur A7 i vedlegget). Kvinner har for alle tilgjengelige fødselskull og i alle grupper etter foreldreinntekt flere år med stipend og større samlet stipend enn menn. Menn har høyere lån enn kvinner for de første årskullene, men lavere for senere årskull. For begge kjønn har det i stor grad vært stabile forskjeller knyttet til foreldreinntekt i antall år med stipend og samlet stipend. I figur A8 i vedlegget viser vi betalingsvarsler. Det er en noe høyere andel menn som har mottatt betalingsvarsler.

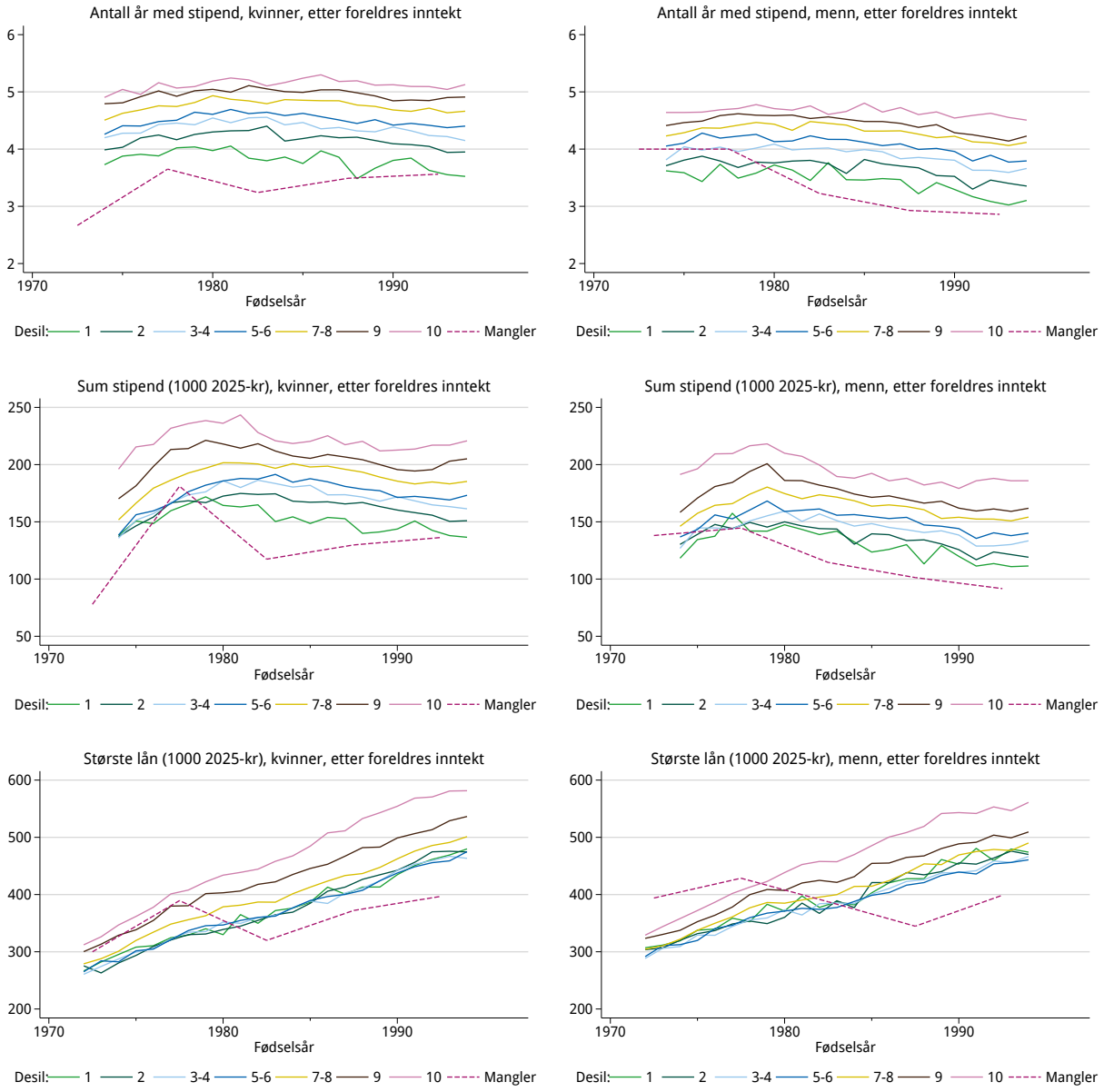
I figur 2.12 viser vi faktisk yrkesinntekt ved alder 30 samt forventet yrkesinntekt ved alder 45-49, tilsvarende som i figur 2.9. Faktisk yrkesinntekt har økt for begge kjønn, mer for kvinner enn for menn, men menn har fortsatt høyere yrkesinntekt i alle grupper etter foreldreinntekt. Kvinners forventede yrkesinntekt økte fra kvinner født på 50-tallet til kvinner født rundt 1970. Det betyr at det skjedde en endring i sammensetningen av høyere utdanninger kvinner tok mellom disse fødselskullene, i retning av utdanninger som (i 2024) gir høyere inntekt. Det har vært færre endringer etter dette og for menn, men det er et svakt fall i menns forventede inntekt for menn født etter omtrent 1970. Dette fallet starter litt tidligere og er sterkere for menn med lav foreldreinntekt. Forskjellene mellom grupper med forskjellig foreldreinntekt er i stor grad stabile over tid og like for begge kjønn. Det er særlig barn av foreldre med de høyeste inntektene (desil 9 og 10) som har utdanninger som gir de høyeste inntektene, mens det er mindre forskjeller blant de som har lave til middels høy foreldreinntekt.

Figur 2.10 **Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter foreldres inntekt, kvinner og menn**

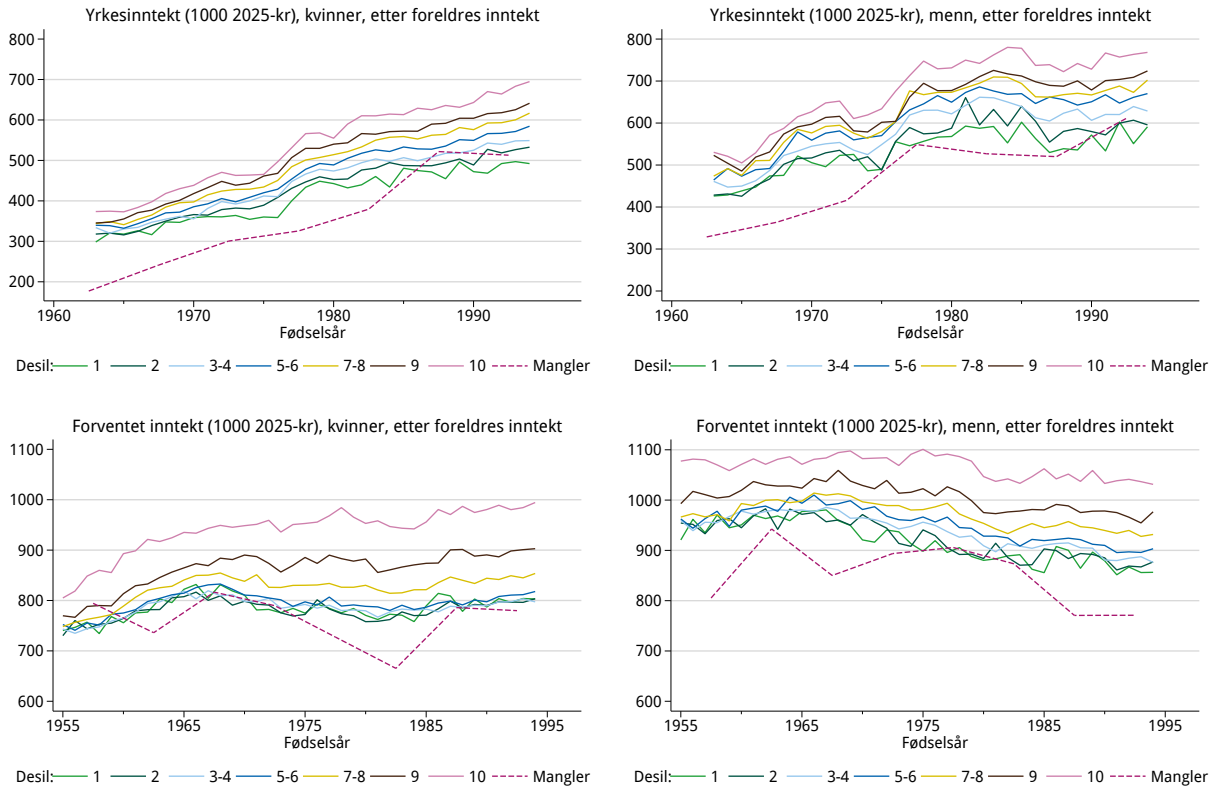
Merk: Analysene av fullført utdanning omfatter bare personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 2.11 **Stipend og lån ved alder 30 etter foreldres inntekt, kvinner og menn registrert i høyere utdanning**

Merk: Analysen omfatter personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 2.12 **rkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn registrert i høyere utdanning**

Merk: Analysen omfatter personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år. Forventet inntekt er basert på fullført utdanning ved alder 30 og gjennomsnittlig inntekt etter utdanning blant 45-49-åringer i 2024.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

2.6.5 Resultater etter innvandringsbakgrunn

Her presenterer vi resultater etter innvandringsbakgrunn, tilsvarende hva vi gjorde for hvert kjønn i forrige avsnitt. Vi viser resultater for to grupper: innvandrere (innvandret før året de fyller 16) og norskfødte barn av innvandrere (også omtalt bare som "norskfødte").[8]

Som i analysene for hvert kjønn vil vi fokusere på resultater etter foreldres inntekt. Figur A9 i vedlegget viser hvordan antall innvandrere og norskfødte barn av innvandrere, og sammensetningen av deres foreldreutdanning og -inntekt, varierer mellom forskjellige fødselskull. Å studere innvandrere og norskfødte barn for seg gir to utfordringer som vi ikke hadde ved analyser av hvert kjønn:

- Innvandrere og norskfødte barn av innvandrere er forholdsvis små grupper, særlig i de eldste fødselskullene, men antallet har økt betydelig over fødselskullene.
- I motsetning til kjønn, som er uavhengig av foreldrenes sosiale bakgrunn, har innvandrere oftere ukjent utdanning og i snitt kortere utdanning og lavere inntekt enn øvrig befolkning.

For å unngå analyser som baserer seg på svært få personer grupperer vi data på to måter:

- Vi grupperer foreldres inntektsdesiler til desil 1, 2, 3-5 og 6-10. For innvandrere viser vi i tillegg en egen gruppe for personer som mangler data for foreldres inntekt ved 16 år. Blant norskfødte barn av innvandrere er det svært få som mangler slike data, og denne gruppen vises derfor ikke separat.
- Vi lager 5-årsgrupper for fødselsår før 1975 (1955-1959 osv.) og 2-årsgrupper fra og med 1975 (1975-1976 osv.).

Den ujevne fordelingen på inntektsdesiler og vår gruppering av disse gjør det også vanskeligere å vurdere totalen for alle innvandrere eller norskfødte barn av innvandrere. Vi inkluderer derfor også snittet over alle, ikke betinget på foreldreinntekt.

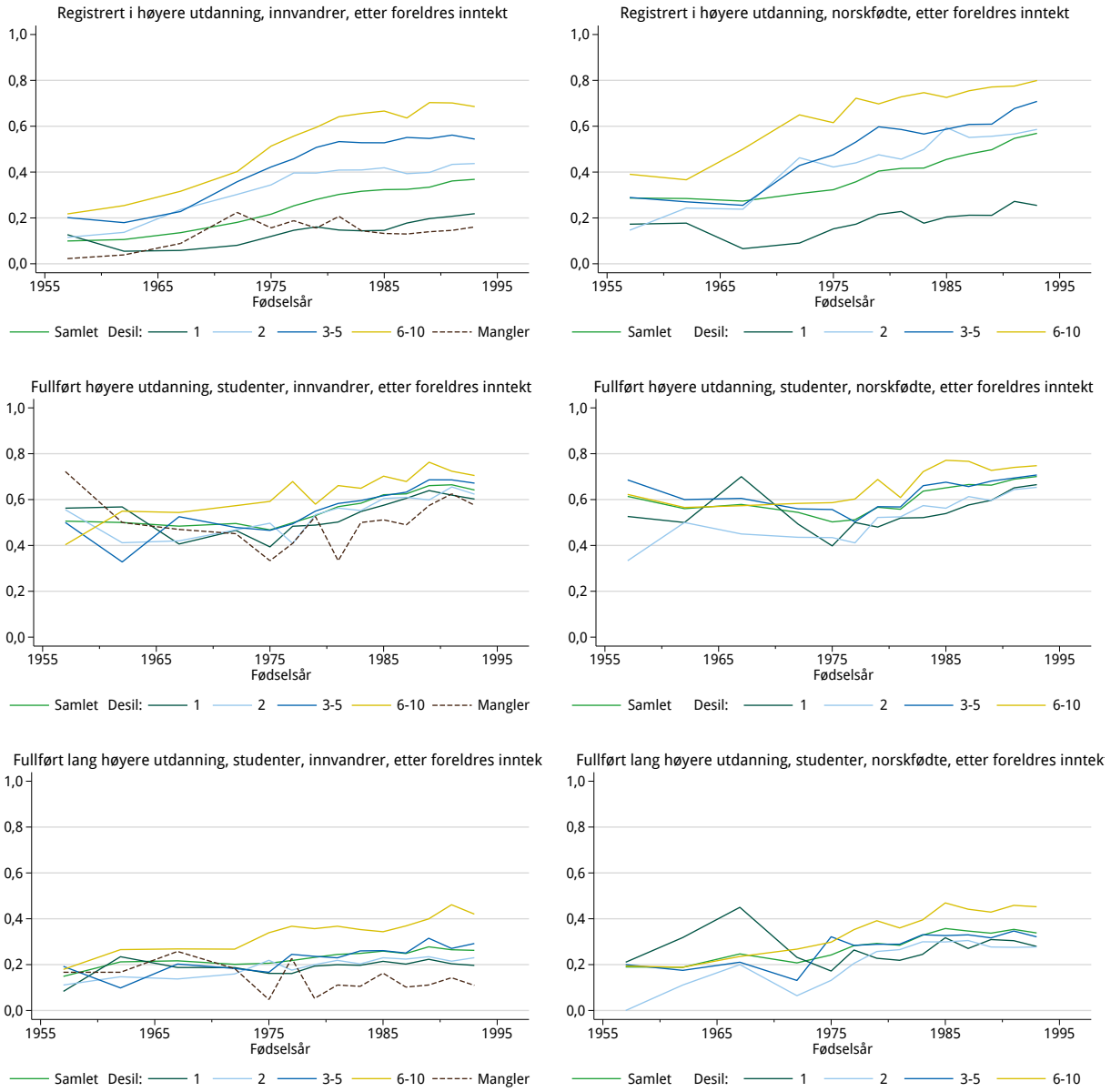
I figur 2.13 viser vi deltakelse i og fullføring av høyere utdanning for innvandrere og norskfødte barn av innvandrere, tilsvarende hva vi viste for hele befolkningen i figur 2.6 og for hvert kjønn i figur 2.10. I figur A10 i vedlegget viser vi resultater for den øvrige befolkningen, utenom innvandrere og norskfødte barn av innvandrere, med samme gruppering av foreldres inntektsdesil.

Deltakelsen i høyere utdanning har økt både for innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og øvrig befolkning, både samlet og i de fleste gruppene etter foreldreutdanning. Innvandrere har klart lavere deltakelse enn både norskfødte og øvrig befolkning, mens norskfødte nærmer seg deltakelsen i den øvrige befolkningen etter å ha hatt en klart lavere deltakelse. I alle gruppene er det høyere deltakelse blant personer med høyere foreldreinntekt. Blant norskfødte med innvandrerforeldre som har middels til høy foreldreinntekt er deltakelsen høyere enn i tilsvarende grupper i den øvrige befolkningen, men dette er en mindre del av denne gruppen (jf. figur A9).

Fullføringsgraden blant registrerte studenter har økt både for innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning. Økningen siden fødselskull rundt 1975 har vært sterkere for innvandrere

[8] Gruppene følger SSBs klassifisering av innvandrere, og omfatter personer som både har to utenlandskfødte foreldre og fire utenlandskfødte besteforeldre, se `https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre`

Figur 2.13 **Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere**

Merk: Analysene av fullført utdanning omfatter bare personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

og norskfødte barn av innvandrere enn for den øvrige befolkningen, mens de to gruppene har fortsatt litt lavere andel som fullfører høyere utdanning enn den øvrige befolkningen. Andelen som fullfører lang høyere utdanning er omtrent tilsvarende i de tre gruppene. Blant personer med middels til høy foreldreinntekt er andelen registrerte studenter som fullfører lang høyere utdanning høyere blant innvandrere og norskfødte barn av innvandrere enn i den øvrige befolkningen.

I figur 2.14 viser vi lån og stipend for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. I figur A12 i vedlegget viser vi tilsvarende analyser for den øvrige befolkningen. I figur A11 i vedlegget viser vi andelen av innvandrere, norskfødte og den øvrige befolkningen som har mottatt stipend og lån. Både blant innvandrere og norskfødte har de aller fleste mottatt stipend. Et stort flertall har også mottatt lån, men andelen er litt lavere for innvandrere og norskfødte enn for den øvrige befolkningen, særlig tidlig i perioden og for de med de laveste foreldreinntektene. I figur 2.14 er antall år med studiestipend og samlet stipend lavere både for innvandrere og norskfødte samlet enn for den øvrige befolkningen. Det har også vært et tydeligere fall for innvandrere og norskfødte. Største lån er imidlertid høyere for norskfødte enn for den øvrige befolkningen.

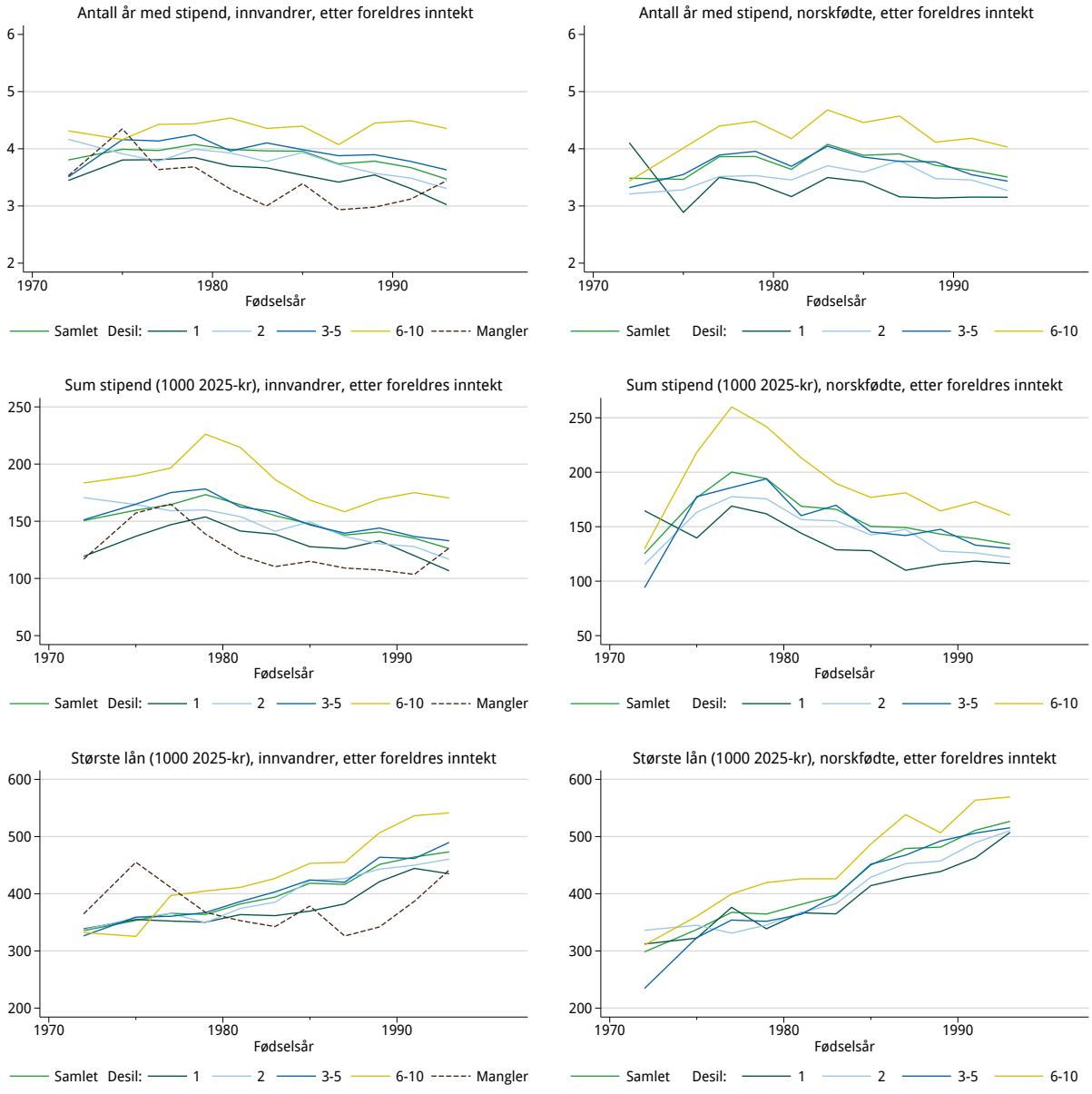
I figur 2.15 viser vi observert yrkesinntekt ved alder 30 og forventet yrkesinntekt ved alder 45-49, tilsvarende figur 2.9 og figur 2.12.[9] I figur A15 i vedlegget viser vi tilsvarende analyser for den øvrige befolkningen. Alle grupper har hatt en vekst i yrkesinntekt ved alder 30. Norskfødte har samlet omtrent lik yrkesinntekt som den øvrige befolkningen, mens innvandrere har lavere. Forventet inntekt ved alder 45-49 utfra utdanningen ved alder 30 er høyest for norskfødte med innvandrerforeldre og lavest for innvandrere. Både blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og i den øvrige befolkningen har personer med høyere foreldreinntekt høyere inntekt ved alder 30 og utdanning som i gjennomsnitt gir høyere forventet inntekt ved alder 45-49, selv om det begrensede antallet innvandrere og norskfødte gir mer variasjon i resultatene.

Figur A16 i vedlegget viser deltakelse i og fullføring av høyere utdanning etter kjønn for personer med innvandrerforeldre (dvs. innvandrere og norskfødte barn av innvandrere samlet). For de eldste fødselskullene er det små forskjeller mellom kjønnene. Siden har det vært en sterkere økning for kvinner, som nå har høyere deltakelse i og fullføring av høyere utdanning enn menn.

Figur A17 i vedlegget viser støtte fra Lånekassen for personer med innvandrerforeldre som er registrert som studenter i høyere utdanning. Kvinner har over tid mottatt stipend gjennom flere år enn menn. Det er små forskjeller mellom kjønnene i andelen som har lån eller størrelse på lånet. Figur A18 i vedlegget viser faktisk og forventet yrkesinntekt. Som for den samlede befolkningen har faktisk inntekt økt over tid, og både faktisk og forventet inntekt er høyere for menn enn for kvinner.

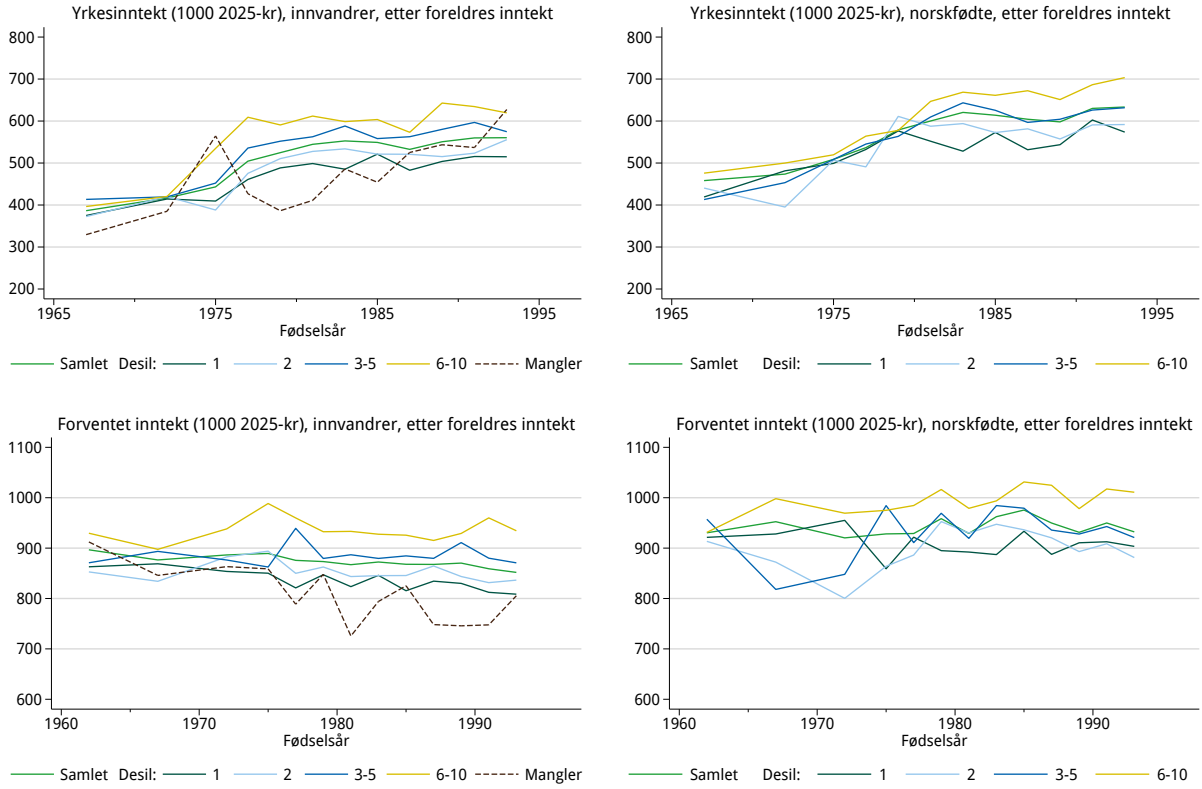
[9] Vi har inntektsdata ved alder 30 for de aller fleste i datamaterialet, men dette mangler oftere for innvandrere (jf. figur A14 i vedlegget).

Figur 2.14 **Stipend og lån ved alder 30 etter foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere registrert i høyere utdanning**

Merk: Analysen omfatter personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 2.15 **Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere registrert i høyere utdanning**

Merk: Analysen omfatter personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Foreldres inntekt er målt ved alder 16 år.Forventet inntekt er basert på fullført utdanning ved alder 30 og gjennomsnittlig inntekt etter utdanning blant 45-49-åringer i 2024.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

2.7 Hva analysene kan fortelle om studiestøtte og sosial utjevning

En viktig begrensning ved analysene i dette kapitlet er at de ikke kan identifisere effekten av det norske studiestøttesystemet som helhet. Som beskrevet i delkapittel 1.3, er det vanskelig å identifisere samlede kausale effekter av utdanningsstøttesystemet, fordi ordningene i hovedsak er universelle og har utviklet seg gradvis sammen med andre politikkendringer og samfunnstrender. Norge har hatt offentlige støtteordninger for studenter gjennom hele perioden som studeres, og analysene gir derfor ikke grunnlag for å sammenligne et system med studiestøtte med en situasjon uten studiestøtte eller med en vesentlig annerledes studiestøtte.

Det kan likevel være mulig å studere effekter for bestemte grupper eller for deler av støtteordningene. Studiestøtte behovsprøves mot studentenes inntekt og formue (Lånekassen, 2025, Keute, 2026). Dette kan gjøre det mulig å sammenligne personer som i forskjellig grad mottar studiestøtte. Grensene for behovsprøving er imidlertid satt med tanke på at studiestøtte skal være mindre nødvendig eller relevant for de som er over grensene. En sammenligning av personer som vil få full eller redusert støtte pga. behovsprøving sier dermed lite om de mest interessante mulige effektene av studiestøtte, inkludert eventuelle effekter på sosial utjevning.

Analysene i kapittel 3 studerer effekter av konkrete ordninger for gjeldsslette ved å bruke variasjon som oppstår når disse ordningene innføres eller endres. Dette gjør det mulig å undersøke hvordan endringer i enkeltkomponenter av studiestøttesystemet påvirker utdanningsvalg og andre utfall. Selv om slike analyser ikke kan si noe om effekten av studiestøttesystemet som helhet, kan de gi innsikt i hvilke mekanismer som er viktige, og hvilke grupper som påvirkes mest av (enkelte) økonomiske insentiver knyttet til utdanning. I lys av diskusjonen i delkapittel 2.2 er et sentralt spørsmål om effektene er sterkere for personer fra familier med lav utdanning eller inntekt enn for andre grupper. Dersom en støtteordning har større betydning for grupper som forventes å møte større barrierer for høyere utdanning, kan dette tolkes som indikasjoner på at ordningen bidrar til sosial utjevning. Motsatt vil små eller fraværende forskjeller mellom grupper gi mindre støtte til en slik tolkning.

I kapittel 3 undersøker vi betydningen av gjeldsslette for bosetting i innsatssonen i Finnmark og Nord-Troms. I figur 3.10 og 3.11 i delkapittel 3.5 undersøker vi effekter for personer med foreldreinntekt under medianen. Det er ingen klare effekter av ordningene, verken for alle personer under ett, eller for grupper med lav foreldreinntekt. Ordningene vi studerer i 3 er også bare en liten del av det samlede studiestøttesystemet. Gjeldsslette øker avkastningen av utdanning, men hjelper ikke mot kredittbeskrankninger og reduserer ikke risiko knyttet til usikkerhet om fullføring av utdanningen (jf. delkapittel 2.2. Sammenligningen av grupper med høyere og lavere foreldreinntekt gir oss dermed ikke noe klart svar på hvilken utjevnende effekt (endringer) i studiestøttesystemet kan ha.

2.8 Oppsummering og implikasjoner

I dette kapitlet har vi innledningsvis (i delkapittel 2.2) diskutert teorier om utdanning, studiefinansiering og sosial mobilitet og deretter (i delkapittel 2.3-2.7) undersøkt hvordan utdanningsdeltakelse, studiestøtte og senere utfall i arbeidsmarkedet har utviklet seg over tid og varierer med sosial bakgrunn.

Et hovedfunn er at det fortsatt er betydelige forskjeller i deltakelse og fullføring etter foreldrenes utdanning og inntekt. Personer med høyt utdannede foreldre og foreldre med høy inntekt starter oftere i høyere utdanning. Oppmeldte studenter med høyt utdannede foreldre og foreldre med høy inntekt fullfører i større grad utdanningen, særlig lange utdanninger, mottar mer studiestøtte og oppnår høyere inntekt etter studiene. Forskjellene er enda større om vi ser på hele ungdomskull, og dermed får med betydningen av høyere deltakelse i høyere utdanning.

Samtidig har deltakelsen i høyere utdanning økt over tid for de fleste grupper. Den viktigste forskjellen er at utviklingen har vært svakere blant personer med lavest foreldreinntekt, som i mindre grad enn andre grupper har tatt del i veksten i høyere utdanning. Det er noen forskjeller i deltakelse og andre resultater mellom kjønn og knyttet til innvandringsbakgrunn, men vi finner de samme hovedmønstrene og en lignende utvikling over tid i alle grupper.

Det er ikke noe entydig svar på om utdanning har blitt likere fordelt. På den ene siden har deltakelsen økt i de fleste grupper, og forskjellene i deltakelse mellom de med høy og middels familieinntekt har blitt mindre. På den andre siden har det vært lite vekst i deltakelse blant de med de laveste familieinntektene, og det er stadig en tydelig sosial gradient i deltakelse og fullføring, særlig for de lengste utdanningene. Personer med høyere foreldreinntekt har også høyere inntekt etter studiene.

Personer med høy foreldreutdanning og høy foreldreinntekt mottar mer studiestøtte målt i samlet stipend og låneopptak. Dette skyldes i hovedsak at disse gruppene studerer lenger og i større grad fullfører lange utdanninger. Samtidig finner vi at nesten alle studenter mottar studiestøtte, og forskjellene mellom gruppene først og fremst handler om omfanget av støtten snarere enn tilgangen til den. Vi finner også litt mer betalingsproblemer blant personer med lav foreldreinntekt og lav foreldreutdanning, til tross for at disse gruppene gjennomgående har lavere studiegjeld.

Disse resultatene er konsistente med forskningen gjennomgått i delkapittel 2.2. Økonomiske, informasjonsmessige og atferdsmessige barrierer forventes å være særlig relevante for personer fra familier med lave økonomiske og utdanningsmessige ressurser. Dersom slike barrierer reduserer sannsynligheten for å starte eller fullføre høyere utdanning, kan studiestøtte bidra til sosial utjevning ved å redusere betydningen av familiebakgrunn for utdanningsvalg.

Våre analyser kan imidlertid ikke avgjøre i hvilken grad de observerte endringene over tid skyldes studiestøtten, ettersom studiestøttesystemet har utviklet seg gradvis og parallelt med en rekke andre samfunnsendringer.

Utdanningsstøtte kan ha bidratt til sosial utjevning dersom utdanningsstøtten har hatt større betydning for studieatferden til dem som har lavere foreldreutdanning og -inntekt. For å belyse dette spørsmålet nærmere har vi også sett på kvasieksperimentelle analyser av konkrete gjeldssletteordninger. Disse analysene finner ikke tegn til at de undersøkte ordningene har hatt sterke effekter på grupper med lav sosioøkonomisk bakgrunn. I kapittel 3 finner vi ingen klare effekter av gjeldssletteordningene i innsatssonen, verken for befolkningen som helhet eller for personer med foreldreinntekt under medianen. I kapittel 4 finner vi ingen tydelige tegn til at gjeldssletteordningen for grunnskolelærer- og lektorutdanningene har økt rekrutteringen til disse utdanningene.

Resultatene gir ikke grunnlag for å si at de konkrete gjeldssletteordningene som studeres i denne rapporten har hatt sterke sosialt utjevnende virkninger. Samtidig er det viktig å understreke at det er vanskelig å utelukke effekter og at disse ordningene representerer avgrensede deler av studiestøttesystemet. De analyserte gjeldssletteordningene virker sent i utdanningsløpet og påvirker bare bestemte grupper. De er derfor ikke nødvendigvis godt egnet til å redusere barrierer knyttet til beslutningen om å begynne i høyere utdanning, som er hovedfokuset i litteraturen gjennomgått i avsnitt 2.2. Manglende effekter av disse ordningene kan ikke tolkes som at studiestøtte generelt er uten betydning for utdanningsvalg eller sosial mobilitet.

Samlet sett gir analysene i dette kapittelet et blandet bilde. Personer fra familier med lav inntekt og lav utdanning har fortsatt svakere utdanningsutfall enn andre grupper. Vi finner ikke klare effekter av de konkrete gjeldssletteordningene som analyseres i kapittel 3 og 4. Studiestøtte kan være viktig for sosial utjevning, men våre resultater gir ikke grunnlag for å konkludere med at de ordningene som er studert her har hatt store utjevnende effekter. Samtidig kan vi heller ikke utelukke at den brede og universelle studiestøtten gjennom Lånekassen har bidratt til den sterke veksten i høyere utdanning over tid, inkludert blant personer fra familier med relativt lave inntekter. Hvor stor betydning dette har hatt for sosial mobilitet i Norge er fortsatt et åpent empirisk spørsmål, som er og vil være vanskelig å besvare.

3. Del 2: Effekter på bosetting av gjeldssletteordninger i innsatssonen

3.1 Innledning

I dette kapitlet ser vi på effektene på bosetting i innsatssonen for tre av gjeldssletteordningene i Lånekassen: den generelle ordningen for innsatssonen, ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere i innsatssonen og den nye ordningen for utvalgte distriktskommuner. Tabell 1.2 oppsummerer gjeldssletteordningene. For ordningene for innsatssonen vil vi gjøre empiriske effektanalyser på bosetting, mens vi for ordningen for utvalgte distriktskommuner kun vil vurdere hvordan ordningen kan forventes å påvirke bosettingen i innsatssonen.

Gjeldssletteordningene for innsatssonen og distriktskommunene er eksempler på såkalte stedsbaserte virkemidler (*place-based policies*), altså tiltak som er rettet mot bestemte geografiske områder. Målet med slike virkemidler er å styrke den økonomiske utviklingen i områder med svakere økonomisk utvikling og/eller å tiltrekke og beholde innbyggere i områder preget av befolkningsnedgang. Den internasjonale litteraturen om stedsbaserte virkemidler gir blandede resultater (Neumark og Simpson, 2015). En årsak til manglende effekt kan være at det økonomiske insentivet ikke er sterkt nok til å påvirke bostedsvalget. I tillegg kan bolig- og leieprisene stige dersom mange flytter til et område for å nyte godt av et tiltak, slik at gevinsten for innbyggerne reduseres.

Gjeldssletteordningene er bare ett av flere virkemidler som er ment å øke bosettingen i innsatssonen. Vennemo mfl. (2022) gir en samlet gjennomgang av de personrettede virkemidlene i innsatssonen. De finner en signifikant økning i bosettingen i innsatssonen i årene etter at finnmarksfradraget, gjeldssletteordningen, fritaket for elavgift og lettelsene i inntektsbeskatningen ble innført på begynnelsen av 1990-tallet, men effekten ser ut til å forsvinne etter fem–seks år. For distriktsområder mer generelt finner Ku mfl. (2020) at lavere arbeidsgiveravgift har gitt flere arbeidsplasser og høyere lønninger lokalt.

Gjeldssletting skiller seg fra de andre virkemidlene ved at den også reduserer kostnaden ved å ta høyere utdanning for dem som bosetter seg i innsatssonen. Ordningene kan derfor også påvirke hvor mange som tar høyere utdanning, men her ser vi kun på effekter på bosetting. Så vidt vi kjenner til, er Vennemo mfl. (2022) den eneste norske studien som ser på bosettingseffekter av gjeldssletting. De finner at økningen av maksbeløpet i 2005 ga en midlertidig økning i andelen bosatte med studielån i innsatssonen, men ingen signifikant effekt av ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere.

For effektanalysene av gjeldsslette for innsatssonen følger vi i stor grad oppsettet til Vennemo mfl. (2022), med en forskjell-i-forskjeller-analyse. Vi avviker imidlertid fra Vennemo mfl. (2022) på enkelte punkter: vi måler bosettingsvariablene på en annen måte, vi benytter flere kontrollgrupper, og vi analyserer effekten over en lengre tidsperiode, ettersom det nå har gått flere år siden ordningene ble innført enn da Vennemo mfl. (2022) gjennomførte sin analyse.

Videre i analysen ser vi på potensielle positive ringvirkninger på bosetting, flyttemønstre og heterogene effekter etter sosioøkonomisk bakgrunn som følge av ordningene.

Ordningene

Den generelle ordningen for innsatssonen (Geografisk 1 i tabell 1.2) var den første ordningen for gjeldsslette som ble innført i Lånekassen. Ordningen dekker alle yrkesaktive i minimum 50 % stilling som er bosatt i innsatssonen i minst 12 måneder. Personer kan få slettet gjeld som følge av ordningen hver 12. måned de er yrkesaktive og bosatt i innsatssonen, så lenge de har lån i Lånekassen.[10] For hver sletting kan låntakeren få slettet en viss andel av det resterende lånet, opp til et gitt kronebeløp. Siden innføringen av ordningen i 1988 har det vært fire økninger i beløpet som kan slettes hvert år: i 1992 ble det maksimale beløpet økt fra 15 000 til 16 500 kroner, mens den maksimale andelen ble beholdt på 10 %; i 2005 ble det maksimale beløpet økt fra 16 500 til 25 000 kroner, mens den maksimale andelen ble beholdt på 10 %; i 2023 ble det maksimale beløpet økt til 30 000 kroner og den maksimale andelen økt til 20 %; og i 2025 ble det innført en ny flat sats på 60 000 kroner for opptjeningsperioder som starter i 2025. I 2025 fikk 6 509 personer slettet gjeld gjennom ordningen, til sammen 184,8 millioner kroner (Kirkebøen og Solbakken, 2026).[11]

Ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere i innsatssonen (Lærer 2 i tabell 1.2) er en tilleggsordning til den generelle ordningen for innsatssonen og ble innført i 2017. Målet med ordningen er å rekruttere kvalifiserte grunnskolelærere til innsatssonen. Kravet for å omfattes av ordningen er minst 50 % undervisningsstilling i innsatssonen og kvalifiserende grunnskoleutdanning. Ordningen kan kombineres med den generelle ordningen for innsatssonen, og det kan søkes om 20 000 kroner i gjeldsslette hver 12. måned man tilfredsstiller kravene. I 2025 fikk 420 personer slettet gjeld gjennom ordningen, til sammen 8,5 millioner kroner (Kirkebøen og Solbakken, 2026).

Ordningen for utvalgte distriktskommuner (Geografisk 2 i tabell 1.2) gjelder alle kommuner i sentralitets-indeks 5 og 6 og ble innført i 2025. Personer som er bosatt i disse kommunene og yrkesaktive, kan søke om gjeldsslette på 25 000 kroner per år etter at de har vært bosatt i kommunen og yrkesaktive i minimum 50 % stilling i 12 sammenhengende måneder. I denne ordningen trenger man ikke være yrkesaktiv i en kommune dekket av ordningen, kun bosatt i en kommune som kvalifiseres og yrkesaktiv generelt. Opptjeningstiden gjelder fra 1. januar 2025. Søknader for opptjeningsåret 2025 kunne først sendes inn fra januar 2026. Per august 2026 hadde 43 577 personer fått slettet gjeld gjennom ordningen, til sammen 1 028,4 millioner kroner (Kirkebøen og Solbakken, 2026).

3.2 Metode

Vi analyserer de kort- og langsiktige effektene av gjeldssletteordningene i innsatssonen ved hjelp av forskjell-i-forskjeller-analyser, som beskrevet i delkapittel 1.3.1, og tar utgangspunkt i analysene i Vennemo mfl. (2022). For den generelle ordningen sammenligner vi endringer i bosetting i innsatssonen med endringer i en valgt kontrollgruppe før og etter at maksgrensen for gjeldsslette ble økt i 2005. For ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere sammenligner vi tilsvarende endringer før og etter innføringen i 2017.

[10] Det er kun lån, ikke renter og gebyrer, som kan slettes på grunnlag av ordningen.

[11] Se Kirkebøen og Solbakken (2026) for utviklingen i antall mottakere og samlet slettet beløp for de ulike gjeldssletteordningene over tid.

Det er krevende å trekke sikre konklusjoner om langsiktige effekter av gjeldssletting på bosetting. Eventuelle effekter forventes å komme gradvis gjennom endringer i flytting og bosetting over tid, ikke som en umiddelbar effekt ved innføringstidspunktet. Samtidig vil en rekke andre forhold endre seg over tid og påvirke bosettingen både i innsatssonen og i sammenligningskommunene, som utflytting og endringer i nærings- og skolestruktur. Innsatssonen er dessuten gjenstand for flere virkemidler enn gjeldssletting, blant annet skatteletter. Valget av kontrollgruppe, utfallsvariabler og gjennomgangen av andre virkemidler i innsatssonen, som vi beskriver under, er derfor sentralt for hvordan resultatene kan tolkes.

Kontrollgrupper

Vi vil benytte ulike kontrollgrupper for å undersøke om valg av kontrollgruppe påvirker de estimerte effektene av gjeldssletteordningen. Vi deler landet inn i fire gjensidig utelukkende grupper: innsatssonen, øvrige kommuner i Troms utenom Tromsø, kommuner med sentralitetsindeks 5 og 6 utenfor Troms og Finnmark og øvrige kommuner.

De ulike kontrollgruppene har ulike styrker og svakheter. Andre kommuner i Troms utenom Tromsø ligger geografisk nært innsatssonen og ligner også i næringsstruktur og størrelse. Dette er faktorer som taler for at det er en god kontrollgruppe, men det er også faktorer som tilsier at gruppen kan påvirkes direkte av endringene ved at de som flytter til innsatssonen, flytter fra nettopp disse kommunene. Hvis det er slik at folk flytter fra andre kommuner i Troms til innsatssonen når endringene skjer, vil vi dobbelttelle disse og overvurdere effekten dersom vi bruker Troms som kontrollgruppe.

Kommuner i sentralitetsindeks 5 og 6 utenfor Troms og Finnmark ligger lenger unna innsatssonen geografisk og ligner mindre i næringsstruktur enn resten av kommunene i Troms utenom Tromsø, men ligner på innsatssonen ved at de også er mindre og mer usentrale kommuner.

Den siste potensielle kommunegruppen, øvrige kommuner, skiller seg mer fra innsatssonen ved at den består av mer sentrale og større kommuner.

Vi vil benytte alle de tre kontrollgruppene for å undersøke hvor robuste resultatene er for valget av kontrollgruppe.

Valg av utfallsvariabler

I analysen av den generelle ordningen for innsatssonen benytter vi antall personer med høyere utdanning bosatt i kommunene som hovedutfallsvariabel, ettersom personer med høyere utdanning er den gruppen som i størst grad kan forventes å påvirkes av muligheten til gjeldsslette.[12] Analysen gir et estimat på hvor mange flere innbyggere innsatssonen får som følge av at maksgrensen ble hevet fra 16 500 til 25 000 kroner. Vi supplerer med antall personer i yrkesaktiv alder og antall barn under 18 år, for å belyse hvem eventuelle tilflyttere tar med seg. Vi vil måle utfallene på ulike måter, det vil si med ulike funksjonsformer, for eksempel som endring i antall personer og som prosentvis endring. Dette gjør vi for å se om antakelsen om parallelle trender er mer plausibel for noen funksjonsformer enn for andre.

[12] Vennemo mfl. (2022) benytter andelen personer med studielån som sentral utfallsvariabel. Vi mener dette er problematisk av to grunner. For det første kan andelen med studielån variere både fordi personer med studielån flytter til eller unnlater å flytte fra innsatssonen, og fordi bosatte får slettet lånet sitt som følge av ordningen. For det andre vil til- og fraflytting påvirke nevneren, ettersom tilflyttere ofte tar med seg familie uten studielån. Begge forholdene kan skape skjevheter i resultatet.

I analysen av tilleggsordningen for kvalifiserte grunnskolelærere i innsatssonen benytter vi antall bosatte med kvalifiserende grunnskolelærerutdanning som hovedutfallsvariabel. Kvalifiseringskriteriet for gjeldsslette er at grunnskolelæreren må være ansatt i minst 50 % undervisningsstilling i innsatssonen. Vi velger likevel å konsentrere oss om de bosatte med kvalifiserende grunnskolelærerutdanning for å fange opp alle som potensielt flytter til innsatssonen på grunn av ordningen, uavhengig av om de får jobb eller ikke.[13] Vi vil i tillegg undersøke bredere bosettingseffekter, ettersom reformen også kan påvirke bosetting utover grunnskolelærerne selv – enten fordi lærere tar med seg partnere, eller fordi tilflytting av lærere kan gjøre stedet mer attraktivt for andre. Vi supplerer derfor med antall bosatte med partner med grunnskolelærerutdanning og antall bosatte totalt.

Andre endringer i perioden

Gjeldssletteordningene er ikke de eneste politiske tiltakene som er særskilte for innsatssonen. Også skatte- og avgiftssystemet og deler av det offentlige tjenestetilbudet inneholder særskilte ordninger for området. Så lenge disse ordningene er uendret over tid, vil de ikke påvirke resultatene våre. Faste forskjeller mellom innsatssonen og kontrollgruppen fanges opp av forskjell-i-forskjeller-metoden siden de påvirker både før- og etterperioden likt. Endringer i andre virkemidler som berører innsatssonen i analyseperioden kan derimot påvirke resultatene. Dette er særlig viktig når vi studerer effekter over lange tidsperioder.

Tabell B1 og B2 i vedlegg B viser endringer i andre personrettede og generelle statlige virkemidler i innsatssonen i analyseperioden. Dersom vi finner effekter av gjeldssletteordningene, må vi vurdere om disse kan skyldes andre virkemidler som ble innført eller endret omtrent samtidig.

3.3 Effekter av endringen i den generelle gjeldssletteordningen i innsatssonen (2005)

I dette delkapittelet ser vi på om økningen av maksbeløpet for gjeldssletting i innsatssonen fra 16 500 til 25 000 kroner i 2005 har påvirket bosettingen. I delkapittel 3.3.1 ser vi på hovedutfallet vårt, antall bosatte med høyere utdanning, siden det er denne gruppen vi forventer reagerer på insentivet ordningen gir. I delkapittel 3.3.2 ser vi på mulige positive ringvirkninger av ordningen, målt ved antall innbyggere i yrkesaktiv alder og antall barn under 18 år. I delkapittel 3.3.3 ser vi nærmere på flyttemønstrene. Her undersøker vi om flere nyutdannede bosetter seg i innsatssonen etter endringen, og om personer som har betalt ned studielånet, i større grad flytter fra innsatssonen når de ikke lenger kan få gjeldsslette.

3.3.1 Innbyggere med høyere utdanning

Venstre panel i figur 3.1 viser antall personer med høyere utdanning i innsatssonen og de tre kontroll-gruppene fra 1995 til 2026. Det er en vertikal stiplet linje i 2005 for å markere at dette er året maksbeløpet for gjeldssletting i innsatssonen ble økt fra 16 500 til 25 000 kroner. De fire første kolonnene i tabell B3 oppgir tallene bak figur 3.1. Det første vi ser fra figuren, er at det er stor forskjell i størrelse på de ulike gruppene. Ikke overraskende er det mange flere personer i gruppen «Resten av Norge», og økningen i antall personer er også større i denne gruppen. Gruppen «Distriktskommuner» er også noe større enn de to

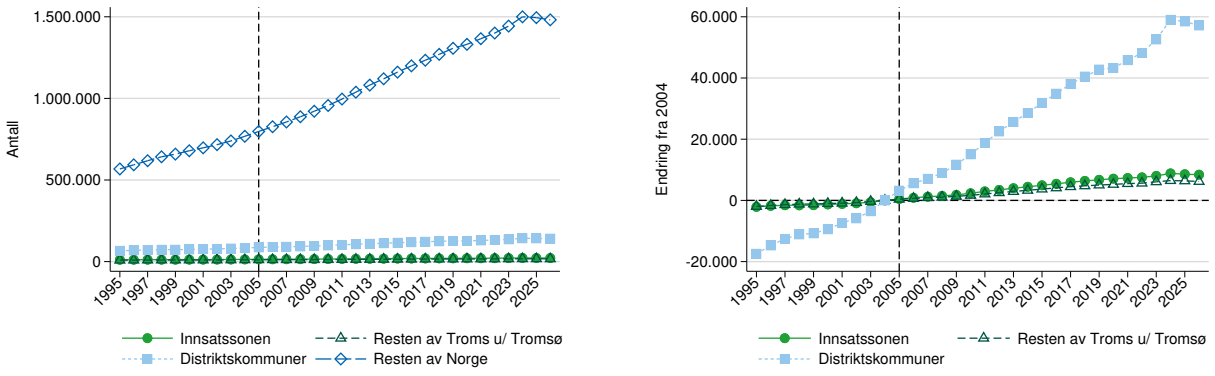
[13] Vi definerer kvalifiserte grunnskolelærere som alle som har en utdanning med NUS-kode som starter med 622 eller 722, som høyeste fullførte utdanning.

andre gruppene. I 2004, året før endringen i maksbeløpet, bodde det 13 600, 10 900, 83 900 og 767 800 personer med høyere utdanning i henholdsvis innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø, resten av distriktskommunene og resten av Norge. Vi ser av figuren at det har vært en økning i antall personer i alle de fire gruppene.

Som venstre panel viser, er gruppen «Resten av Norge» mye større enn innsatssonen og har hatt en langt sterkere vekst i antall personer med høyere utdanning. Vi vurderer derfor at resten av Norge ikke er en god kontrollgruppe for innsatssonen, og vi viser ikke denne gruppen i figurene i resten av kapittelet. Tallene for resten av Norge ligger i tabellene bak figurene i vedlegg B.

Høyre panel i figur 3.1 viser forskjellen i antall personer med høyere utdanning fra 2004, for innsatssonen og to av kontrollgruppene. Vi velger å se på forskjellen fra 2004 siden dette er siste år før reformen. På den vertikale aksen i figuren kan vi lese hvor mange flere eller færre personer med høyere utdanning det bor i kommunegruppene sammenlignet med 2004, for hvert av årene på den horisontale aksen. Vi ser at økningen i antall personer i kontrollgruppen «Distriktskommuner» har vært mye større enn i innsatssonen. Dette er kanskje ikke så overraskende, ettersom det er mye flere personer i denne gruppen totalt sett. Innen 2020 har antall personer med høyere utdanning økt med 7 100, 5 300 og 43 300 i henholdsvis innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene. Vi ser også at utviklingen i antall personer med høyere utdanning før 2004 har vært svært ulik mellom andre distriktskommuner og innsatssonen. Fra 1995 til 2004 økte antall personer med høyere utdanning med 2 100, 1 900 og 17 500 i henholdsvis innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene. Dette tyder på at antall personer ikke er en god funksjonsform hvis vi ønsker å ha muligheten til også å bruke kontrollgruppen «Distriktskommuner», da det er liten grunn til å tro at utviklingen i antall personer med høyere utdanning ville vært lik i innsatssonen og andre distriktskommuner hvis ikke grensen for maksbeløpet for gjeldssletteordningen hadde blitt økt.

Figur 3.1 **Befolkning med høyere utdanning, antall personer og endring i antall fra 2004.**

Merk: Venstre panel viser antall innbyggere med høyere utdanning for hver kommunegruppe. Høyre panel viser endringen i antall innbyggere med høyere utdanning fra 2004 for innsatssonen, Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. Tallene bak figuren vises i tabell B3.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

For at resultatene ikke skal bli så påvirket av størrelsesforskjellen mellom gruppene, velger vi i stedet å se på vekst i antall personer siden 2004, og forskjeller i denne veksten. Venstre panel i figur 3.2 viser prosentvis vekst i befolkningen med høyere utdanning fra 2004, for innsatssonen og to av

kontrollgruppene (resten av Troms utenom Tromsø og distriktskommuner).[14] Vi velger å se på veksten fra 2004, siden økningen i det potensielle gjeldsslettebeløpet skjedde i 2005. På den vertikale aksen i venstre panel kan vi lese hvor mye antallet personer med høyere utdanning i kommunegruppene har økt eller falt i prosent sammenlignet med 2004, for hvert av årene på den horisontale aksen. En verdi på 0,50 betyr for eksempel at det bor 50 % flere personer med høyere utdanning i kommunegruppen enn i 2004. Vi ser at det har vært befolkningsvekst i alle gruppene både før og etter 2004. Innen 2020 har befolkningen vokst med 52 %, 48 % og 54 % siden 2004 i henholdsvis innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene. Veksten har altså vært høyest i distriktskommunene, dernest i innsatssonen, og lavest i resten av Troms utenom Tromsø.

For lettere å sammenligne veksten siden 2004 i de ulike gruppene, viser høyre panel i figur 3.2 forskjellen i veksten mellom innsatssonen og de ulike kontrollgruppene. På den vertikale aksen kan vi lese hvor mange prosentpoeng mer eller mindre antallet personer med høyere utdanning har vokst i innsatssonen enn i kontrollgruppen siden 2004, for hvert av årene på den horisontale aksen. En verdi over null betyr at veksten har vært høyere i innsatssonen enn i kontrollgruppen, og en verdi under null betyr at den har vært lavere. En verdi på 0,05 betyr for eksempel at veksten siden 2004 har vært 5 prosentpoeng høyere i innsatssonen. Vi ser at veksten etter 2004 har vært høyere i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø, men lavere enn veksten i distriktskommunene.

Veksten i befolkningen med høyere utdanning i innsatssonen fra 2004 frem til 2010 er under 1 % av 2004-befolkningen høyere enn i resten av Troms utenom Tromsø. For innsatssonen tilsvarer 1 % av befolkningen med høyere utdanning i 2004 136 personer. Etter 2010 øker veksten i innsatssonen mer enn i resten av Troms utenom Tromsø, så forskjellen øker. Innen 2020 har befolkningen med høyere utdanning i innsatssonen økt med 4 prosentpoeng mer enn i Troms utenom Tromsø. Men forskjellen er ikke statistisk signifikant. De store konfidensintervallene viser at det er mye variasjon i dataene, altså at det er store forskjeller i vekst mellom kommuner også innad i samme kommunegruppe.[15]

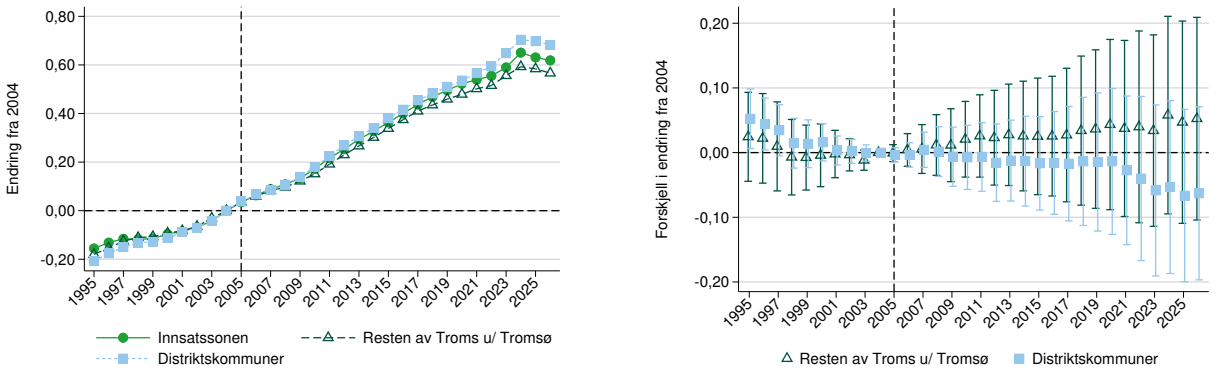
Frem til 2020 er veksten i befolkningen med høyere utdanning i innsatssonen under 2 % av 2004-befolkningen lavere enn i øvrige distriktskommuner. Etter 2020 er veksten i de øvrige distriktskommunene høyere enn i innsatssonen, men dette er så lenge etter endringen i maksbeløpet i gjeldssletteordningen vi ser på her, at det ikke er grunn til å tro at endringen er årsaken. Heller ikke her er forskjellene i vekst statistisk signifikant forskjellige fra null.

For å kunne tolke forskjellene i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene som en følge av økningen i det potensielle gjeldsslettebeløpet, må vi anta at veksten i innbyggere med høyere utdanning hadde vært lik i de ulike gruppene dersom denne endringen ikke hadde funnet sted. Vi kan ikke teste denne antakelsen, men hvis vi ser at veksten var lik før endringen, er det mer plausibelt at veksten ville fortsatt å være lik også i fravær av endringen.

[14] Figurene i hovedteksten viser resultatene i kumulert (indeksert) form, der utfallet i hvert år er uttrykt relativt til referanseåret 2004. Denne formen er valgt fordi den gjør den prosentvise endringen over tid direkte avlesbar, uavhengig av gruppenes ulike størrelse. Som en robusthetssjekk er analysene også kjørt med utfallet i logaritmisk form (ln(antall+1)), som er mindre følsom for år med spesielt lave eller høye verdier. De to funksjonsformene gir i all hovedsak samme konklusjoner, og figur B1 og figur B2 i vedlegg B viser log-versjonen av henholdsvis figurene for den generelle ordningen og ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere.

[15] 95 % konfidensintervall i 2020 strekker seg fra 9 prosentpoeng lavere til 17 prosentpoeng høyere vekst i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø. For innsatssonen tilsvarer 9 % og 17 % av befolkningen med høyere utdanning i 2004 henholdsvis 1 200 og 2 300 personer.

Figur 3.2 **Befolkning med høyere utdanning, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall med høyere utdanning fra 2004 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B3.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

I høyre panel i figur 3.2 ser vi at befolkningen relativt til 2004 er både høyere og lavere i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø i årene før 2004, og forskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellige fra null. Dette tyder på at resten av Troms utenom Tromsø er en god kontrollgruppe. For øvrige distriktskommuner er befolkningen med høyere utdanning relativt til 2004 lavere enn i innsatssonen i alle år før 2004 (dvs. veksten har vært høyere i øvrige distriktskommuner enn i innsatssonen). I 1995 og 1996 er forskjellen mellom kommunegruppene relativt til 2004 forskjellig fra null. Dette tyder på at øvrige distriktskommuner er en dårlig kontrollgruppe under antakelsen om at veksten i befolkningen med høyere utdanning ville vært lik i fravær av endringen i gjeldssletteordningen. Endringen i forskjellen i utviklingen mellom innsatssonen og øvrige distriktskommuner skjer allerede i årene før 2004 (rundt 2001), så resultatene tyder heller ikke på at det er endringen i gjeldssletteordningen som gjør at forskjellen i utvikling endres.

3.3.2 Positive ringvirkninger av flere med høyere utdanning

I tillegg til antall bosatte med høyere utdanning undersøker vi antall personer i yrkesaktiv alder og antall barn under 18 år. Hensikten er å belyse om eventuell tilflytting av personer med høyere utdanning også påvirker den øvrige bosettingen, for eksempel ved at tilflyttere tar med seg partner og barn.

Siden vi ikke har funnet klare effekter av endringen i gjeldssletteordningen på antall innbyggere med høyere utdanning, må eventuelle effekter på grupper som ikke er direkte berørt tolkes med varsomhet.

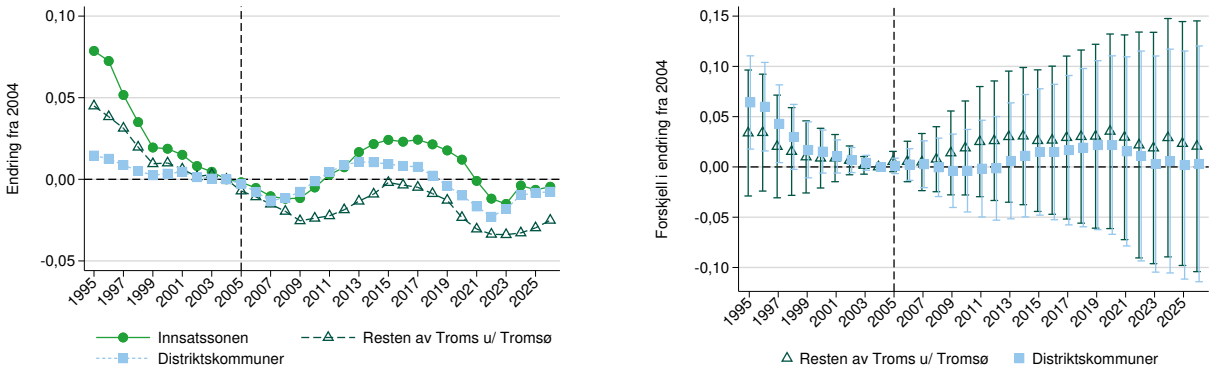
Innbyggere i yrkesaktiv alder

Venstre panel i figur 3.3 viser endringen i innbyggere i yrkesaktiv alder relativt til antall innbyggere i yrkesaktiv alder i 2004 for innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og øvrige distriktskommuner. Høyre panel viser forskjeller i vekst mellom innsatssonen og henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og øvrige distriktskommuner. Frem til 2010 vokser befolkningen i yrkesaktiv alder i innsatssonen med 1 prosentpoeng mer enn i resten av Troms utenom Tromsø. I innsatssonen tilsvarer dette 563 personer. Etter 2010 stabiliserer forskjellen i vekst fra 2004 seg på mellom 2 og 4 prosentpoeng. Ingen

av estimatene er statistisk signifikant forskjellige fra null. Vi ser også at forskjellen i vekst er opp til 3 prosentpoeng før endringen i maksbeløpet for gjeldssletteordningen. Begge disse momentene tyder på at vi ikke kan tolke den høyere veksten i befolkningen i yrkesaktiv alder i innsatssonen etter 2010 som en effekt av økningen i maksbeløpet i gjeldssletteordningen.

Frem til 2013 er forskjellen i vekst mellom innsatssonen og øvrige distriktskommuner mindre enn 1 % av befolkningen i yrkesaktiv alder i 2004. Etter 2013 er veksten opp til 2 prosentpoeng høyere i innsatssonen enn i øvrige distriktskommuner. Ingen av disse forskjellene er statistisk signifikant forskjellige fra null. Ser vi på perioden før 2005, er det en sterkere nedgang i befolkningen i yrkesaktiv alder i innsatssonen enn i øvrige distriktskommuner. I 1995 og 1996 er forskjellen i befolkningsnedgang statistisk signifikant forskjellig fra null. Så det er en endring i den relative befolkningsveksten mellom innsatssonen og øvrige distriktskommuner, men denne endringen starter før 2005, så vi har ikke grunnlag for å si at dette skyldes endringen i gjeldssletteordningen.

Figur 3.3 **Befolkning i yrkesaktiv alder, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

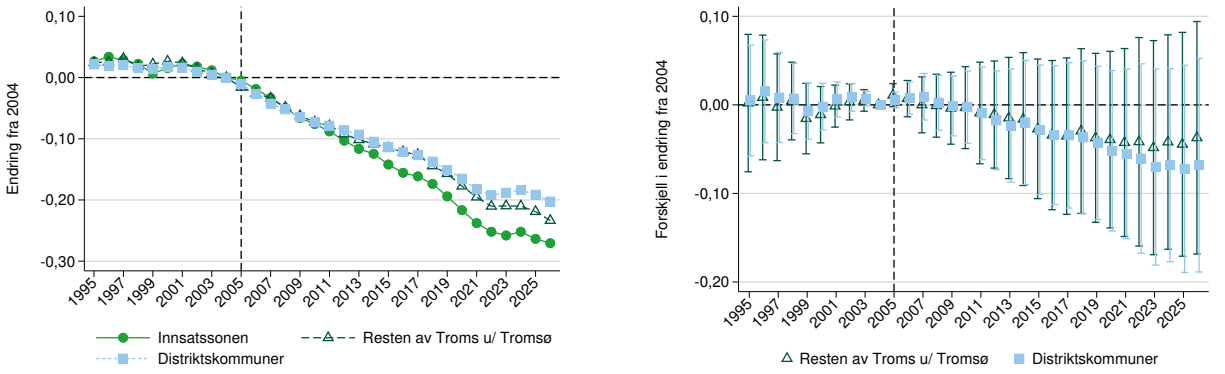

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall i yrkesaktiv alder fra 2004 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B4.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Innbyggere under 18 år

Figur 3.4 viser endringen i antall barn relativt til antall barn i 2004 for innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og øvrige distriktskommuner. Figur 3.4 viser at utviklingen var lik i de tre kommunegruppene før 2004 og frem til 2010. Etter 2010 er nedgangen i antall barn større i innsatssonen enn i de to andre kommunegruppene, men det er ingenting som tyder på at dette skyldes endringen i gjeldssletteordningen.

Figur 3.4 **Barn under 18 år, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall barn fra 2004 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B5.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

3.3.3 Til- og fraflytting: nyutdannede og personer som nylig har nedbetalt gjeld

Videre ser vi på om endringen i gjeldssletteordningen har endret til- og fraflyttingen i innsatssonen på en måte som ikke kommer frem når vi ser på effekten på den totale befolkningen med høyere utdanning i innsatssonen. Vi benytter to tilnærminger. Den første er å se på om personer som har fullført høyere utdanning i løpet av de siste fem årene – de vi anser som mest mobile og mest sannsynlige til å respondere på ordningen – i større grad bosetter seg i innsatssonen enn i kontrollkommunene etter endringen i maksbeløpet. Den andre er å undersøke om personer som har nedbetalt studiegjelden sin i løpet av de siste fem årene, i større grad flytter bort fra innsatssonen enn fra kontrollkommunene.

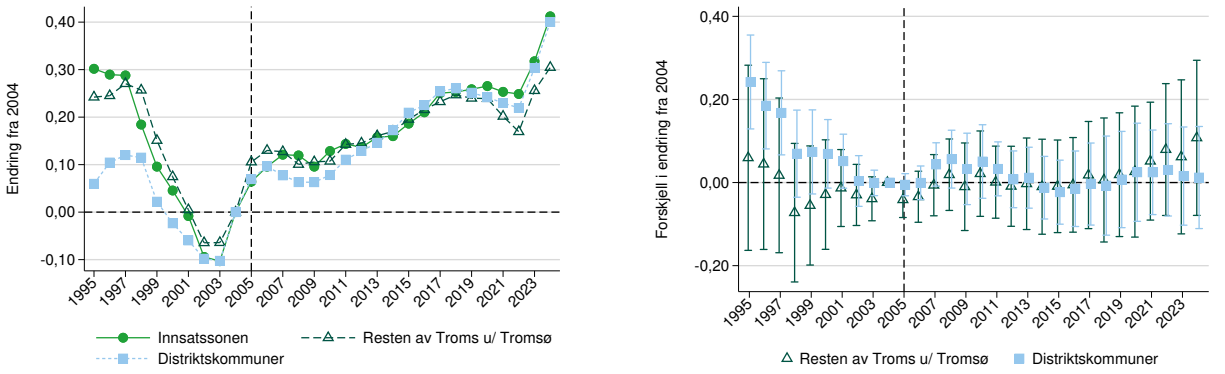
Tilflytting

Figur 3.5 viser utviklingen i antall som har fullført høyere utdanning i løpet av de fem siste årene i de ulike kommunegruppene. Vi ser at antallet nyutdannede begynte å falle rundt årtusenskiftet i alle de tre kommunegruppene. Rett før endringen i gjeldssletteordningen snudde den nedadgående utviklingen i alle de tre kommunegruppene. Utviklingen i antall nyutdannede i innsatssonen var ikke statistisk signifikant forskjellig fra resten av Troms utenom Tromsø, verken før eller etter endringen i maksbeløpet. Sammenlignet med øvrige distriktskommuner ser vi at utviklingen er forskjellig i starten av perioden, lik i de tre årene før og de to årene etter endringen i 2005, og så noe mer positiv i innsatssonen mellom 2007 og 2011. Bortsett fra forskjellene på midten av 1990-tallet er ikke disse forskjellene statistisk signifikant forskjellige fra null. Samlet sett tyder ikke resultatene på at endringen i gjeldssletteordningen i 2005 førte til noen endring i tilflyttingen av nyutdannede til innsatssonen.

Fraflytting

Gjeldssletteordningen gir kun insentiver til å bo i innsatssonen så lenge folk har studielån. Hvor lang tid det tar å betale ned studielånet, vil variere. For å se på om folk flytter fra innsatssonen når de har betalt ned studielånet, begrenser vi utvalget til personer som har betalt ned studielånet mellom 2009 og 2022. Videre begrenser vi utvalget til personer som bodde i innsatssonen, i andre kommuner i Troms utenom Tromsø, eller i kommuner med sentralitetsindeks 5 eller 6 utenfor Troms og Finnmark, i sitt siste år med

Figur 3.5 **Nyutdannede, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

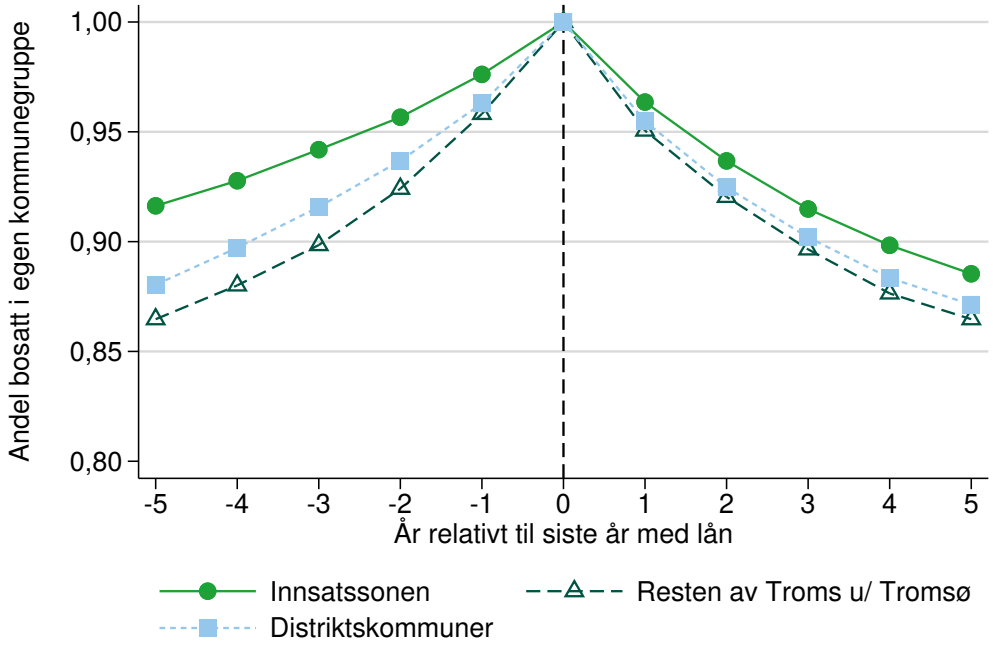

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall nyutdannede fra 2004 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B6.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

studielån.

I figur 3.6 er år 0 på x-aksen definert som personenes siste år med studielån. Y-aksen viser andelen som bor i samme kommunegruppe som i år 0, fra fem år før til fem år etter dette tidspunktet. Andelen som flytter fra kommunegruppen de tilhørte i sitt siste år med studielån, er lavere for personer bosatt i innsatssonen enn for personer i kontrollgruppene. Vi finner dermed ikke tegn til at personer i større grad flytter fra innsatssonen enn fra kontrollgruppene når gjeldssletteordningen ikke lenger gir insentiver til å bli boende.

Figur 3.6 **Andel bosatt i samme kommunegruppe, fem år før til fem år etter siste år med studielån.**

Merk: År 0 er siste år med studielån. Figuren viser andelen som fortsatt er bosatt i samme kommunegruppe som ved år 0 fra fem år før og til fem år etter siste år med studielån. Innsatssonen sammenlignes med de to kontrollgruppene, resten av Troms utenom Tromsø og distriktskommuner med sentralitetsindeks 5 eller 6 utenfor Troms og Finnmark.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

3.4 Effekter av gjeldssletteordningen for grunnskolelærere i innsatssonen (2017)

I dette delkapittelet ser vi på om ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere i innsatssonen, som ble innført i 2017, har påvirket bosettingen. I delkapittel 3.4.1 ser vi på hovedutfallet vårt, antall bosatte kvalifiserte grunnskolelærere. I delkapittel 3.4.2 ser vi på mulige positive ringvirkninger av ordningen, målt ved antall partnere av kvalifiserte grunnskolelærere og totalt antall bosatte i innsatssonen.

3.4.1 Kvalifiserte grunnskolelærere

For å se på potensielle effekter av gjeldssletteordningen for kvalifiserte grunnskolelærere som jobber i innsatssonen, ser vi på antall personer med grunnskolelærerutdanning som er bosatt i innsatssonen.

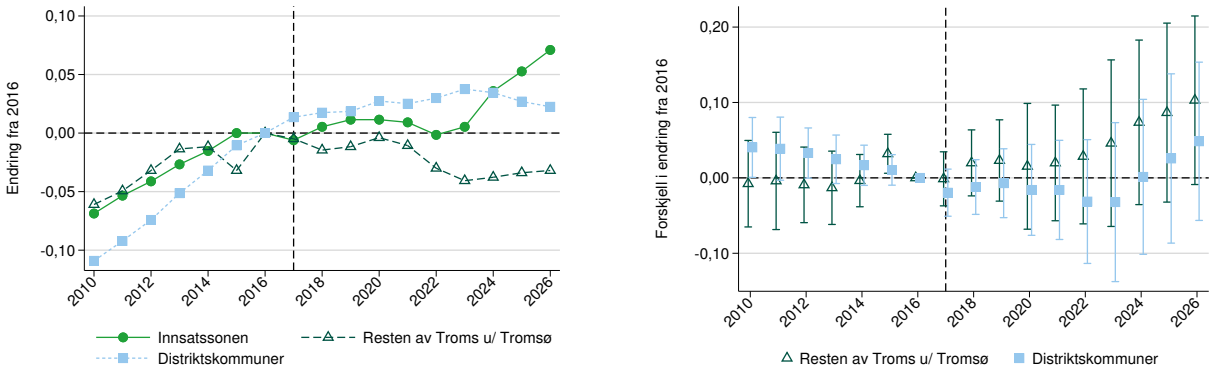
Figur 3.7 viser antall kvalifiserte grunnskolelærere relativt til antallet i 2016 for innsatssonen, resten av Troms utenom Tromsø og øvrige distriktskommuner for årene 2010 til 2026.[16] Vi ser på antall kvalifiserte grunnskolelærere relativt til antallet i 2016, siden første mulige startpunkt for opptjening av ansiennitet for å kvalifisere for ordningen er 1. august 2017. Vi ser at det er en vekst i antallet grunnskolelærere i alle tre kommunegruppene før 2016. For innsatssonen flater antall grunnskolelærere ut mellom 2015 og 2023. Øvrige distriktskommuner hadde en høyere vekst i antall grunnskolelærere enn innsatssonen både før 2016 og fra 2016 til 2023.

Antall grunnskolelærere utvikler seg relativt likt i innsatssonen og resten av Troms utenom Tromsø

[16]Vi har data om fullført utdanning til og med 2024. For 2025 og 2026 bruker vi derfor utdanningsnivået i 2024, slik at bare lærere som hadde fullført utdanningen innen 2024, er med i disse årene.

frem til 2016. Unntaket er 2015, da en midlertidig nedgang i resten av Troms utenom Tromsø gir en liten, men statistisk signifikant forskjell. Siden forskjellen skyldes et enkeltår og forsvinner igjen i 2016, svekker den i liten grad antakelsen om parallelle trender. Etter 2017 utvikler antall grunnskolelærere seg forskjellig i innsatssonen og i resten av Troms utenom Tromsø. I innsatssonen er det en marginal økning i antall grunnskolelærere mellom 2016 og 2023, og mellom 2023 og 2026 øker antall grunnskolelærere kraftigere med 7 % relativt til 2016-nivået. I resten av Troms utenom Tromsø var det en liten nedgang i antall grunnskolelærere mellom 2016 og 2020, før antallet gikk ned med 3–4 % av 2016-antallet i 2023 og stabiliserte seg der. Denne forskjellen i utvikling er ikke statistisk signifikant. Frem til 2023 er forskjellen i hovedsak drevet av nedgangen i resten av Troms utenom Tromsø, og den mest markante forskjellen i utvikling oppstår først i 2023, seks år etter at gjeldssletteordningen for grunnskolelærere ble innført. Men hvis vi tror på antakelsen om at antall grunnskolelærere i innsatssonen og resten av Troms utenom Tromsø ville utviklet seg likt dersom gjeldssletteordningen for grunnskolelærere ikke var blitt innført, viser resultatene at ordningen har økt antall grunnskolelærere med 3 % relativt til antallet i 2016 i 2022 og med 10 % relativt til antallet i 2016 i 2026. 3 % og 10 % av antallet i 2016 tilsvarer henholdsvis om lag 40 og 130 grunnskolelærere for innsatssonen.

Figur 3.7 **Kvalifiserte grunnskolelærere, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall kvalifiserte grunnskolelærere fra 2016 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B7.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

3.4.2 Positive ringvirkninger av flere kvalifiserte grunnskolelærere

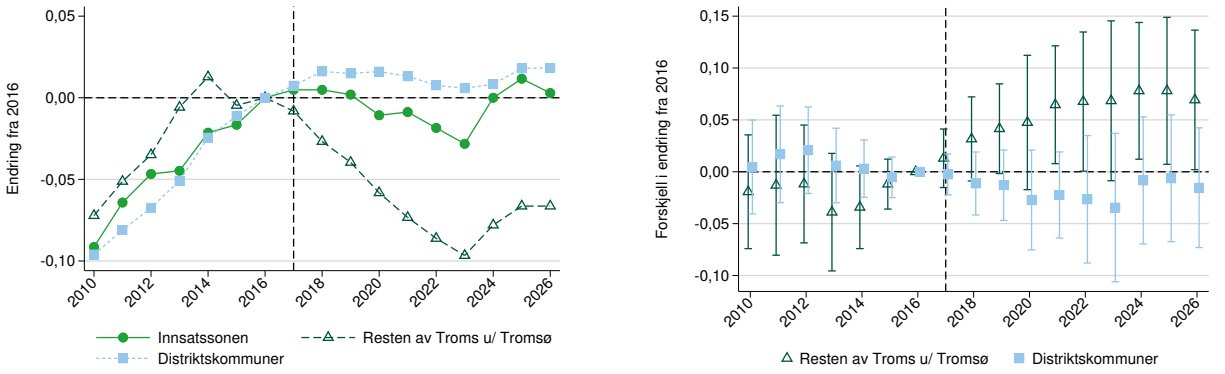
I tillegg til den direkte effekten på antall grunnskolelærere kan man tenke seg at gjeldsslette for grunnskolelærere og den potensielle økningen i grunnskolelærere påvirker antall bosatte gjennom at de tilflyttende grunnskolelærerne tar med seg partnerne sine, og at høyere antall grunnskolelærere tiltrekker seg andre innbyggere. Vi ser derfor på om befolkningen som er gift eller samboer med en kvalifisert grunnskolelærer, øker, samt om befolkningen totalt øker som følge av innføringen av gjeldsslette for grunnskolelærere.

Partnere av kvalifiserte grunnskolelærere

Figur 3.8 viser utviklingen i antall personer som er gift eller samboer med en kvalifisert grunnskolelærer, og som er bosatt i de tre kommunegruppene. Det blir flere som er partnere av grunnskolelærere før 2016

i alle de tre kommunegruppene. Utviklingen snur for resten av Troms utenom Tromsø i 2014. For øvrige distriktskommuner flater antallet ut fra 2018. For innsatssonen flater antallet ut fra 2016, før det begynner å synke litt fra 2019 og øker igjen fra 2023. Forskjellene i utvikling mellom innsatssonen og øvrige distriktskommuner blir aldri større etter 2016 enn før 2016, så det ser ikke ut som gjeldssletteordningen hadde noen effekt her. Hvis vi ser på forskjeller i utviklingen mellom innsatssonen og Troms utenom Tromsø, er forskjellene større etter innføringen av gjeldssletteordningen: Økningen i antall partnere av grunnskolelærere er større i innsatssonen etter 2016, og fra og med 2021 har forskjellen stabilisert seg på over 6 % av 2016-nivået og er signifikant forskjellig fra null, med unntak av 2023. Vi tolker likevel ikke dette som kausale effekter av innføringen av gjeldssletteordningen, fordi nedgangen i partnere av grunnskolelærere i Troms utenom Tromsø starter allerede i 2014, og nedgangen i partnere av grunnskolelærere er større enn nedgangen i grunnskolelærere. Hvis nedgangen var ringvirkninger av gjeldssletteordningen, ville vi forventet at grunnskolelærerne også flyttet til eller fra kommunegruppen.

Figur 3.8 **Partnere av kvalifiserte grunnskolelærere, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

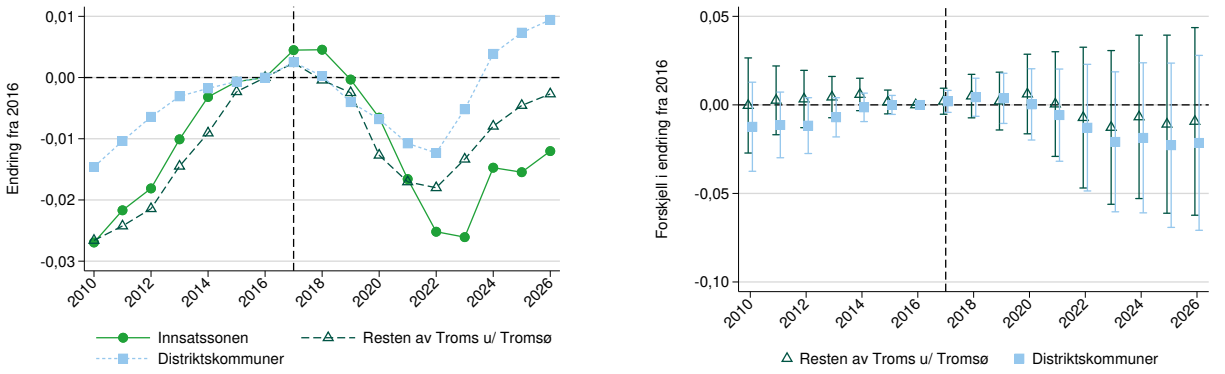

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall partnere av kvalifiserte grunnskolelærere fra 2016 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B8.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Antall bosatte

Figur 3.9 viser utviklingen i antall bosatte relativt til antall bosatte i 2016 i de tre kommunegruppene. Vi ser at det er en oppgang i innbyggertallet i alle gruppene frem til 2017. For resten av Troms utenom Tromsø og øvrige distriktskommuner snur utviklingen i 2017, og innbyggertallet begynner å øke igjen fra 2022. I innsatssonen starter nedgangen i 2018, og det snur igjen i 2023. Forskjellene i utvikling mellom innsatssonen og øvrige distriktskommuner blir aldri større etter 2016 enn før 2016, så det ser ikke ut som gjeldssletteordningen hadde noen effekt her. Når vi sammenligner med Troms utenom Tromsø, er utviklingen veldig lik før gjeldssletteordningen for grunnskolelærere og frem til 2022. Fra og med 2022 er innbyggertallet relativt til 2016 i innsatssonen 1 prosentpoeng lavere enn i Troms utenom Tromsø. Vi tror ikke denne nedgangen skyldes ringvirkninger av gjeldssletteordningen, da den først starter fem år etter innføringen og går i motsatt retning av utviklingen i antall grunnskolelærere.

Figur 3.9 **Befolkning (alle bosatte), prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i bosatte fra 2016 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B9.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

3.5 Heterogene effekter av gjeldssletteordningene etter sosioøkonomisk bakgrunn

Som diskutert i delkapittel 2.2.3 er det grunn til å tro at insentivene i både den generelle gjeldssletteordningen i innsatssonen og gjeldssletteordningen for kvalifiserte grunnskolelærere betyr mer for personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn enn for andre. Hvis ordningene hadde hatt sterke effekter for en bestemt gruppe, ville vi forventet å se dem også når vi ser på befolkningen under ett. Når vi ser på befolkningen under ett, finner vi ingen klare tegn til at økningen av maksbeløpet i den generelle ordningen i 2005 har påvirket bosettingen i innsatssonen. For ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere ser vi en tendens til flere grunnskolelærere i innsatssonen de siste årene, men heller ikke denne forskjellen er statistisk signifikant. På den andre siden er usikkerheten rundt estimatene stor, og moderate effekter for enkelte grupper kan derfor være skjult i analysene av hele befolkningen. Vi undersøker derfor om effekten av gjeldssletting på bosetting er annerledes for personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn, målt ved at foreldrene hadde inntekt under medianen da personen var 16 år.

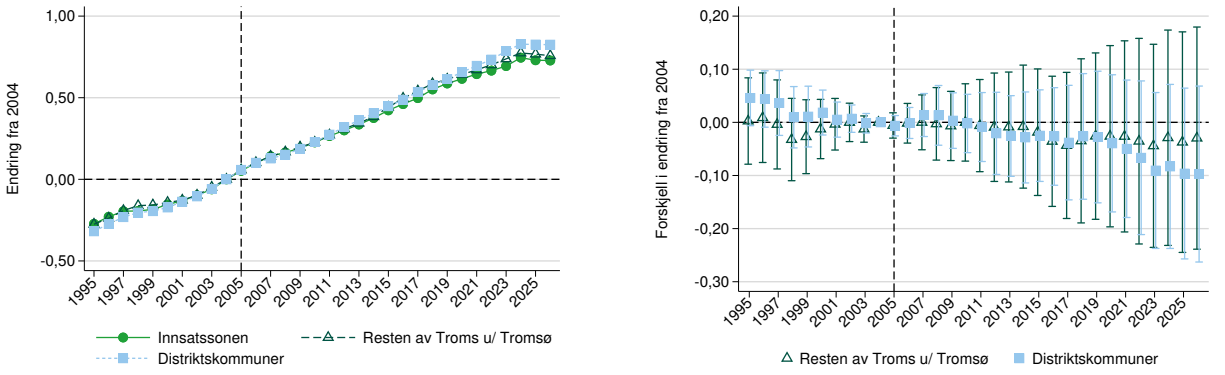
Figur 3.10 viser utviklingen i antall personer med høyere utdanning og foreldreinntekt under medianen, relativt til 2004. Om noe har veksten i denne gruppen etter 2005 vært lavere i innsatssonen enn i kontrollgruppene, men forskjellene er ikke statistisk signifikante. Vi finner dermed ingen tegn til at ordningen i større grad har tiltrukket seg høyt utdannede personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn.

Figur 3.11 viser tilsvarende utvikling for kvalifiserte grunnskolelærere med foreldreinntekt under medianen, relativt til 2016. Utviklingen i innsatssonen og i resten av Troms utenom Tromsø er svært lik både før og etter innføringen av ordningen i 2017, og estimatene er ikke statistisk signifikant forskjellige fra null. Tendensen til flere grunnskolelærere i innsatssonen som vi så for alle kvalifiserte grunnskolelærere, ser vi altså ikke for grunnskolelærere med lav foreldreinntekt. Sammenlignet med øvrige distriktskommuner er estimatene negative etter 2017, men forskjellen i utvikling var til stede allerede før ordningen ble innført, og vi tolker den derfor ikke som en effekt av ordningen.

I tillegg til å øke tilflyttingen til innsatssonen når ordningene innføres eller utvides, kan ordningene øke

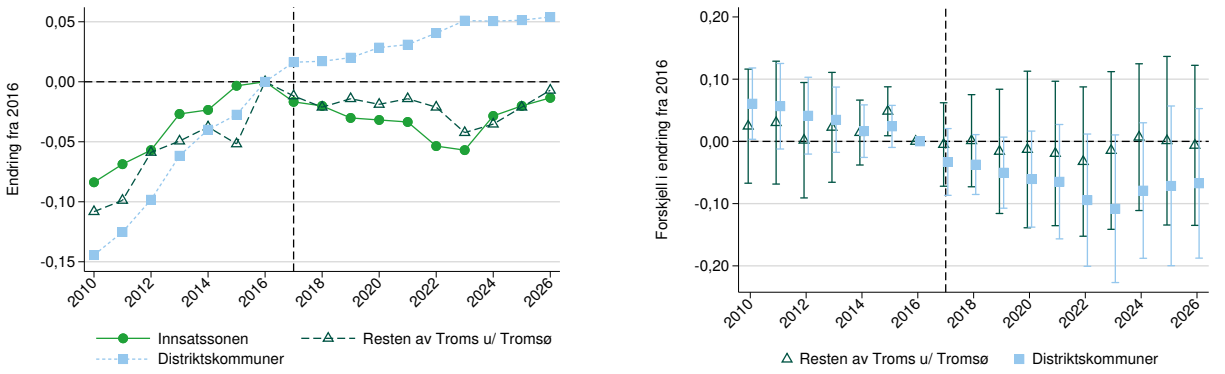
antallet som tar høyere utdanning, fordi de reduserer kostnaden ved å ta opp studielån for dem som er villige til å bosette seg i innsatssonen. Som diskutert i delkapittel 2.2.3, kan denne mekanismen forventes å være særlig fremtredende blant personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Eventuelle effekter på antallet som tar høyere utdanning, eller hvilken utdanning de velger, vil imidlertid komme gradvis over lang tid, og de er vanskelige å fange opp med analyseoppsettet vi bruker her. Rekrutteringseffekter av gjeldssletteordningene rettet mot lærere ser vi nærmere på i kapittel 4.

Figur 3.10 **Befolkning med høyere utdanning og foreldre som hadde inntekt under medianen da personen var 16 år, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i befolkning med høyere utdanning og lav sosioøkonomisk bakgrunn fra 2004 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B10.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur 3.11 **Kvalifiserte grunnskolelærere med foreldre som hadde inntekt under medianen da personen var 16 år, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene.**

Merk: Venstre panel viser prosentvis endring i antall grunnskolelærere med lav sosioøkonomisk bakgrunn fra 2016 for hver kommunegruppe. Trekantene og firkantene i høyre panel viser punktestimatene for hvor mye større veksten har vært i innsatssonen enn i henholdsvis resten av Troms utenom Tromsø og resten av distriktskommunene i hvert år. De vertikale strekene illustrerer 95 % konfidensintervall rundt punktestimatene, og forteller oss om usikkerheten rundt estimatene. Tallene bak figuren vises i tabell B11.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

3.6 Mulige effekter på bosetting i innsatssonen av ny distriktsordning fra 2025

Selv om den nye ordningen for distriktskommuner ikke gjelder innsatssonen, kan den påvirke bosettingen i innsatssonen indirekte. Når flere distriktskommuner omfattes av gjeldsslette, blir forskjellen i økonomiske insentiver mellom innsatssonen og andre kommuner med lav sentralitet mindre. Vi vurderer

derfor hvordan den relative attraktiviteten til innsatssonen endres, både sammenlignet med kommuner uten gjeldssletteordning og med kommuner som omfattes av den nye ordningen.

Ordningen i innsatssonen er mer generøs enn den nye ordningen for distriktskommunene, men stiller også strengere krav. For å kvalifisere for ordningen for innsatssonen må man både bo og jobbe i innsatssonen. For den nye ordningen for distriktskommuner må man bo i en kommune med sentralitetsindeks 5 eller 6, men arbeidsplassen kan ligge i en mer sentral kommune. Kravet til yrkesaktivitet er det samme i begge ordningene, minst 50 % stilling. Ordningen for innsatssonen gir inntil 60 000 kroner i årlig sletting, mot 25 000 kroner i den nye ordningen. Samme person kan ikke benytte begge ordningene, og den som kvalifiserer for begge, vil velge ordningen i innsatssonen.

Den nye ordningen endrer bare insentivene for personer som vurderer innsatssonen opp mot kommuner med sentralitetsindeks 5 eller 6. For dem som vurderer innsatssonen opp mot mer sentrale kommuner, er insentivene uendret. For dem som vurderer innsatssonen opp mot kommuner med sentralitetsindeks 5 eller 6, reduseres forskjellen i mulig årlig gjeldsslette fra 60 000 til 35 000 kroner, og innsatssonen blir dermed relativt mindre attraktiv. Siden den nye ordningen bare krever bosted, kan den også gjøre det mer attraktivt å bo i en kommune med sentralitetsindeks 5 eller 6 og pendle til arbeid utenfor kommunen.

Analysen av den generelle gjeldssletteordningen i innsatssonen gir ikke grunnlag for å si at økningen av maksbeløpet i 2005 påvirket bosettingen i innsatssonen. Usikkerheten rundt estimatene er imidlertid stor, og den nye distriktsordningen innebærer en større endring i de økonomiske insentivene enn økningen i maksbeløpet i 2005. Vi kan derfor ikke utelukke at den nye ordningen kan påvirke bosettingen i innsatssonen.

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt om gjeldssletteordningene i Lånekassen har bidratt til økt bosetting i innsatssonen. Ved hjelp av en forskjell-i-forskjeller-analyse har vi sett på om økningen av maksbeløpet i den generelle gjeldssletteordningen i 2005 og ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere fra 2017 har påvirket bosettingen. For de fleste utfallene utviklet resten av Troms utenom Tromsø seg mest likt innsatssonen før endringene, og er derfor den mest troverdige kontrollgruppen. Nærheten mellom kommunegruppene kan imidlertid gi spillovereffekter.

Vi finner ingen klare tegn til at økningen av maksbeløpet i den generelle ordningen i 2005 har påvirket bosettingen i innsatssonen. Hovedutfallet vårt er antall bosatte med høyere utdanning, siden det er denne gruppen vi forventer reagerer på insentivet ordningen gir. Antallet har vokst noe mer i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø etter 2005 (ca. 4 % av 2004-nivået i 2020), men forskjellen er ikke statistisk signifikant, og usikkerheten er så stor at vi, basert på 95 % konfidensintervaller, i 2020 ikke kan utelukke alt fra ca. 1 200 færre til 2 300 flere personer. Vi finner heller ingen effekter på antall personer i yrkesaktiv alder eller antall barn, som vi ser på som potensielle positive ringvirkninger av ordningen. Det er heller ingen tegn til økt tilflytting av nyutdannede, eller til at folk flytter fra innsatssonen når studielånet er nedbetalt. Siden usikkerheten rundt estimatene er stor, kan vi likevel ikke utelukke moderate effekter.

Vi finner heller ingen klare tegn til at ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere har påvirket bosettingen i innsatssonen, men det er tendenser til flere grunnskolelærere de siste årene. Antall bosatte kvalifiserte grunnskolelærere har økt noe mer i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø etter 2017, tilsvarende ca. 3 % av 2016-nivået i 2022 og ca. 10 % i 2026, det vil si om lag 40 og 130 grunnskolelærere. Forskjellen er ikke statistisk signifikant, og frem til 2023 er den i hovedsak drevet av en nedgang i resten av Troms utenom Tromsø. Som potensielle positive ringvirkninger har vi sett på antall partnere av kvalifiserte grunnskolelærere og totalt antall bosatte. Antall partnere har økt mer i innsatssonen enn i resten av Troms utenom Tromsø, men nedgangen i resten av Troms startet allerede før ordningen ble innført, og vi tolker det derfor ikke som en effekt av ordningen. For totalt antall bosatte finner vi ingen effekt. Siden den tydeligste forskjellen i antall grunnskolelærere først oppstår seks år etter innføringen, og usikkerheten rundt estimatene er stor, kan vi verken påvise eller utelukke en effekt av ordningen.

Vi finner ingen tegn til at ordningene har hatt større effekt på bosettingen blant personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Om noe har antall personer med høyere utdanning og lav foreldreinntekt vokst mindre i innsatssonen enn i kontrollgruppene, men forskjellene er ikke statistisk signifikante. For kvalifiserte grunnskolelærere med lav foreldreinntekt finner vi heller ingen effekt sammenlignet med resten av Troms utenom Tromsø. Siden ordningene gjør studielån billigere for personer som bosetter seg i innsatssonen, kan de også øke antallet som tar høyere utdanning, særlig blant personer med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Slike effekter kommer imidlertid gradvis og er vanskelige å fange opp. Rekrutteringseffekter av ordningene rettet mot grunnskolelærere og lektorer analyseres i kapittel 4.

Resultatene våre avviker fra Vennemo mfl. (2022), som fant en midlertidig effekt av økningen av maksbeløpet i 2005. Vi bruker samme metode og hovedkontrollgruppe, men følger utviklingen over en lengre periode (1995–2026 mot 2002–2019) og bruker antall bosatte med høyere utdanning som utfallsvariabel i stedet for andelen med studielån. Andelen med studielån påvirkes også av at lån slettes og av hvem tilflyttere tar med seg og er derfor et mindre direkte mål på bosetting. Vennemo mfl. (2022) fant en signifikant effekt i 2007–2012, tilsvarende om lag 800 flere personer med studielån i innsatssonen. Vi finner ingen signifikant effekt på antall bosatte med høyere utdanning, men punktestimatet vårt er positivt, og usikkerheten er stor. For ordningen for grunnskolelærere fant Vennemo mfl. (2022) ingen signifikant effekt med data frem til 2020. Vi finner heller ingen signifikant effekt, men med en lengre tidsperiode ser vi en tendens til flere grunnskolelærere i innsatssonen fra 2023.

Den nye ordningen for distriktskommuner kan redusere den økonomiske gevinsten ved å bosette seg i innsatssonen relativt til andre mindre sentrale kommuner. For personer som vurderer innsatssonen opp mot kommuner med sentralitetsindeks 5 eller 6, reduseres forskjellen i mulig årlig gjeldsslette fra 60 000 til 35 000 kroner, mens insentivene er uendret for dem som vurderer innsatssonen opp mot mer sentrale kommuner. Basert på analysene av den generelle gjeldssletteordningen forventer vi ikke at bosettingseffektene blir store, men usikkerheten er stor.

Resultatene må tolkes med forsiktighet. Effekter av gjeldsslette ventes å komme gradvis, og andre endringer over tid, som endringer i nærings- og skolestruktur, gjør det krevende å skille dem ut. Innsatssonen har dessuten hatt flere andre virkemidler i samme periode, blant annet skattefordeler,

endringer i finnmarksfradraget og omstillingsprogrammer. Brede konfidensintervaller gjør at vi verken kan påvise eller utelukke moderate effekter. Dersom tilflyttere til innsatssonen kommer fra resten av Troms, vil bruk av denne gruppen som kontrollgruppe dessuten overvurdere effekten.

4. Del 3: Effekter av gjeldssletteordninger på rekruttering til lærerutdanninger og læreryrket

4.1 Innledning

Det finnes flere ordninger for sletting av studiegjeld rettet mot de femårige lærerutdanningene i Statens lånekasse for utdanning.[17]

Gjeldssletteordningene for lærerutdanninger har ulike vilkår (spesialisering i enkelte undervisningsfag, fullføring på normert tid, utøvelse av læreryrket, geografisk betinget yrkesutøvelse), ulike finansielle satser (mer for grunnskolelærerutdanningen (GLU) for trinn 1-7 enn GLU 5-10) og forskjellige mål (økt rekruttering til utdanningene, økt fullføring på normert tid, økt rekruttering til læreryrket, redusert lærermangel i spesifikke geografiske områder og fag).

Ordningene er ment å sikre god rekruttering til lærerutdanningene og stabilitet i læreryrket. Mer generelt er gjeldssletting rettet mot lærerutdanninger og læreryrket utformet fordi mangel på kvalifiserte lærere (enten i form av for lav rekruttering til lærerutdanningene eller for høy ut-av-sektor-mobilitet blant de lærerutdannede) kan få negative konsekvenser for elevenes læring, tilpasning i samfunnet, livsløpsinntekt og, sett under ett, økonomisk vekst (Hanushek og Kimko, 2000, Algan mfl., 2013).[18]

Blant de mange ordningene rettet mot lærereutdanninger fokuserer vi i dette kapitlet på gjeldssletteordningene for de to grunnskolelærerutdanningene for trinn 1-7 og trinn 5-10 samt lektorutdanningen for trinn 8-13. Disse ordningene ble innført i 2017 da GLU ble femårig. Vi vil forsøke å måle effektene av disse tiltakene på (*i*) rekruttering til utdanningene, målt ved antall førstevalgsøkere, (*ii*) rekruttering til læreryrket, målt ved andelen kandidatkohorter som er sysselsatt i lærerstillinger etter endt utdanning, og (*iii*) om lærerkandidater velger yrkesutøvelsen i Nord-Norge. Detaljene for gjeldssletteordningene vi fokuserer på her er som følger:

1. Fullført **GLU 1-7** på normert tid og sysselsatt som grunnskolelærer i 3 av de første 6 årene etter fullført utdanning: sletting av gjeld på 106 000 kr.
2. Fullført **GLU 5-10** eller **lektorutdanning 8-13** på normert tid og sysselsatt som grunnskolelærer/lektor i 3 av de første 6 årene etter fullført utdanning: sletting av gjeld på 51 000 kr.
3. GLU og lektorutdannede som ikke fullfører på normert tid kan få slettet 55 000 kroner dersom de er sysselsatt som lærere i **Nord-Norge**. Disse 55 000 kommer i tillegg dersom utdanningene fullføres på normert tid og de er sysselsatt som lærere i Nord-Norge.

[17] Barnehage- og yrkesfaglærerutdanningene er fortsatt treårige, mens en praktisk pedagogisk utdanning (PPU) er ettårig. For en oversikt over de ulike lærerutdanningene, se: www.ssb.no/forskning/arbeidsmarked-og-skatt/tilbud-av-og-ettersporsel-etter-laerere.

[18] Det er vanskelig å si hvor viktig lærerutdanning er for lærer- og undervisningskvaliteten. OECD (2026) understreker at lærerkvalitet er viktigere enn antall lærerutdannede. Selektive lærerutdanninger der få, men gode kandidater kommer inn, kan gi bedre lærere. I Norge har vi derimot ikke gode registerdata for å måle lærer- og undervisningskvalitet. Vi kan ikke koble lærere til klasserom slik som (for eksempel) i Danmark. Vi kan dermed ikke på en god måte evaluere om lærerkvalitet avhenger av om de har lærerutdanning eller ikke. Med et nytt register over elever i grunnskolen som er ventet i 2027/2028, kan vi derimot studere elevsammensetningen i klasserommene. Vi får da et mål på lærerarbeidsmengden og hvordan den varierer mellom klasser, der spekteret av elevtyper og prestasjonsfordelingen avgjør hvor mye undervisningen må differensieres (Lavy, 2016, Aucejo mfl., 2022).

Det er egne satser for innsatssonen (dvs. for grunnskolelærere sysselsatt som lærere i Finnmark eller Nord-Troms, omtalt i forrige kapittel) samt ulike ordninger dersom en lærerutdanning kombineres med spesialisering i realfag eller fremmedspråk. Vi vil ikke gå inn på sistnevnte kategori i denne rapporten.[19]

Før vi evaluerer effektene av gjeldssletteordningen fra Statens lånekasse for utdanning rettet mot GLU og lektorutdanningene, ser vi først nærmere på hvem som søker seg til lærerutdanningene og hva tidligere forskning sier om hvordan lærere responderer på økonomiske insentiver.

4.1.1 Hvem søker seg til lærerutdanningene?

Søkermassen til lærerutdanningene er relativt stabil hva angår kjønn og sosioøkonomisk bakgrunn:

1. Kjønn er den mest robuste prediktoren. Systematisk søker flere kvinner enn menn til lærerutdanningene, selv om andelene varierer noe mellom de ulike utdanningene.
2. Andelen lærerstudenter med foreldre med mastergrad er stabil: rundt 10% siden 1970-tallet.
3. Foreldrenes utdanning og inntekt er lavere enn i andre profesjonsutdanninger som medisin.
4. Høy grad av selvrekruttering: Barn av lærere blir selv lærere i uvanlig stor grad (Helland og Wiborg, 2014, 2019).

4.1.2 Hva kjennetegner dem som søker? Hva sier forskningen?

1. Lærerutdanning er for mange et sekundær- eller reservevalg (McLean mfl., 2023).
2. Usikkerhet rundt studievalg kan delvis forklare senere ut-av-sektor-mobilitet blant lærerutdannede (Diegert mfl., 2026).
3. Rekrutteringen påvirkes av konjunkturer: Falch og Strøm (2025b) understreker at når arbeidsmarkedet svekkes og alternative jobbmuligheter blir færre, blir lærerutdanninger mer attraktive.
4. Funnene er delte når det gjelder bruk av finansielle insentiver. Mens enkelte studier finner at økt stipend gir økt rekruttering til lærerutdanning, at effekten vedvarer gjennom utdanningen og at de ekstra studentene fullfører og går inn i læreryrket omtrent like ofte som andre studenter (McLean mfl., 2023), finner andre at finansielle tiltak (stipend, lønn etc.) har liten effekt på rekrutteringen, men kan bidra til å beholde lærere i yrket (Thompson-Lee mfl., 2024, Biasi, 2021).
5. Arbeidsmarkedet for lærere kan være geografisk begrenset; mange viser en «hjempreferanse» og foretrekker å ta jobb i nærheten av der de vokste opp (Boyd mfl., 2005, Falch og Strøm, 2024).

[19] Registerdataene inneholder ikke informasjon om hvilke fag lærerstudentene velger å spesialisere seg i. Videre kan ingeniører eller individer med mastergrad i realfag eller fremmedspråk ta en praktisk pedagogisk utdanning (PPU) for å oppnå gjeldsslettelse. Denne ordningen ble innført i 2009 og opprettet for å rekruttere flere med høyere utdanning innen fremmedspråk eller realfag til pedagogisk utdanning. Ordningen rettet mot PPU er det mulig å evaluere, men den er ikke evaluert i denne rapporten.

4.2 Data og metode for evaluering av lærergjeldssletteordningen

Gitt dette bakteppet om profilen til søkere til lærerutdanningene, samt hvordan lærerstudenter og lærerkandidater responderer på økonomiske insentiver, presenterer vi her datakilder og metode for å evaluere gjeldssletteordningen rettet mot grunnskolelærer- og lektorutdanningene.

4.2.1 Datakilder

Ulike datakilder kan benyttes for å studere rekruttering til lærerutdanningene:

1. **Database for statistikk om høyere utdanning (DBH):** Aggregerte data om høyere utdanning, inkludert antall søkere og førstevalgssøkere til ulike studieprogram ved universiteter og høyskoler.
2. **Samordna opptak (SO):** Individdata med søkernes rangerte utdanningsønsker, med informasjon om opptil ti studieprogrammer og institusjoner per søker per opptaksår.
3. **Norsk utdanningsdatabase (NUDB):** Individbaserte data om registrerte og aktive studenter i høyere utdanning. Databasen inneholder informasjon om studietilhørighet og studieprogresjon, målt per oktober hvert år.

Datakildene måler rekruttering ulikt. I analysene rettet mot rekruttering til lærerutdanninger benytter vi datakildene i punktene 1 og 2 – der førstevalgsøkere til studier er et godt mål på interessen for utdanninger.

For å analysere fullføring benytter vi igang-data fra NUDB, kombinert med informasjon om individets høyeste fullførte utdanning. Utdanninger klassifiseres ved hjelp av seks-sifrede NUS-koder (Norsk standard for utdanningsgruppering), som angir både utdanningsnivå og fagfelt.[20]

For å belyse effekter på rekrutteringen til læreryrket, og dermed sysselsettingen blant lærerkandidater, benytter vi arbeidsmarkedsdata fra a-ordningen (Aa-registeret). Disse dataene omfatter alle sysselsettingsforhold og inneholder informasjon om stillingsprosent, yrkeskoder, sektorkoder samt kommune- og fylkesnummer for arbeidsstedet.

4.2.2 Metode

Den metodiske tilnærmingen for å måle effekten av gjeldssletteordningen på rekruttering til GLU og lektorutdanningene består av en forskjell-i-forskjeller-analyse, der vi benytter en behandlingsgruppe (GLU og lektorutdanningene) og en kontrollgruppe (lærerutdanninger uten gjeldssletteordning eller andre uberørte utdanningsgrupper).

Den viktigste forutsetningen for slike analyser er parallelle trender i fravær av reform. Det betyr at dersom tiltaket/reformen, som i vårt tilfelle er gjeldssletteordningen, ikke hadde skjedd, ville utviklingen i utfallsvariabelen vært den samme i behandlings- og kontrollgruppen. Dersom behandlingsgruppen og kontrollgruppen ikke ser ut til å ha sammenlignbar utvikling før reformen, eller det av andre grunner er vanskelig å finne en troverdig kontrollgruppe, kan vi benytte en syntetisk kontrollgruppe (Abadie, 2021).

[20] 1. siffer: Nivå, 2. siffer: Fagfelt, 2.-3. siffer: Faggruppe, 2.-4. siffer: Utdanningsgruppe og 1.-6. siffer: Enkeltutdanning. https://dataportal.ssb.no/classifications/36/codes

På lik linje med forskjell-i-forskjeller er syntetisk kontroll en metode for å estimere den kausale effekten av et tiltak. Ideen er å konstruere en konveks kombinasjon av ubehandlede enheter (ofte kalt «donorpool») for å skape en syntetisk kontrollenhet som ligner på enheten som mottar tiltaket. Det beregnes vekter som danner en kombinasjon av de ikke-berørte enhetene, som i vårt tilfelle er utdanningsgrupper eller yrkesgrupper som ikke har gjeldssletteordninger knyttet til seg.

Siden den syntetiske kontrollen er konstruert av ubehandlede enheter, gir forskjellen mellom den syntetiske kontrollen og den behandlede enheten et estimat av behandlingseffekten ved intervensjonstidspunktet. Med andre ord følger den syntetiske kontrollen en trend som ligner svært mye på den behandlede enheten i tiden før intervensjonen, og forskjellen mellom de to kurvene etter intervensjonen gir oss den estimerte behandlingseffekten.

En viktig forutsetning for begge metodene (forskjeller-i-forskjeller eller syntetisk kontroll) er at det ikke forekommer andre tiltak enn selve gjeldssletteordningen i analyseperioden. Reformperioden karakteriseres derimot av at:

- GLU har blitt en femårig masterutdanning (2017).
- Endrede opptakskrav til lærerutdanningene. I 2016 ble det innført strengere opptakskrav for GLU og lektorutdanningene gjennom krav om karakteren 4 i matematikk fra videregående opplæring. I 2024 ble kravet delvis reversert, og søkere med karakteren 3 i matematikk kan tas opp dersom de har minst 40 skolepoeng.
- Lansering av Strategi for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024-2030 (2024), med tiltak rettet mot både rekruttering til lærerutdanningene og arbeidsforholdene i skolen.
- Fadderordninger på skoler for nye lærerkandidater.

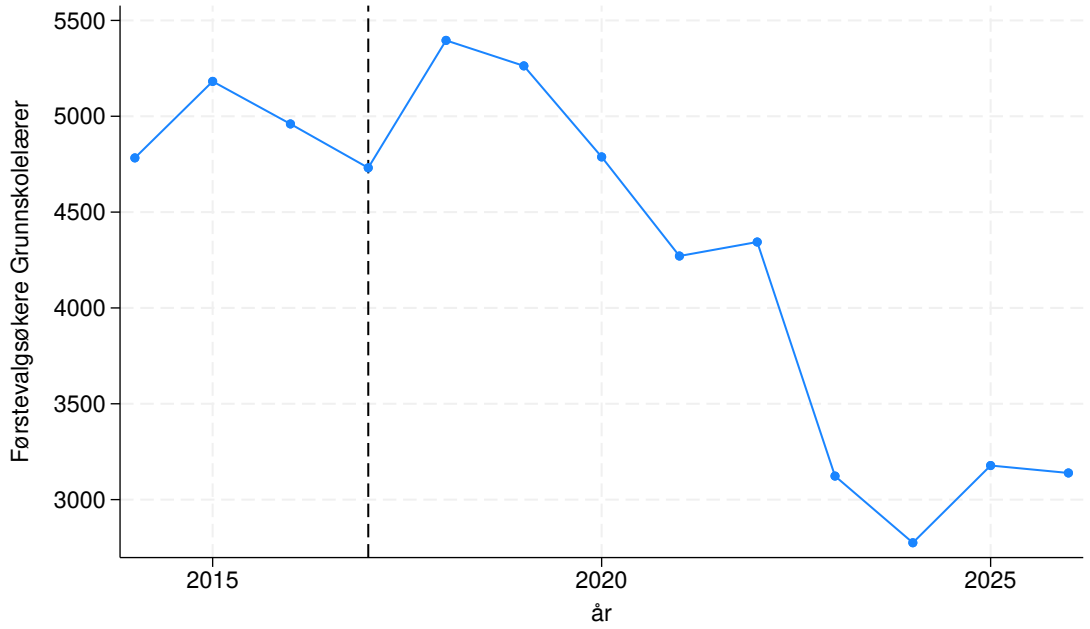
Vi kan ikke skille mellom de ulike tiltakene i reformperioden og må tolke effektestimatene som om alle tiltakene inngikk i en reformpakke. For eksempel er det vanskelig å isolere effekten av endringen fra et fireårig til et femårig studieløp for GLU siden reformperioden er preget av et annet sjokk, nemlig COVID-19. Pandemien kan ha påvirket lærerutdanningene annerledes enn andre studier. Slike sjokk kan gjøre det vanskelig å tolke våre estimater kausalt. En mulig løsning er å kutte reformperioden og ekskludere pandemiårene. Men fordi gjeldssletteordningene ble innført i 2017, gir dette en kort postreformperiode.

4.3 Rekruttering til GLU og lektorutdanningene

4.3.1 Deskriptiv statistikk

Figur 4.1 viser utviklingen i antall førstevalgsøkere til GLU. Grunnskolelærerutdanningene opplevde vekst og deretter en liten nedgang i antall førstevalgsøkere i perioden før reformen. Tidlig i reformperioden nådde søkertallene et toppnivå, med nær 5500 førstevalgsøkere i 2018. Utover reformperioden flatet søkertallene ut før de falt kraftig i perioden 2022–2024. I 2025 var det derimot en moderat vekst før et lite fall i 2026.

Figur 4.1 **Rekruttering til GLU (førstevalgsøkere)**

Kilde: DBH

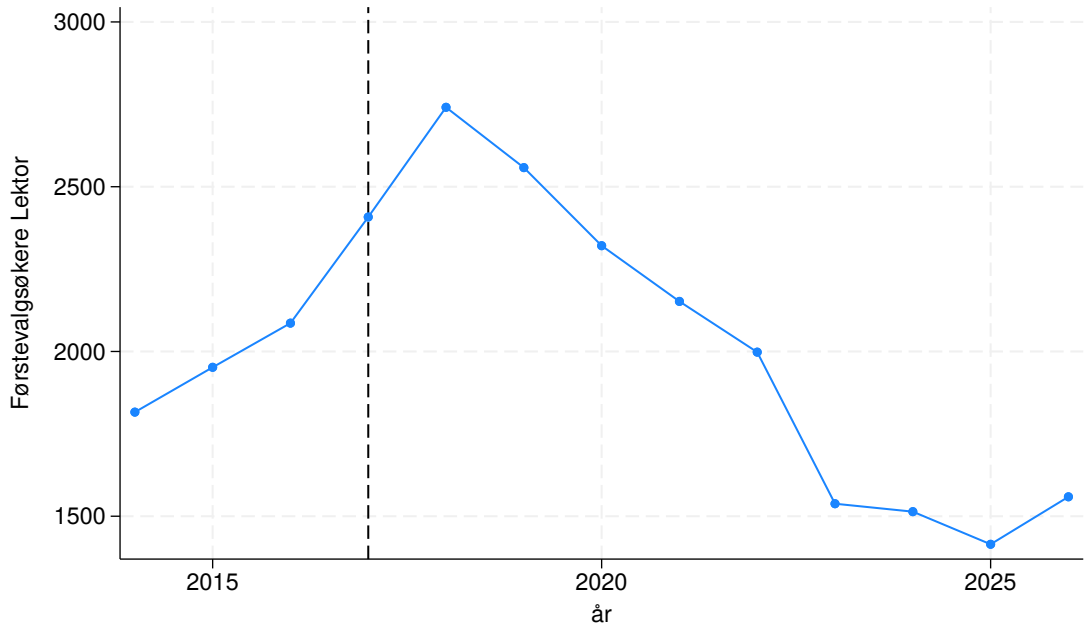
Utviklingen i lektorutdanningen samsvarer med GLU; se figur 4.2. For lektorutdanningen økte de nasjonale søkertallene i perioden 2014-2018.[21] Toppnivået ble nådd i 2018 med 2627 førstevalgsøkere. Deretter falt rekrutteringen jevnt, og antallet førstevalgsøkere var i 2025 1 479 – over 40 % lavere enn i toppåret 2018. Søkertallene steg derimot litt i 2026.

Merk at den negative trenden i rekrutteringen til GLU og lektorutdanningene noen år etter at gjeldsslette-ordningen ble innført (der rekrutteringen økte jevnt fram mot 2018–2019 før den falt markant etter 2020) også omfatter andre lærerutdanninger som ikke er berørt av gjeldssletteordningen, slik som barnehage-lærerutdanningen; se figur 4.3.

Merk videre at den negative trenden i både berørte og ikke-berørte lærerutdanninger er spesifikk for lærerutdanningene. Generelt har det vært en økning i antall søkere til høyere utdanning. I 2020 søkte 150 784 personer om opptak gjennom Samordna opptak. Det var en økning på 8,7 prosent fra året før. Pandemien resulterte altså i en historisk høy rekruttering til høyere utdanning generelt.[22] [23]

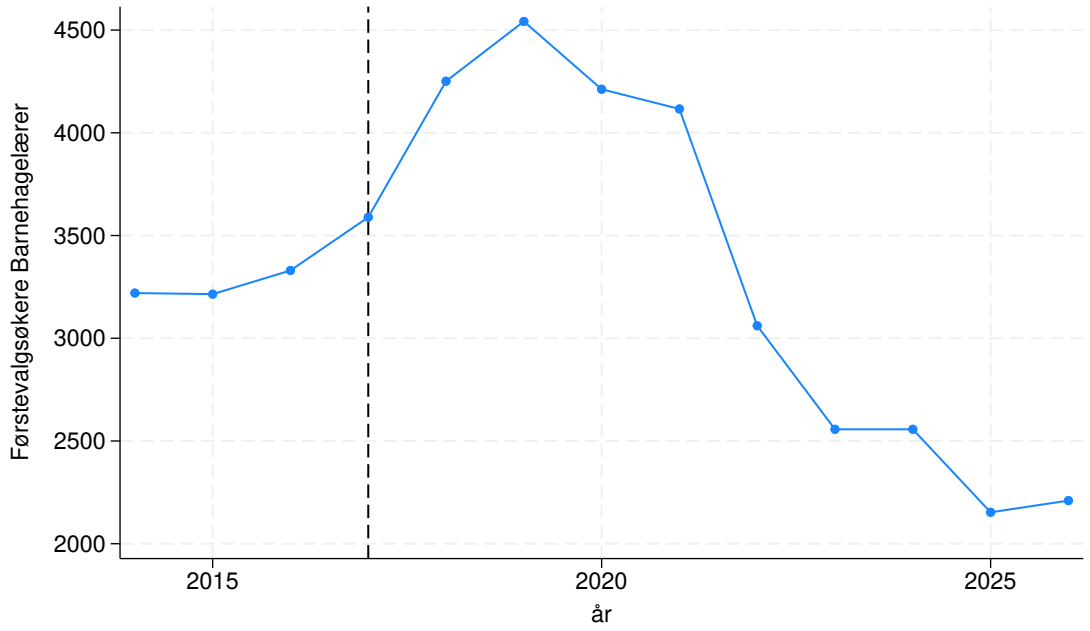
[21] Lektorutdanningen fikk ny rammeplan i 2013 og inngår i SO-dataene fra og med 2014.
[22] For generelle trender; se her: https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/les-rapporten/sokertall-for-universitet-og-hogskoler-i-samordna-opptak-2025/soking-til-utdanningsomrader.
[23] For trender over tid for ulike utdanningsgrupper; se her: `https://kfo-hkdir.quarto.pub/samordna-opptak-br-april-2025/utd_omr_uhg.html`

Figur 4.2 **Rekruttering til lektorutdanningen (førstevalgsøkere)**

Kilde: DBH

Figur 4.3 **Rekruttering til barnehageutdanningen (førstevalgsøkere)**

Kilde: DBH

4.3.2 Effekter på rekruttering til GLU og lektorutdanningene av gjeldssletteordningen

Vi ønsker nå å evaluere effekten av gjeldssletteordningen på rekrutteringen til både GLU og lektorutdanningen. Til dette formålet benytter vi individdata fra Samordna opptak. I utgangspunktet ønsket vi å benytte en forskjell-i-forskjeller-metode. Derimot finner vi ingen parallelle pretrender når vi benytter ikke-berørte lærerutdanninger eller andre uberørte høyere utdanninger som kontrollgruppe. Vi vil derfor benytte en syntetisk kontroll.

For å danne en syntetisk kontrollenhet aggregerer vi studieprogrammer til studiegrupper, der studiegruppene utgjør settet av potensielle kontrollenheter. Deretter beregnes en vektmatrise for de ubehandlede studiegruppene for å utarbeide et nøyaktig effektestimat for behandlingsenheten som omfatter de berørte utdanningsgruppene GLU og lektorutdanningen.[24] [25]

Dersom gjeldssletteordningen påvirker studievalg, forventer vi at rekrutteringen til de berørte lærerutdanningene øker relativt til kontrollgruppen etter at ordningen innføres. Vi finner derimot en negativ behandlingseffekt. Dette indikerer at den behandlede enheten – lektorutdanningen og grunnskolelærerutdanningene – hadde lavere rekruttering enn den syntetiske motparten i reformperioden, altså etter at gjeldsslettordningen trådte i kraft; se figur 4.4. En utfordring i denne analysen, som gjør det vanskelig å tolke våre estimater ka inføringusalt, er at andre forhold enn gjeldssletteordningene trolig har påvirket rekrutteringen til GLU og lektorutdanningene negativt.[26]

Ulik påvirkning på gruppene i reformperioden

Selv om tiltaksgruppen og sammenligningsgruppen har lik trendutvikling før reformen i figur 4.4, garanterer dette alene ikke en kausal tolkning av den estimerte reformeffekten. Selv om økningen i avviket som observeres i reformperioden kan skyldes selve reformen (gjeldssletteordningene fremmer en «crowding-out»-effekt), kan det trolig også forklares av andre sjokk som har påvirket gruppene ulikt. Covid-19 kan ha påvirket hvor attraktive alternative utdanningsløp er sammenlignet med de berørte lærerutdanningene. Antall søkere til høyere utdanning økte kraftig under covid-19-pandemien. I 2020 søkte 150 784 personer om opptak gjennom Samordna opptak, en økning på 8,7 prosent fra året før. Samtidig falt rekrutteringen til lærerutdanningene. Figur 4.4 viser nettopp dette; utviklingen er positiv for den syntetiske kontrollgruppen og negativ for de berørte lærerutdanningene fra og med dette året.

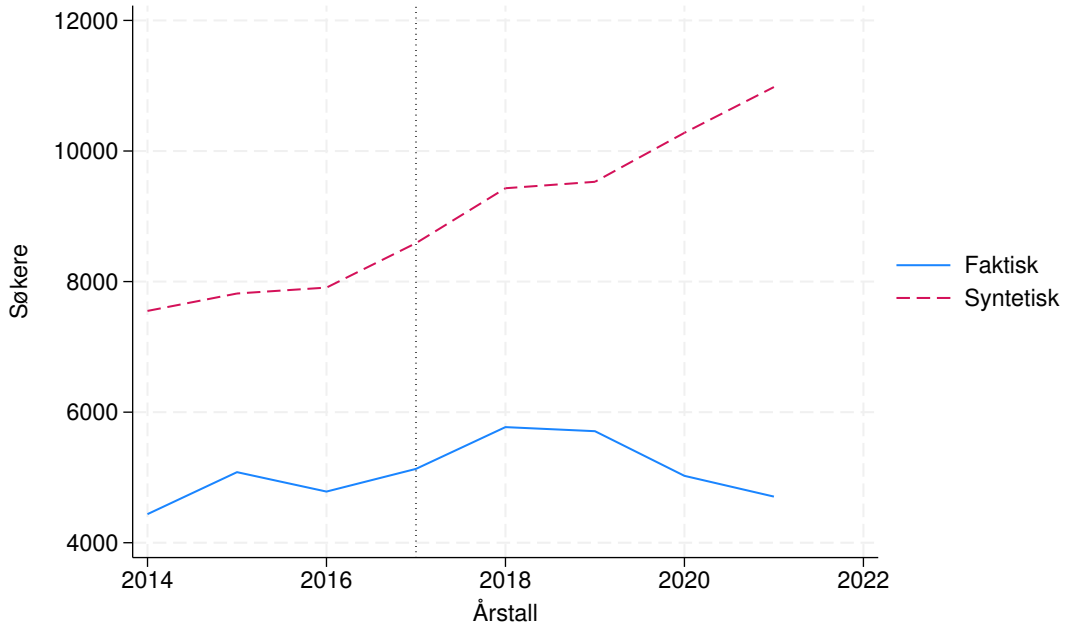
Identifikasjonsforutsetningen – at ingen andre faktorer har påvirket tiltaksgruppen og sammenligningsgruppen ulikt – kan ikke testes direkte. For å vurdere hvor sannsynlige de alternative forklaringene er, gjennomfører vi en rekke robusthetstester. For det første undersøker vi om observerbare kjennetegn hos søkerne utviklet seg ulikt i de to gruppene i løpet av reformperioden. Vi finner ingen tydelige tegn på at sammensetningen av søkerne har utviklet seg ulikt i de to gruppene. Søkermassen til de berørte lærerutdanningene er dessuten relativt stabil i sosioøkonomisk profil i perioden (se avsnitt 4.1.1). For det andre

[24] For å implementere metoden i Stata benyttes pakken synth2.

[25] Vi har benyttet samme gruppering av høyere utdanningsprogrammer som Kirkeboen mfl. (2016), bortsett fra at vi har splittet lærerutdanningene i berørte og ikke-berørte grupper og skilt ut de pedagogiske utdanningene som ikke kvalifiserer til å undervise i en egen gruppe. Videre har vi skilt ut enkelte prestisjefag innen helse og teknologi i egne grupper. Til sammen har vi 12 grupper, inkludert gruppen for GLU og lektorutdanningen.

[26] Enhetene 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10 og 11 i donorpoolen har blitt vektet 0. Utdanningsgruppene 8, 3 og 9 vektes henholdsvis med 0,446, 0,34 og 0,214.

Figur 4.4 **Rekrutteringsutviklingen til behandlingsgruppen og den syntetiske kontrollgruppen**

Merk: Behandlingsgruppen består av førstevalgsøkere til GLU og lektorutdanning. Den syntetiske kontrollenheten er en vektet kombinasjon av tre høyere utdanningsgrupper som ikke er berørt av gjeldssletteordningen. Forskjellen i avviket mellom de to kurvene etter og før innføringen av gjeldsletteordningen indikerer effekten. Den syntetiske kontrollenheten følger den generelle utviklingen under pandemien, med økt rekruttering til høyere utdanning; se https://kfo-hkdir.quarto.pub/samordna-opptak-br-april-2025/utd$_{o}mr_{u}hg.html$.

har vi kartlagt at avviket oppstår etter at reformen ble innført og ikke i forkant. Dersom vi kutter reformperioden og ser bort fra pandemiårene, forsvinner den negative effekten, og effekten blir nær null.

Det vanligste målet for statistisk inferens ved bruk av syntetiske kontrollenheter er forholdet mellom root mean squared prediction error (RMSPE) etter behandling og RMSPE før behandling. Et forholdstall nær 1 tyder på at den syntetiske kontrollen følger den behandlede enheten omtrent like godt etter behandling som før behandling, og dermed er det lite belegg for en behandlingseffekt. Et høyt forholdstall indikerer at tilpasningen svekkes betydelig etter reformen og tyder på økte forskjeller mellom den behandlede enheten og den syntetiske kontrollenheten etter behandlingstidspunktet. I vårt tilfelle er RMSPE-forholdstallet lik 2,5 når vi inkluderer pandemiårene. Uten pandemiårene er RMSPE-forholdstallet nær 1.

Kort oppsummert finner vi at gjeldssletteordningen reduserte rekrutteringen til GLU og lektorutdanningen sammenlignet med den syntetiske kontrollenheten. Vi tror derimot ikke at gjeldssletteordningene i seg selv har ført til at rekrutteringen har gått ned, men snarere at de ikke har motvirket den negative trenden i reformperioden som mest sannsynlig er forårsaket av andre forhold. Reformperioden er preget av et kjent sjokk – covid-19 – som kan ha påvirket rekrutteringen til GLU og lektorutdanningene i en mer negativ retning sett i forhold til den syntetiske kontrollgruppen. Videre vet vi at fallet i rekrutteringen i reformperioden også kjennetegner ikke-berørte lærerutdanninger, slik som barnehagelærerutdanningen (jf. figur 4.3). Samtidig med den negative utviklingen for både berørte og ikke-berørte lærerutdanninger, var det generelt en positiv utvikling i antall søkere til høyere utdanning under pandemien. Kutter vi pandemiårene

fra reformperioden, er effekten ikke lenger negativ, men null. Til sammen støtter dette opp under tolkningen av at eventuelle effekter av gjeldssletteordningen på rekrutteringen til GLU og lektorutdanningene er små sammenlignet med andre forhold som trakk i retning av redusert rekruttering til lærerutdanningene i denne perioden.

4.3.3 Fullføring på normert tid

Tidligere forskning viser at flere fullfører studiene på normert tid dersom det foreligger gjeldssletteordninger i Lånekassen knyttet til studiegjennomføring (Gunnes mfl., 2013). Turbostipendet (1990-1995) var knyttet til enkelte studier, men ikke til lærerutdanningene, og bidro i snitt til en reduksjon på 0,23 semester blant de med forsinkede studieløp.[27]

Når det gjelder GLU- og lektorstudenter må de fullføre studiene innen fem år for å kunne søke om gjeldsslette (med unntak av Nord-Norge-tillegget). Figur 4.5 viser den prosentvise utviklingen i andelene av kohortene som starter GLU 1-7, GLU 5-10 eller lektorutdanningen 8-13 i perioden 2011-2020, og som har fullført på normert tid, altså er ferdige kandidater 5 år etter oppstart. Vi ser en økning i andelen som fullfører på normert tid i perioden før 2017. Derimot er det ingen tydelig positiv utvikling i andelen kandidater som fullfører innen ordinær studietid etter 2017; snarere flater den positive trenden ut.

Figur 4.5 viser utviklingen i gjennomføring på normert tid før og etter innføringen av gjeldssletteordningen. Utviklingen kan være påvirket av andre samtidige endringer, slik at figuren alene ikke gir grunnlag for å identifisere en kausal effekt av gjeldssletteordningen. HK-dir viser utviklingen for flere andre utdanninger, der de fleste følger den samme positive trenden før 2017, før de enten fortsetter den positive utviklingen eller flater ut på samme måte som GLU- og lektorutdanningene i figur 4.5.[28] Dette tyder på at utflatingen i gjennomføring på normert tid ikke er særskilt for GLU- og lektorutdanningene.

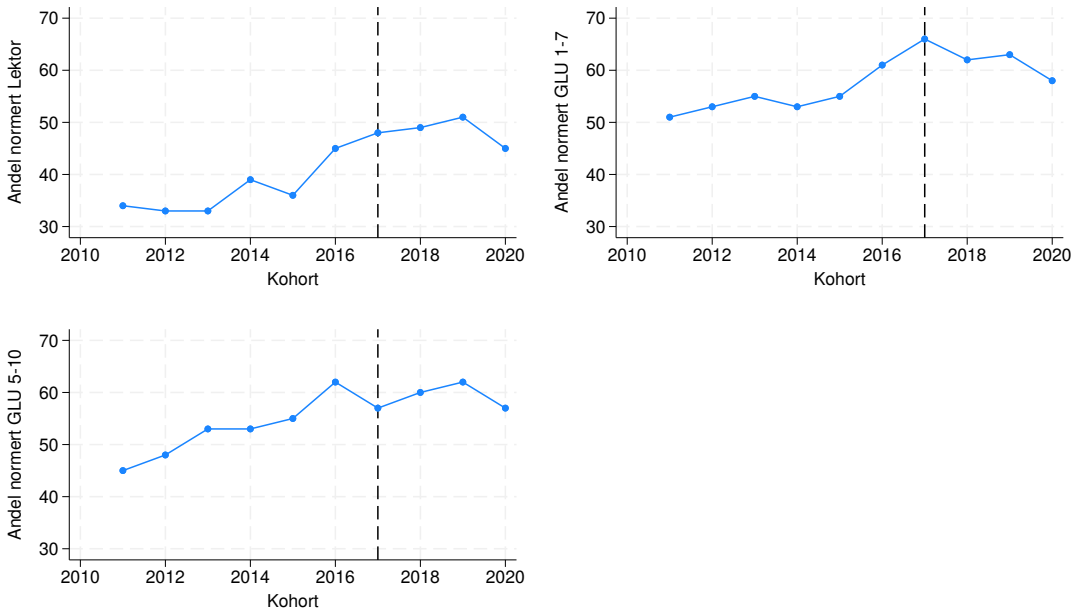
Det er verdt å merke seg at lav fullføring (særlig blant lektorstudentene) i større grad skyldes frafall fra utdanningene (20-30 prosent) enn forsinkelser i utdanningsløpet.

Fullføring på normert tid er vanskelig å måle presist i våre data. Lånekassen åpner for godkjenning av enkelte forsinkelser ved vurdering av gjeldsslette, blant annet ved sykdom, fødsel, nedsatt funksjonsevne eller pandemirelaterte forhold. Vi har ikke informasjon om hvor mange studenter som får slike unntak, og måler derfor fullføring som uteksaminering innen fem år. Siden alle kohorter som startet etter innføringen av gjeldssletteordningen var berørt av koronapandemien under studietiden, kan vi ikke utelukke at noe av utflatingen i andelen som fullfører innen fem år skyldes gyldige forsinkelser snarere enn lavere studieprogresjon eller høyere frafall. [29]

På grunn av målefeil – vi fanger ikke opp de som får godkjent fullføring på normert tid ved gyldige forsinkelser – gjør vi ingen grundig effektanalyse av fullføring på normert tid.[30]

[27] De berørte studiene var realfag, humaniora, jus, samfunnsvitenskap, psykologi, odontologi,teologi og kunst.
[28] https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/les-rapporten/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2026/gjennomforing-og-frafall
[29] https://lanekassen.no/nn-NO/stipend-og-lan/forsinkelse-avbrudd-og-endring-i-utdanningen/faglig-forsinkelse/
[30] Med flere kohorter som oppnår gjeldsslette kan vi benytte Lånekassedata og se hvem som får gjeld slettet og som ikke har fullført på normert tid i registerdataene.

Figur 4.5 **Prosentvis utvikling i andelen som har fullført på normert tid for GLU 1-7, GLU 5-10 og lektorutdanningen 8-13**

Merk: Kohorten indikerer året da studentene startet utdanningen. Studentkohorten som startet i 2017 (2020) fullførte studiet på normert tid i 2022 (2025). Andelen som ikke fullfører innen normert tid inkluderer forsinkelser og individer som ikke fullfører utdanningen.

4.4 Rekruttering til læreryrket

I dette avsnittet studerer vi overgangen fra utdanning til yrke og ser på arbeidsmarkedsutfall for lærerkandidater. Vi følger kandidatkohorter som har fullført GLU eller en lektorutdanning, og evaluerer om flere uteksaminerte lærerkandidater velger å jobbe som lærere etter endt lærerutdanning etter at gjeldssletteordningen ble innført.

4.4.1 Blir flere GLU- og lektorkandidater sysselsatt som lærere?

De som startet GLU eller en lektorutdanning høsten 2017 trenger fem år for å fullføre utdanningen på normert tid. Deretter må de være sysselsatt som lærere i 3 år. Videre har de seks år på seg til å være sysselsatt som lærer i tre år for å kvalifisere til gjeldsslette.

Tabell 4.1 viser veien fra lærerstudent via lærerkandidat til sysselsatt (som lærer) for dem som startet GLU og lektorutdanningen i 2017 (2018). Tabellen tydeliggjør at studentkohorten fra 2017 (2018), ved fullføring på normert tid, blir kandidatkohorten i 2022 (2023) og har mulighet for gjeldsslette i 2025 (2026), men insentivperioden strekker seg lenger og går først ut i 2028 (2029).

Tabell 4.1 **Valg og overganger for studentkohorten som startet i 2017**

Periode	År	Etappe	Informasjon
1	2017	Førsteårstudent	Gjeldsslettordningen startet
2	2018	Andreårstudent	Gjeldsslettordningen annonsert
3	2022	Kandidat	Uteksaminert hvis normert tid
4	+3 år (2025)	Sysselsatt	Må være sysselsatt tre år som lærer
5	+3 år (2028)	Sysselsatt	Har 6 år for å jobbe 3 år som lærer

Overgang fra fireårig til femårig GLU

GLU ble femårig i 2017. Overgangen til et femårig studieløp medførte få kandidater i 2021; se tabell 4.2. Tabellen viser kandidatproduksjonen for femårig GLU og lektorutdanningene for årene 2021-2025 og tar ikke hensyn til fullføring på normert tid.[31]

Tabell 4.2 **Kandidatproduksjon for femårig GLU og lektorutdanningen 2021-2025**

År	GLU 1-7	GLU 5-10	Lektor 8-13
2021	115	180	515
2022	795	875	625
2023	1005	1235	485
2024	975	1155	700
2025	940	1000	620

Merk: Femårig GLU ble innført i 2017. Grunnet overgangen fra en fireårig til en femårig grunnskolelærerutdanning ble få kandidater uteksaminert våren 2021.

Strengt tatt kan ingen fullføre GLU på normert tid i 2021. Kandidatkohorter med GLU før 2022 har fireårig GLU.[32] De som startet GLU i 2016 og fullførte i 2021 er ett år forsinket. Merk at lektorutdanningen, som alltid har vært femårig, hadde normal kandidatproduksjon i 2021.

I analysen vil vi altså for GLU sammenligne kandidatkohorter før og etter at gjeldssletteordningen ble innført fra to forskjellige utdanningsløp. Også innholdet er endret i det femårige studieløpet sammenlignet med det fireårige.

Før og etter analyser

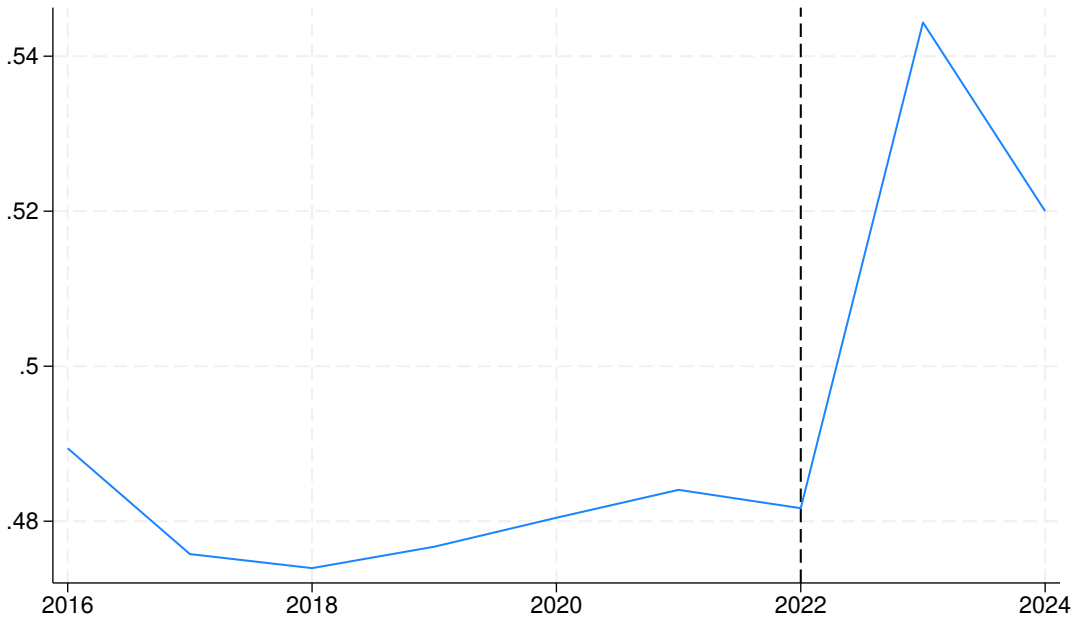
Vi studerer først andelen av hver kohort av GLU- og lektorkandidater som har fullført på normert tid og er sysselsatt i skolesektoren etter endt utdanning. Sammenligner vi dem som fullførte studiene i årene før og etter 2022, ser vi en høyere tilbøyelighet til å være sysselsatt som lærer blant kandidatkohorten med mulighet for gjeldssletting; se figur 4.6. Figuren viser dem som har blitt uteksaminert og sysselsatt i skolesektoren samme år. Lærere ansattes gjerne ved skolestart på høsten, og vi måler sysselsettingen samme år i november.

Potensiell kontrollgruppe

Det er vanskelig å finne en god kontrollgruppe for GLU- og lektorkandidatene. En mulighet, siden lærerutdanninger er en profesjonsutdanning med en tett kobling til en spesifikk arbeidsmarkedssektor,

[31] Uteksaminerte studenter for 2025 forligger i DBH, men ikke i NUDB. Det tar tid før SSBs individregister i NUDB er oppdatert med de nyeste opplysningene. I analysene benyttes registerdata fra NUDB.
[32] NUS-koden som benyttes for fireårig GLU er 6221. NUS-koden for femårig GLU er 7221.

Figur 4.6 **Andeler av kandidatkohorter for GLU og lektorer sysselsatt i skolesektoren**

Merk: Andelen GLU- og lektorkandidater sysselsatt i skolesektoren samme år som de er uteksaminert. Vi har ikke registerdata for kandidater i 2025.

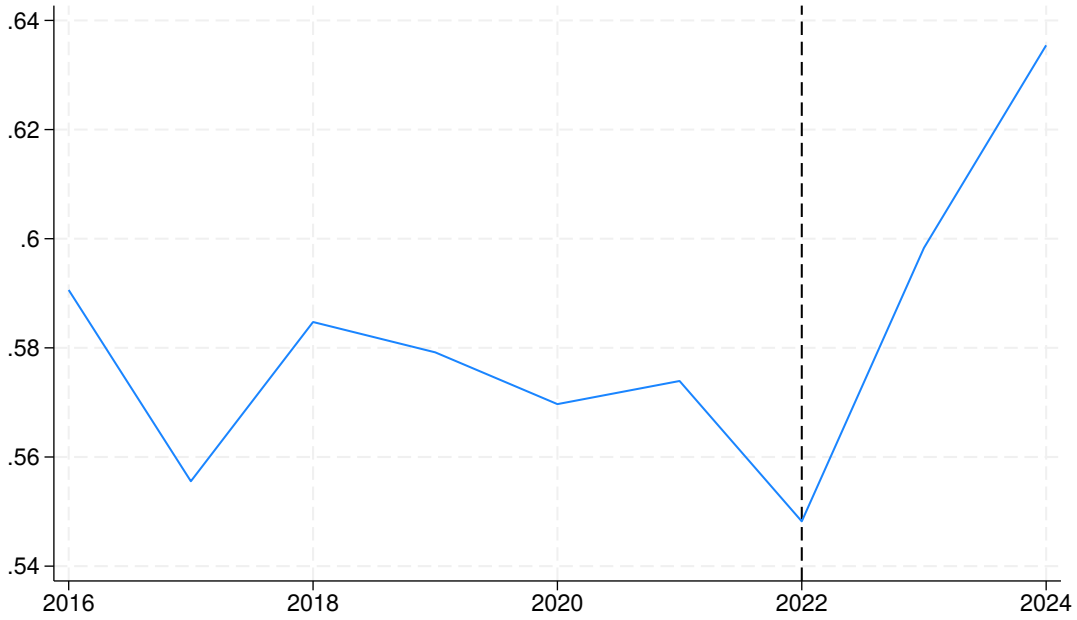
nemlig skolesektoren, er å benytte andre profesjonsutdanninger med tilsvarende sektortilknytning som potensielle kontrollgrupper. Et nærliggende eksempel er barnehagelærerutdanningen. Figur 4.7 viser derimot at andelen barnehagelærerkandidater sysselsatt i barnehagesektoren ikke utgjør en god kontrollgruppe. Det er få tegn på lik utvikling med GLU- og lektorkohortene i perioden før innføring av gjeldsletteordningen. Utfallet i figur 4.7 måles som andelen barnehagelærerkandidater (BHG) som er sysselsatt i barnehagesektoren samme år som de fullfører utdanningen. Se figur C1 i vedlegg C for en synliggjøring av fravær av parallell pre-trend når vi sammenstiller behandlingsgruppen (GLU- og lektorkohorter) med kontrollgruppen (barnehagelærerekohorter).

Hva kan vi si så langt?

Vi finner små tegn på økt sysselsetting i skolesektoren blant lærerkandidatkohorter som har mulighet til å få gjeldsslettelse. Basert på en før-og-etter-analyse har 2023-kohorten høyere tilbøyelighet enn 2022-kohorten til å være sysselsatt i skolesektoren. Vi har derimot ingen god kontrollgruppe å sammenlikne denne positive utviklingen med. Ser vi på barnehagelærerkandidater i barnehagesektoren, er det fravær av en parallell pre-trend. Uten støtte for antakelsen om parallelle trender kan effektestimater ikke tolkes kausalt. Siden kohortene av GLU- og lektorkandidater og barnehagelærerekandidater har ulike utviklingstrender før reformen, kan forskjellen etter innføringen av gjeldseltteordningen skyldes disse underliggende trendene snarere enn ordningen. Kombinert med få reformår er det vanskelig å konkludere med at gjeldssletteordningen har hatt en effekt på rekrutteringen til læreryrket.

Lånekassen har påpekt at informasjonen til studiestedene har blitt bedre over tid, slik at flere lærerstudenter har blitt informert om gjeldssletteordningen underveis i studieløpet. Dette kan bidra til økt fullfø-

Figur 4.7 **Andeler av kandidatkohorter for BHG sysselsatt i barnehagesektoren**

Merk: Andelen barnehagelærerkandidater sysselsatt i barnehagesektoren samme år som de er uteksaminert. Vi har ikke registerdata for kandidater i 2025.

ring innen normert tid og økt tilbøyelighet til å gå inn i læreryrket blant framtidige kandidatkohorter. Videre har GLU- og lektorkandidater seks år på seg til å oppfylle kravet om tre års arbeid som lærer for å få deler av gjelden slettet. Denne perioden er ennå ikke utløpt, heller ikke for den første kohorten som startet studiene etter at gjeldssletteordningen ble innført. Det er derfor for tidlig å konkludere med om ordningen har påvirket rekrutteringen til læreryrket. Den fulle virkningen på rekrutteringen til læreryrket blant grunnskolelærer- og lektorutdannede kan først evalueres når flere kandidatkohorter har hatt anledning til å oppfylle vilkårene i ordningen.

4.4.2 Nord-Norge insentivet

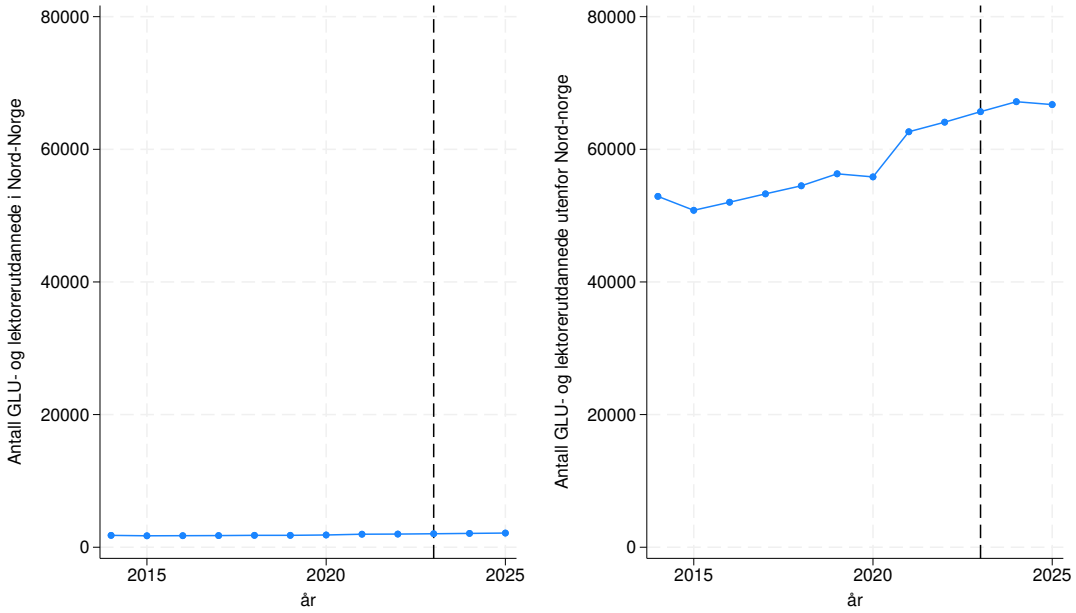
Gjeldssletteordningene for GLU og lektorutdanningene har et tilleggselement: Dersom yrkesutøvelsen gjennomføres i Nord-Norge (uavhengig av om lærerutdanningen er fullført på normert tid eller ikke), kan GLU- og lektorutdannede søke om sletting av 55 000 i studiegjeld (ekstra).

I Nord-Norge er andelen av undervisningen som utføres av lærere uten godkjent lærerutdanning mer enn 10 %; henholdsvis 11,1 %, 10,9 % og 10,5 % i Troms, Finnmark og Nordland.[33] Det er med andre ord en regional rekrutteringsutfordring i Norge, der distriktskommuner i Nord-Norge opplever større problemer med å rekruttere lærerutdannede enn resten av landet.

Figur 4.8 viser antall GLU- og lektorutdannede sysselsatte i skolen i Nord-Norge versus resten av landet. I Nord-Norge har det vært en økning på 348 sysselsatte GLU- og lektorutdannede i skolen i perioden 2014-2025. Merk at populasjonen inkluderer både ny og eldre kohorter av utdannede lærere.

[33] Se figur 4 i OECD (2026).

Figur 4.8 **Populasjonen av utdannede GLU og lektorer sysselsatt i skolen i og utenfor Nord-Norge**

Kilde: Aa-registeret. Antall GLU- og lektorutdannede sysselsatte i skolesektoren i Nord-Norge øker fra 1790 i 2014 til 2138 i 2025. Den stiplede linjen viser når kandidatkohorter med mulighet for gjeldsletting kan påvirke populasjonen av alle GLU- og lektorutdannede.

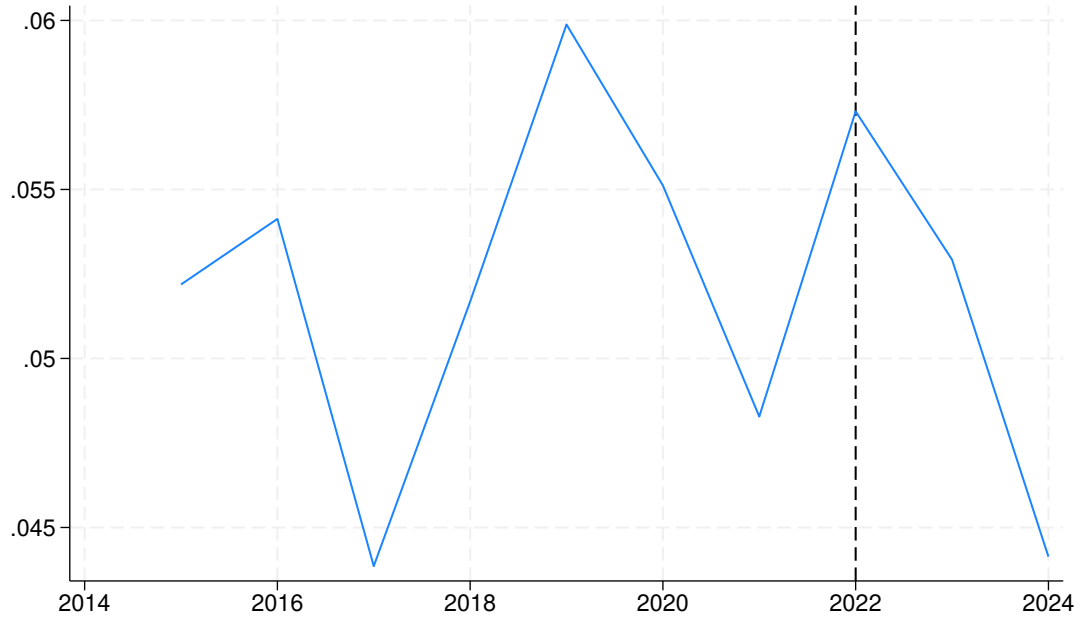
For kandidatkohorter sysselsatt i skolen og andelen som er sysselsatt i Nord-Norge før og etter reformen, er det ingen tydelig trend som viser en høyere tilbøyelighet til å jobbe som lærer i Nord-Norge blant GLU- og lektorkandidater etter innføringen av gjeldssletteordningen; se figur 4.9. Merk at vi igjen sammenligner kohorter som uteksamineres hvert år og som er sysselsatt i en lærerstilling det samme året. Lærere ansattes gjerne ved skolestart på høsten, og vi måler sysselsettingen samme år i november.

For å gå utover en deskriptiv før-og-etter-analyse er neste steg å identifisere en egnet kontrollgruppe og undersøke om yrkesatferden blant nye GLU- og lektorutdannede i Nord-Norge utviklet seg annerledes enn for sammenlignbare utdanningsgrupper etter innføringen av ordningen. Vi tester andelen barnehagelærerkandidater i barnehagesektoren i Nord-Norge som en mulig kontrollgruppe, men på nytt ingen parallell pre-trend. Vi har dermed ingen god sammenlikningsgruppe, men ut fra figur 4.9 er det ingen tegn til en høyere andel kandidater blant nyutdannede sysselsatt i skolesektoren i Nord-Norge. Andre forhold enn gjeldsletteordningen kan derimot ha påvirket utviklingen vi observerer.

Merk at de som har fullført en femårig lærerutdanning og er bosatt i Nord-Norge for å jobbe som lærere, så langt har vært nødt til å fullføre på normert tid for å få gjeldsslette i 2025. På sikt, med flere post-reformår, er det rom for å få gjeldsslettet uten å ha fullført innen normert tid dersom man er sysselsatt som lærer med GLU eller lektorutdanning i Nord-Norge.

Med flere postreformår er det også interessant å studere hvem som flytter og hvor i Nord-Norge de bosetter seg. Er det de med oppvekst i Nord-Norge som vender tilbake eller ikke? Og hva drar mest: insentivet for bosetting i innsatssonen eller Nord-Norge tillegget? Tidligere forskning viser at arbeidsmarkedet for lærere kan være geografisk begrenset; se avsnitt 4.1.2.

Figur 4.9 **Andeler av kandidatkohorter sysselsatt i skolen i Nord-Norge**

Merk: Figuren viser andelen av GLU- og lektorkandidater som er sysselsatt i skolen i Nord-Norge for hver kohort. Sysselsetting måles i november samme år som de er uteksaminert. Vi har ikke registerdata for kandidater i 2025.

Videre kan det være interessant å splitte GLU og lektorutdanningen for å se om det er ulik atferd blant kandidatene, altså ulik tilbøyelighet til å være sysselsatt i Nord-Norge blant de med lektorutdanning versus GLU.

I tillegg kan det nevnes at lønnsinsentiver rettet mot lærerutdannede i kommuner der lærermangelen er høy kan være et effektivt virkemiddel (Falch, 2011).[34] Flere kommuner benytter lønn som et virkemiddel for å tiltrekke seg kvalifiserte lærere, men det finnes ingen systematisk kartlegging av hvilke kommuner dette gjelder eller hvor utbredt slike lønnstiltak er.

4.5 Hva sier Lånekassedataene om innvilgede søknader om gjeldsslette?

2025 var det første året lærerkandidater fra 2022-kohorten kunne søke om gjeldsslette basert på 2017-reformen. Tabell 4.3 viser antall personer som har fått innvilget gjeldsslettesøknader hos Lånekassen i 2025 blant grunnskolelærere og lektorutdannede samt Nord-Norge tillegget.

1208 innvilgede søknader blant 2295 kandidater i 2022 (se tabell 4.2) indikerer at om lag halvparten har fullført på normert tid og samtidig vært sysselsatt som lærer i tre år.

For å oppnå Nord-Norge tillegget er ikke fullføring på normert tid et krav. Som allerede nevnt vil dette tillegget bli lettere å oppnå med flere postreformår siden det gir rom for å ha brukt mer enn normert tid på studiene.

Merk likevel at analysene ikke fanger opp:

[34] Studien undersøker lærermobilitet ved hjelp av et kvasinaturlig eksperiment fra norsk grunnskole (1.–10. trinn) i perioden 1993–1994 til 2002–2003.

Tabell 4.3 Antall innvilgede søknader om gjeldsslette

	GLU og lektor		Nord-Norge	
År	**Antall**	**Sum**	**Antall**	**Sum**
2025	1208	106 000 / 51 000	135	55 000
2026	271	106 000 / 51 000	22	55 000

Merk: For 2025 og GLU 1-7 (106 000) var det 612 innvilgede søknader, og for GLU 5-10 og lektorutdanningene 8-13 (51 000) var det 854 innvilgede søknader. Enkelte får slettet mindre dersom den totale gjelden er lavere enn selve gjeldsslettesummen. For 2026 foreligger det data fram til 20. august.

- Individer som ikke har fullført på normert tid, men har godkjent forsinkelse og vært sysselsatt som lærer i tre år. I kommuner der lærermangelen er høy, kan skoler ansette individer uten fullført lærerutdanning, og tilbøyeligheten er trolig større jo nærmere fullføring studentene er.
- Potensielle ulikheter i atferden blant GLU- og lektorkandidater når det gjelder tilbøyelighet til å være sysselsatt som lærer i Nord-Norge.

4.6 Sammensatte insentiver: rekruttering til studier, fullføring på normert tid, rekruttering til læreryrke, ulike finansielle satser for lærerutdanningene og geografi

Den første delen av gjeldssletteinsentivet, nemlig effekten på rekruttering til grunnskolelærer- og lektorutdanningene, er vanskelig å dekomponere. Reformperioden sammenfaller med flere andre endringer og sjokk, noe som gjør at estimatene ikke nødvendigvis kan tolkes kausalt. Vår vurdering er likevel at gjeldssletteordningen ikke synes å ha hatt noen effekt på rekrutteringen til disse utdanningene (se avsnitt 4.3.2). Samtidig viser tabell 4.3 at om lag halvparten av dem som har mottatt gjeldsslette i 2025 har fullført GLU 1–7. Denne utdanningen kvalifiserer for den høyeste gjeldsreduksjonen, om lag 106 000 kroner mot 51 000 kroner for GLU 5-10 og lektorutdanningen 8-13. Det kan derfor ikke utelukkes at differensierte satser påvirker valget mellom ulike lærerutdanninger når flere alternativer vurderes. Datagrunnlaget er imidlertid foreløpig for begrenset til å trekke konklusjoner.

For insentivets mellomliggende ledd, fullføring på normert tid, viser figur 4.5 ingen tydelig positiv utvikling etter at gjeldssletteordningen ble innført. Resultatene er deskriptive og tar ikke hensyn til at enkelte studenter kan fullføre på normert tid til tross for at studieløpet overstiger fem år som følge av gyldige forsinkelser. Vi mangler informasjon om forhold som legeerklærte permisjoner og andre dokumenterte årsaker til forsinkelse.

Når det gjelder den siste delen av insentivet, rekruttering til læreryrket og yrkesutøvelse i Nord-Norge, er det foreløpig for tidlig å gjennomføre en fullstendig evaluering. Dette skyldes at vi trenger flere observasjoner fra perioden etter reformen enn det som foreligger per 2025. Våre resultater så langt for GLU- og lektorkandidater, basert på en før-etter-analyse, viser at en høyere andel av kandidatene er sysselsatt i skolesektoren etter at gjeldseltteordningene ble innført. Vi har derimot ingen god sammenligningsgruppe for å evaluere en mulig effekt.

Lærermangelen, målt som andelen personer uten lærerutdanning som er sysselsatt i læreryrker, kan skyl-

des både for lav rekruttering til lærerutdanningene og høy avgang fra læreryrket blant lærerutdannede. Ifølge Falch og Strøm (2025a) har denne indikatoren vært relativt stabil gjennom 2000-tallet. OECD (2026) peker imidlertid på at andelen ukvalifiserte lærere i læreryrker var noe lavere i 2024/25 enn i 2017/18. Nedgangen er likevel beskjeden, fra 18,2 til 17,6 prosent.[35] [36]

For å stabilisere lærermangelen og forhindre at den øker, er det avgjørende at nyutdannede lærere faktisk velger å jobbe i skolen. Gjeldssletteordningen kan bidra til dette, men det er nødvendig å følge flere uteksaminerte kohorter av grunnskolelærere og lektorer før man kan konkludere med at ordningen er et effektivt virkemiddel for å styrke rekrutteringen til læreryrket.

4.7 Hvordan påvirkes de treårige lærerutdanningene av gjeldssletteordningen?

Hvordan påvirkes de ikke-berørte lærerutdanningene av gjeldssletteordningene for GLU og lektorutdanningene? For eksempel, og som allerede nevnt, inngår ikke barnehagelærerutdanningene i gjeldssletteordningene i Lånekassen.[37]

Tabell 4.4 viser søkertallene (førstevalgsøkere) til barnehagelærerutdanningen gjennom Samordna opptak i perioden 2015–2026; se også figur 4.3. Søkertallene har vært preget av en topp i 2019, etterfulgt av et markant fall, før en svak oppgang i 2026 – akkurat som for GLU og lektorutdanningene. Lite tyder på vridningseffekter mot treårige utdanninger da GLU ble femårige. Tilsvarende ser vi heller ingen tegn på økt rekruttering til de berørte lærerutdanningene da gjeldssletteordningen ble innført.

Vi har ikke gjennomført en effektanalyse og benytter kun deskriptiv statistikk.[38] Fremfor alt er utviklingen i rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen den samme som til de andre lærerutdanningene. Det tyder på lite spillover og heller på en generell nedgang i rekrutteringen til lærerutdanningene, både blant de utdanningene som er berørt av gjeldssletteordningen og de som ikke er det.

Tabell 4.4 **Førstevalgsøkere til BHG**

År	Antall søkere BHG (tall fra HK-dir)
2015	3 721
2016	3 889
2017	4 102
2018	4 422
2019	4 611
2020	4 342
2021	4 100
2022	3 060
2023	2 557
2024	2 556
2025	2 153
2026	2 210

[35] To statistikker viser lærermangel i Norge: SSB og Udir. Se forskjellene på de her: Iversen mfl. (2021).
[36] Blant de med GLU og lektorutdanning er henholdsvis 17 og 15 prosent sysselsatt utenfor sektoren i 2024 (Gunnes mfl., 2025).
[37] Verken de treårige eller de femårige barnehagelærerutdanningene eller de treårige yrkesfaglærerutdanningene inngår.
[38] Det er vanskelig å finne en god kontrollgruppe, altså en ikke-berørt utdanningsgruppe, med parallelle trender når barnehagelærerutdanningen er behandlingsgruppen i en forskjell-i-forskjeller-metode. Uten støtte for antakelsen om parallelle trender kan effektestimatet ikke tolkes kausalt. Når barnehagelærerutdanningen og kontrollgruppen allerede har ulike utviklingstrender før reformen, kan forskjellen etter reformen skyldes disse underliggende trendene snarere enn selve reformen.

4.8 LUPE

Høsten 2024 ble lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1–13 (LUPE) inkludert i gjeldsslette-ordningen. LUPE er en femårig lærerutdanning som ble etablert i 2021 og erstattet den tidligere treårige faglærerutdanningen.[39]

Tabell 4.5 viser at rekrutteringen til LUPE var relativt sterk ved innføringen i 2021, med 571 søkere. Derimot var det et bratt fall i antall søkere i 2023. Deretter har rekrutteringen stabilisert seg på rundt 400 søkere, med 405 søkere i 2026.

Vi gjennomfører ikke effektanalyser for å evaluere innføringen av et femårig studieløp. Grunnen til dette er at vi mangler en god behandlingsgruppe for LUPE for å evaluere effekten av overgangen til en femårig utdanning. Før overgangen er det vanskelig å skille faglærerutdanningen fra yrkesfaglærerutdanningen som også er treårig. Disse kan ikke skilles fra hverandre i dataene fra Samordna opptak (SO). Tilsvarende er det heller ikke mulig å identifisere utdanningene separat i SSBs utdanningsregister (NUDB), ettersom flere av NUS-kodene er felles for faglærer- og yrkesfaglærerutdanningene.[40]

Siden gjeldssletteordningen for LUPE ble innført i 2024, mens selve utdanningen ble etablert i 2021, har vi tre pre-reformår for å evaluere effekten av innføringen av gjeldssletteordningen på rekrutteringen til LUPE. Igjen er det vanskelig å finne en passende kontrollgruppe med tanke på parallelle trender. Uten støtte for antakelsen om parallelle pre-trender kan ikke forskjell-i-forskjeller-estimatet tolkes kausalt. Dersom LUPE og kontrollgruppen allerede hadde ulike utviklingstrender før reformen i 2024, kan forskjellen etter reformen skyldes disse underliggende trendene snarere enn selve gjeldssletteordningen. Merk at LUPE følger samme utvikling som de andre lærerutdanningene med et fall i perioden fram mot 2026, samtidig som det generelt har vært en økning i rekrutteringen til høyere utdanning.

Tabell 4.5 Førstevalgsøkere til LUPE

År	Antall søkere LUPE (tall fra HK-dir)	
2021	571	Nytt masterløp opprettet
2022	571	Avvikling av den treårige utdanningen
2023	375	
2024	396	Gjeldssletteordning innført
2025	394	
2026	405	

Hvor mange LUPE-kandidater som rekrutteres til læreryrket etter endt utdanning er kanskje det mest interessante utfallet av LUPE-reformen. Eventuelle effekter av gjeldssletteordningen på overgangen til læreryrket kan imidlertid først analyseres fra og med 2032. Dette er særlig interessant fordi flere scenarioer indikerer økende lærermangel blant lærere med praktiske og estetiske fag i årene som kommer. Samtidig er ut-av-sektor-mobiliteten relativt høy i denne gruppen; om lag 35 prosent er sysselsatt utenfor undervisningssektoren (Gunnes et al., 2025).

[39] En annen ny lærerutdanning er forsøksordningen for grunnskolelærerutdanning for trinn 1–10, som ble innført i 2025. For denne utdanningen foreligger det ingen rekrutteringstall.

[40] Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS) er et seks-sifret klassifiseringssystem, forvaltet av SSB, som benyttes til å klassifisere utdanninger etter nivå og fagfelt.

Til tross for at rekrutteringen har gått ned for GLU og lektorutdanningene, dempes lærermangelen av at elevgrunnlaget forventes å bli mindre som følge av lave fødselstall. Nedgang i rekrutteringen til lærerutdanninger vil derfor ikke nødvendigvis føre til en tilsvarende økning i lærermangelen. Situasjonen for LUPE framstår likevel som mer utfordrende. Både lav rekruttering og høy ut-av-sektor-mobilitet blant utdannede lærere tilsier at det kan bli vanskelig å opprettholde lærertettheten på lang sikt uten tiltak (Gunnes mfl., 2025). Hvorvidt gjeldssletteordningen kan bidra til å møte denne utfordringen ved å styrke rekrutteringen til læreryrket, er det foreløpig for tidlig å si.

4.9 Oppsummering

I denne delen av rapporten har vi undersøkt betydningen av utdanningsstøtte som virkemiddel for rekruttering til lærerutdanningene. Mer spesifikt har vi evaluert effekten av gjeldssletteordningen, innført i 2017, på rekruttering til grunnskolelærerutdanningene (GLU) og lektorutdanningen for trinn 8–13. Vi har også belyst om ordningen kan ha påvirket overgangen til læreryrket blant kandidater fra disse utdanningene etter endt studium.

Våre analyser gir ingen klare indikasjoner på at gjeldssletteordningen har bidratt til å snu den negative rekrutteringsutviklingen for de berørte lærerutdanningene. Ved bruk av syntetisk kontroll finner vi en negativ estimert effekt på rekrutteringen. Vi tolker imidlertid ikke dette som at gjeldssletteordningen i seg selv har redusert rekrutteringen, men at ordningene ikke har hatt en målbar betydning for utdanningsvalg. Rekrutteringen utvikler seg svært likt for både berørte og ikke-berørte lærerutdanninger, med en markant nedgang gjennom reformperioden fra 2020 og utover. Dette tyder på at andre forhold enn gjeldssletteordningen har påvirket rekrutteringen negativt. Effektene av COVID-19-pandemien kan ikke utelukkes. Til tross for økt rekruttering til høyere utdanning generelt i denne perioden, falt antallet søkere til lærerutdanningene. Når reformperioden avgrenses til årene fram til og med 2019, finner vi ingen effekt av gjeldssletteordningen på rekrutteringen til GLU- og lektorutdanningene.

Når det gjelder rekruttering til læreryrket etter endt utdanning, er datagrunnlaget foreløpig begrenset. Gjeldsslettelse forutsetter at kandidaten har vært yrkesaktiv som lærer i tre av seks år etter fullført utdanning, noe som innebærer at vi så langt bare kan observere én kohort som har hatt mulighet til å oppfylle kravene. For å kunne evaluere effekten av ordningen på overgangen til læreryrket trenger vi observasjoner av flere kandidatkohorter som fullførte etter reformen og som kan følges gjennom hele perioden fram til mulig gjeldsslettelse. Det samme gjelder vurderingen av Nord-Norge-insentivet. Flere postreformkohorter vil også gi oss et bedre analysegrunnlag fordi informasjonen om gjeldssletteordningen gradvis har blitt bedre og dermed mer kjent blant studentene gjennom reformperioden. Videre kan det på lengre sikt være relevant å undersøke om ordningen påvirker sannsynligheten for å forbli i læreryrket etter at gjeldssletting er innvilget.

Samlet sett er det for tidlig å trekke klare konklusjoner om hvorvidt gjeldssletteordningen for de femårige lærerutdanningene er et effektivt virkemiddel. Selv om vi ikke finner at ordningen har styrket rekrutteringen til lærerutdanningene, kan den likevel bidra til økt rekruttering til læreryrket på sikt. En fullverdig evaluering av effektene på yrkesvalg vil først være mulig når flere postreformkohorter kan

observeres gjennom hele kvalifiseringsperioden, noe som innebærer at vi må avvente data fram mot 2030 for GLU og lektorkandidater – og enda lenger for LUPE. Rekrutteringen av nyutdannede lærere til skolesektoren er viktig for å dempe lærermangelen og sikre tilgangen på kvalifiserte lærere i årene som kommer.

Referanser

Abadie, A. (2021). Using synthetic controls: Feasibility, data requirements, and methodological aspects. *Journal of Economic Literature*, 59(2):391–425.

Algan, Y., Cahuc, P. og Shleifer, A. (2013). Teaching practices and social capital. *American Economic Journal: Applied Economics*, 5(3):189–210.

Altonji, J., Arcidiacono, P. og Maurel, A. (2016). The analysis of field choice in college and graduate school: Determinants and wage effects. Handbook of the Economics of Education, s. 305–396. Elsevier.

Askim, J. (2022). *Student Financing for Social Equity in Norway, 1947–2020*. Oxford University Press.

Aucejo, E. M., Coate, P., Fruehwirth, J. C., Kelly, S. og Mozenter, Z. (2022). Teacher effectiveness and classroom composition: Understanding match effects in the classroom. *Economic Journal*, 132:3047–3064.

Barth, E. (2005). Den samfunnsmessige avkastning av utdanning. I *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, nummer 74 i Statistiske analyser, s. 168–190. Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.

Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. Columbia University Press, New York.

Bhuller, M., Mogstad, M. og Salvanes, K. G. (2017). Life-cycle earnings, education premiums, and internal rates of return. *Journal of Labor Economics*, 35(4):993–1030.

Biasi, B. (2021). The labor market for teachers under different pay schemes. *American Economic Journal: Economic Policy*, 13(3):63–102.

Blanden, J., Doepke, M. og Stuhler, J. (2023). Educational inequality. Handbook of the Economics of Education, s. 405–497. Elsevier.

Boyd, D., Lankford, H., Loeb, S. og Wyckoff, J. (2005). The draw of home: How teachers' preferences for proximity disadvantage urban schools. *Journal of Policy Analysis and Management*, 24(1):113–132.

Diegert, P., Gazmuri, A., Gunnes, T. og Poinas, F. (2026). Imperfect information and mismatch in teacher labor markets. Upublisert.

Dynarski, S., Nurshatayeva, A., Page, L. C. og Scott-Clayton, J. (2023a). Addressing nonfinancial barriers to college access and success: Evidence and policy implications. Handbook of the Economics of Education, s. 319–403. Elsevier.

Dynarski, S., Page, L. og Scott-Clayton, J. (2023b). College costs, financial aid, and student decisions. Handbook of the Economics of Education, s. 227–285. Elsevier.

Eika, L. og Kirkebøen, L. J. (2023). Forskjeller i livsløpsinntekt mellom utdanningsgrupper. Rapport 2023/26, Statistisk sentralbyrå.

Falch, T. (2011). Teacher mobility responses to wage changes: Evidence from a quasi-natural experiment. *American Economic Review*, 101(3):460–465.

Falch, T. og Strøm, B. (2024). Mobility of novice teachers. *European Journal of Teacher Education*, s. 1–20.

Falch, T. og Strøm, B. (2025a). Lærermangel og lærerutdanning de siste 50 årene og prediksjoner fram mot 2035. *Søkelys på arbeidslivet*, 42(1):1–18.

Falch, T. og Strøm, B. (2025b). Teacher shortages, the business cycle, and teacher demand: A long-run perspective. *Explorations in Economic History*.

Gunnes, T., Kirkebøen, L. J. og Rønning, M. (2013). Financial incentives and study duration in higher education. *Labour Economics*, 25:1–11.

Gunnes, T. mfl. (2025). LÆRERMOD 2024–2060: Vil lærermangelen reduseres framover? Rapport 2025/30, Statistisk sentralbyrå.

Hanushek, E. A. og Kimko, D. D. (2000). Schooling, labor-force quality, and the growth of nations. *American Economic Review*, 90(5):1184–1208.

Helland, H. og Wiborg, Ø. N. (2014). Retningsvalg i høyere utdanning – hvor langt faller eplet fra stammen? I Frølich, N., Hovdhaugen, E. og Terum, L. I. (red.), *Kvalitet, kapasitet og relevans: utviklingstrekk i norsk høyere utdanning*, s. 162–184. Cappelen Damm Akademisk.

Helland, H. og Wiborg, Ø. N. (2019). How do parents' educational fields affect the choice of educational field? *British Journal of Sociology*, 70(2):481–501.

Hægeland, T. (2003). Økonomisk avkastning av utdanning. I *Utdanning 2003 – ressurser, rekruttering og resultater*, nummer 60 i Statistiske analyser, s. 197–216. Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.

Iversen, J. M. V., Haraldsvik, M. og Nyhus, O. H. (2021). Ulikheter i lærerstatistikk. Report 4/21, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Keute, A.-L. (2026). Behovsprøving av utdanningsstipend. Rapport 2026/31, Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.

Kirkebøen, L. og Solbakken, E. (2026). Gjeldssletteordninger i lånekassen. Notater 2026/42, Statistisk sentralbyrå.

Kirkeboen, L. J., Leuven, E. og Mogstad, M. (2016). Field of study, earnings, and self-selection. *Quarterly Journal of Economics*, 131(3):1057–1111.

Ku, H., Schönberg, U. og Schreiner, R. C. (2020). Do place-based tax incentives create jobs? *Journal of Public Economics*, 191:104105.

Lavecchia, A., Liu, H. og Oreopoulos, P. (2016). Behavioral economics of education: Progress and possibilities. Handbook of the Economics of Education, s. 1–74. Elsevier.

Lavy, V. (2016). What makes an effective teacher? quasi-experimental evidence. *CESifo Economic Studies*, 62(1):88–125.

Lochner, L. og Monge-Naranjo, A. (2016). Student loans and repayment: Theory, evidence, and policy. Handbook of the Economics of Education, s. 397–478. Elsevier.

Lovenheim, M. og Smith, J. (2023). Returns to different postsecondary investments: Institution type, academic programs, and credentials. Handbook of the Economics of Education, s. 187–318. Elsevier.

Lånekassen (2025). Behovsprøving av studenter i lånekassen. `https://lanekassen.no/api/mt1534/CMSProxy/LKNO/HentFil/b846901b91cc46a8b4e9f12e8e46fda2`. Internt regelverksdokument.

Markussen, S. og Røed, K. (2022). Inntektsulikhet og intergenerasjonell mobilitet. I Frønes, I. og Kjølsrød, L. (red.), *Det norske samfunn*, bind 2, kapittel 33.

McLean, D., Tang, S. og Worth, J. (2023). The impact of training bursaries on teacher recruitment and retention. Working paper, National Foundation for Educational Research.

Mogstad, M., Salvanes, K. G. og Torsvik, G. (2025). Income equality in the nordic countries: Myths, facts, and lessons. *Journal of Economic Literature*, 63(3):791–839.

Neumark, D. og Simpson, H. (2015). Place-based policies. I Duranton, G., Henderson, J. V. og Strange, W. C. (red.), *Handbook of Regional and Urban Economics*, bind 5, s. 1197–1287. Elsevier.

Nybom, M. og Stuhler, J. (2024). Interpreting trends in intergenerational mobility. *Journal of Political Economy*, 132(8):2531–2570.

OECD (2026). *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*. OECD Publishing, Paris.

Raaum, O. (2003). Familiebakgrunn, oppvekstmiljø og utdanningskarrierer. I *Utdanning 2003 – ressurser, rekruttering og resultater*, nummer 60 i Statistiske analyser, s. 113–134. Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.

Salvanes, K. G. (2023). What drives intergenerational mobility? the role of family, neighborhood, education, and social class: A review of bukodi and goldthorpe's social mobility and education in britain. *Journal of Economic Literature*, 61(4):1540–1578.

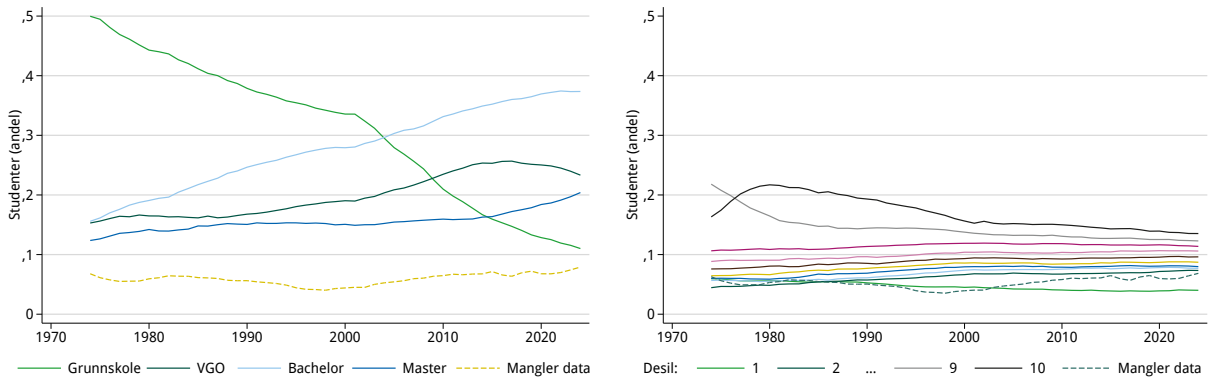
Strømme, T. B. og Wiborg, Ø. N. (2024). Social origins and educational attainment: The unique contributions of parental education, class, and financial resources over time. *The British Journal of Sociology*, 75(4):400–419.

Thompson-Lee, S., Klassen, R. M., Wang, H. og Snell, R. J. (2024). Measuring the effects of motivation messages on STEM undergraduates' interest in teaching. *Teaching and Teacher Education*, 146:104639.

Vennemo, H. mfl. (2022). Evaluering av personrettede virkemidler i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms. Rapport 2022/42, Vista Analyse.

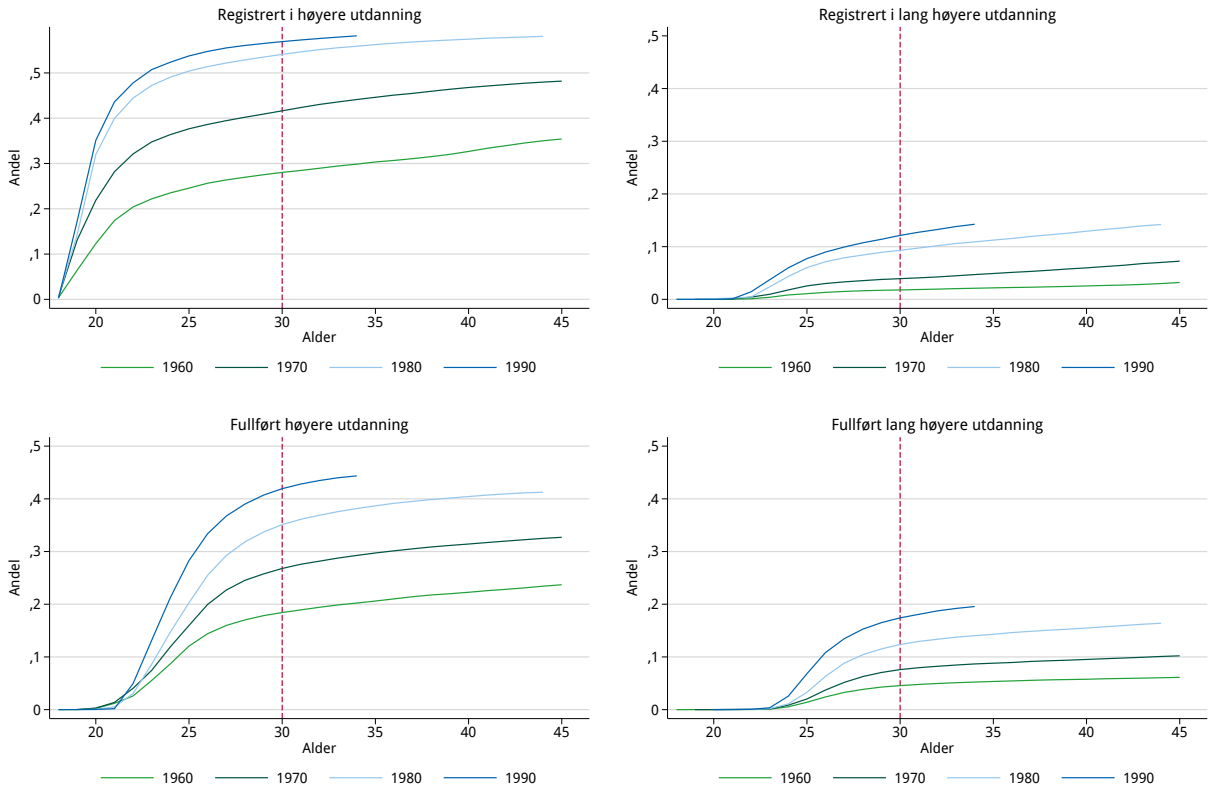
A. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 2 (del 1)

Figur A1 **Endring i bakgrunn til igangværende studenter, andeler**

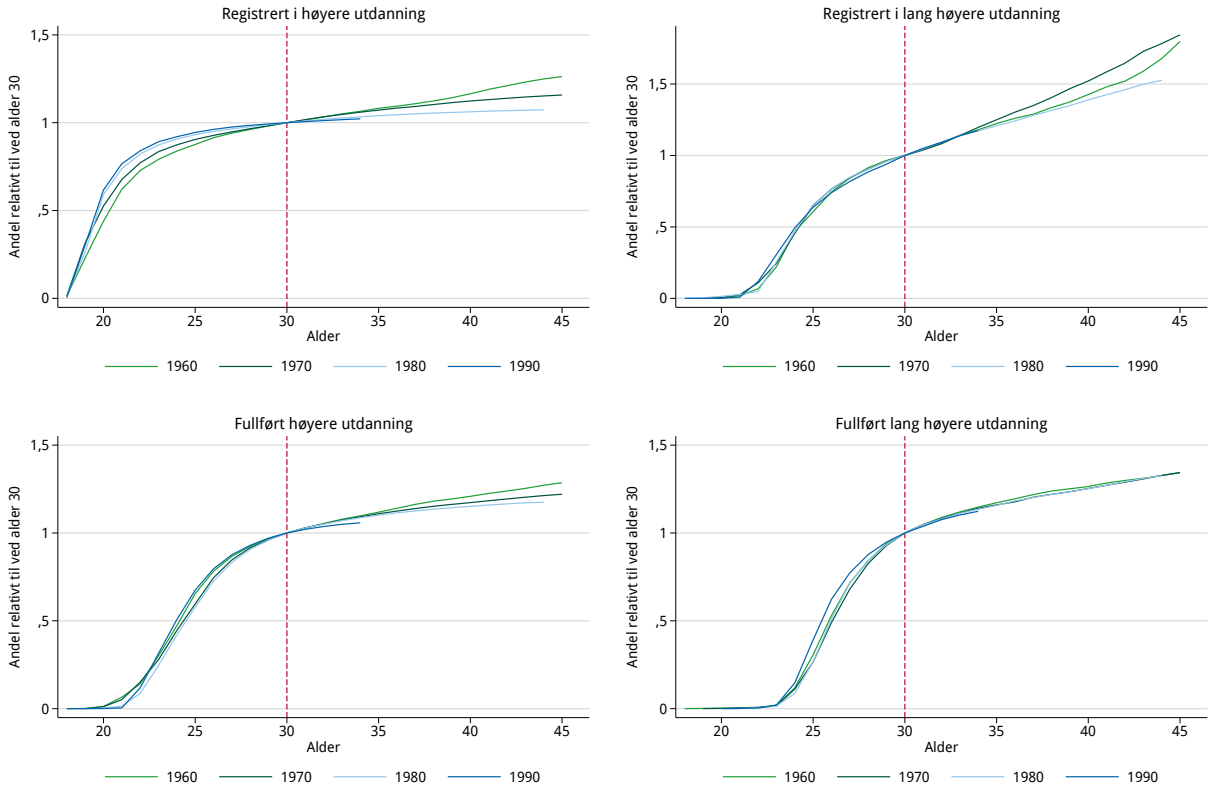
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A2 **Oppmeldt og fullført etter alder for utvalgte fødselskull**

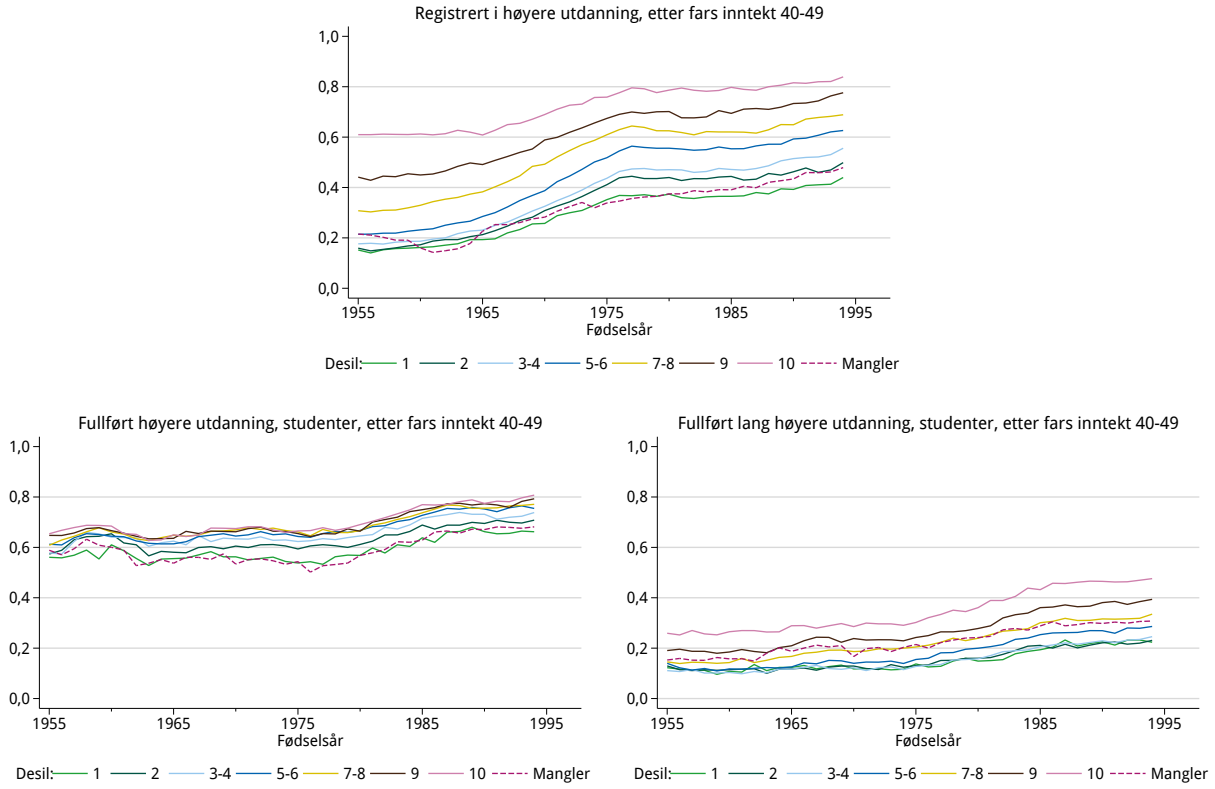
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A3 **Oppmeldt og fullført etter alder for utvalgte fødselskull, nivå relativt til ved alder 30 år**

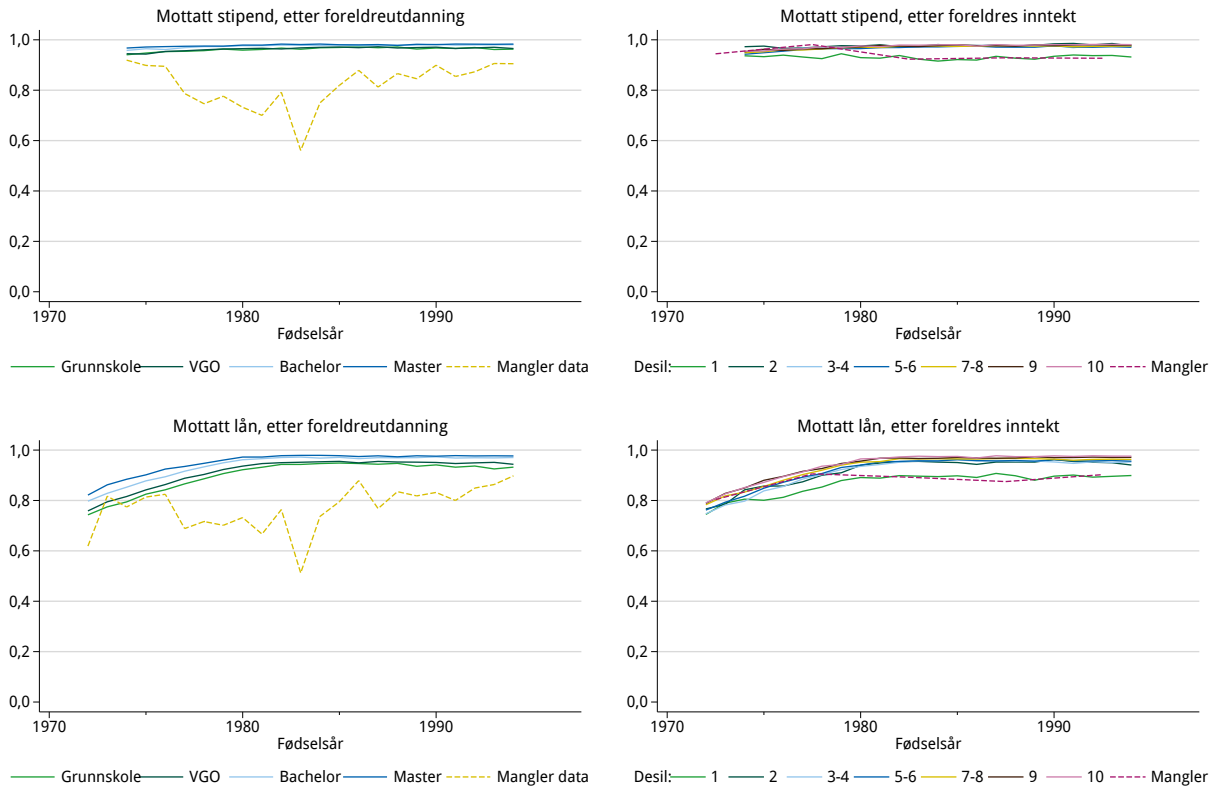
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A4 **Andel registrert i og med fullført høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og fars inntektsrang rundt alder 45-49**

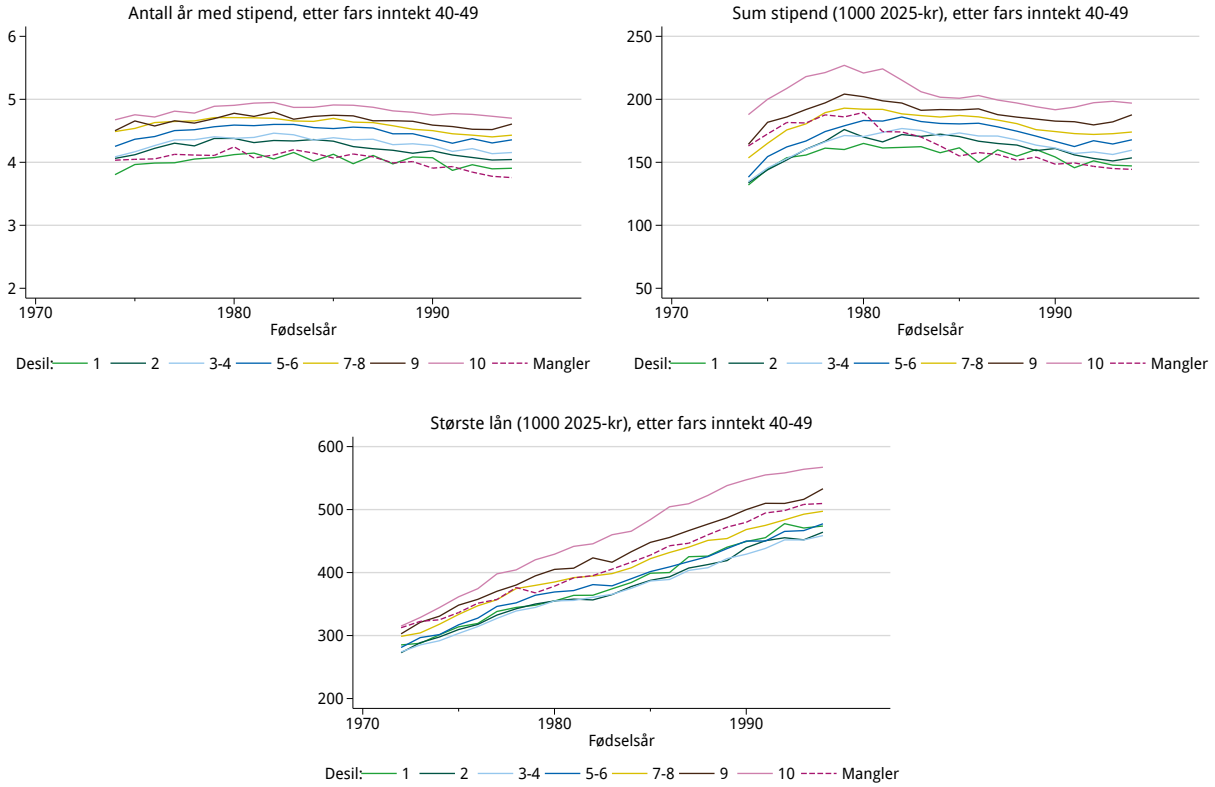
Merk: Både fullført høyere utdanning og fullført lang høyere utdanning er målt som andel av registrerte i høyere utdanning.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A5 **Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt**

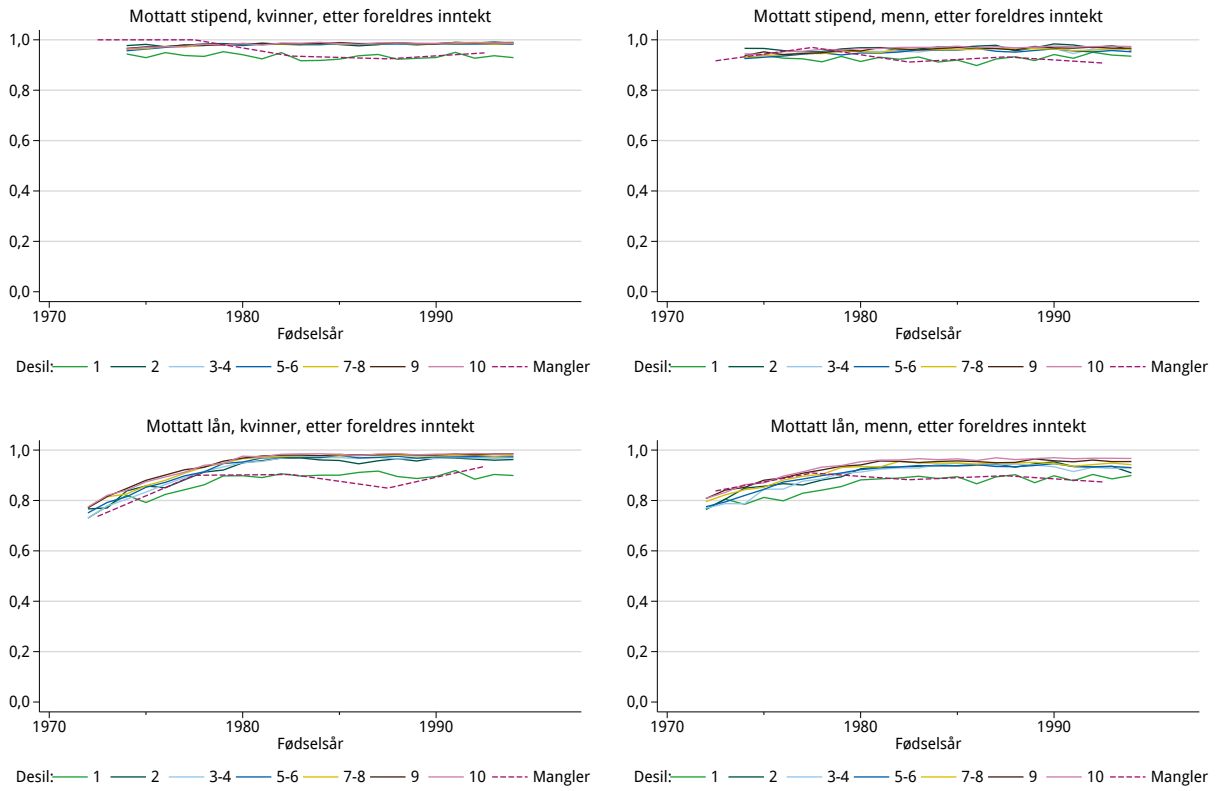
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A6 **Antall år med stipend, samlet stipend og høyeste lånesaldo ved alder 30 etter fødselsår og fars inntektsrang rundt alder 45-49**

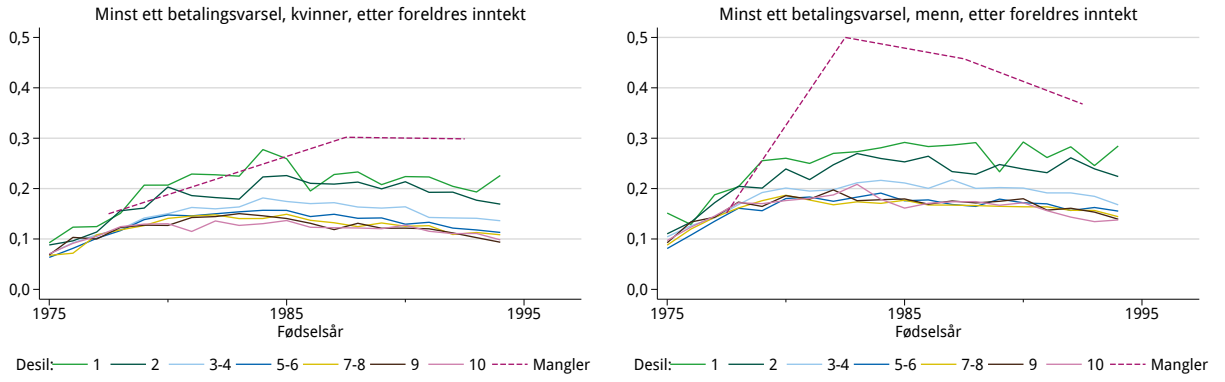
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A7 **Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn**

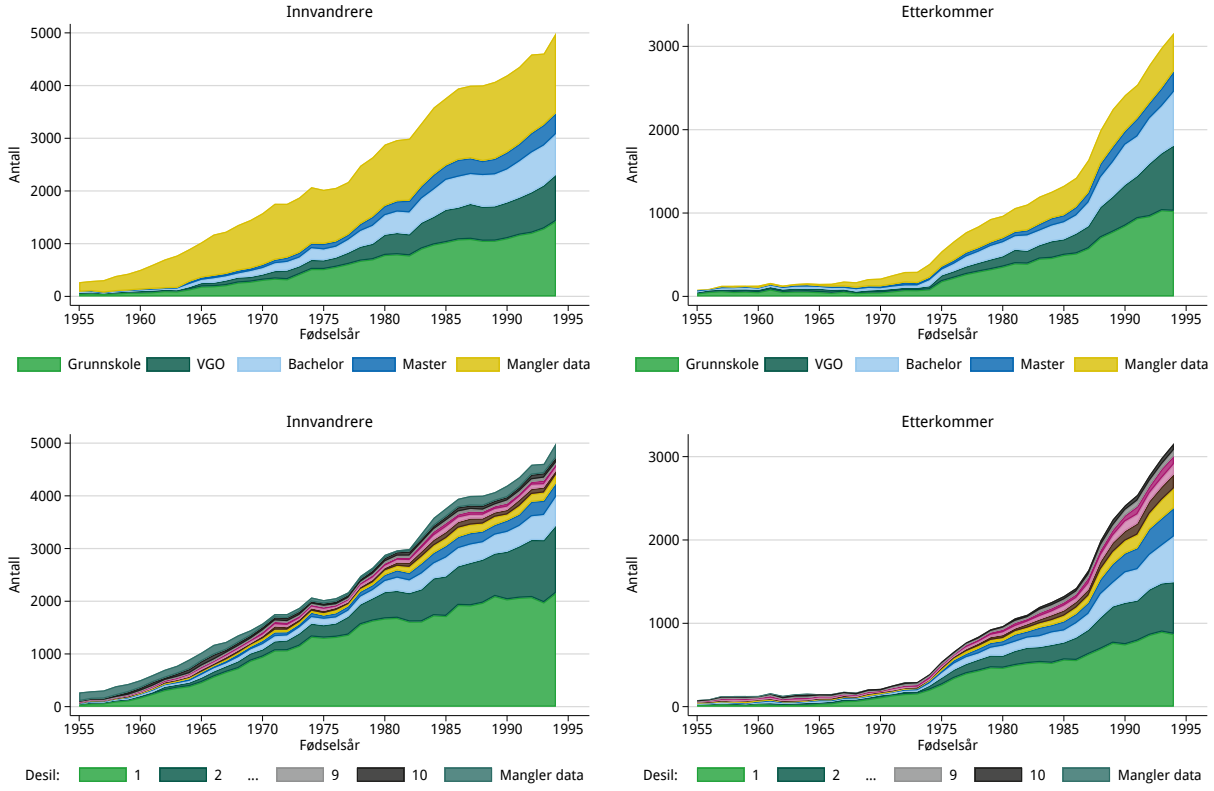
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A8 **Betalingsvarsler ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn**

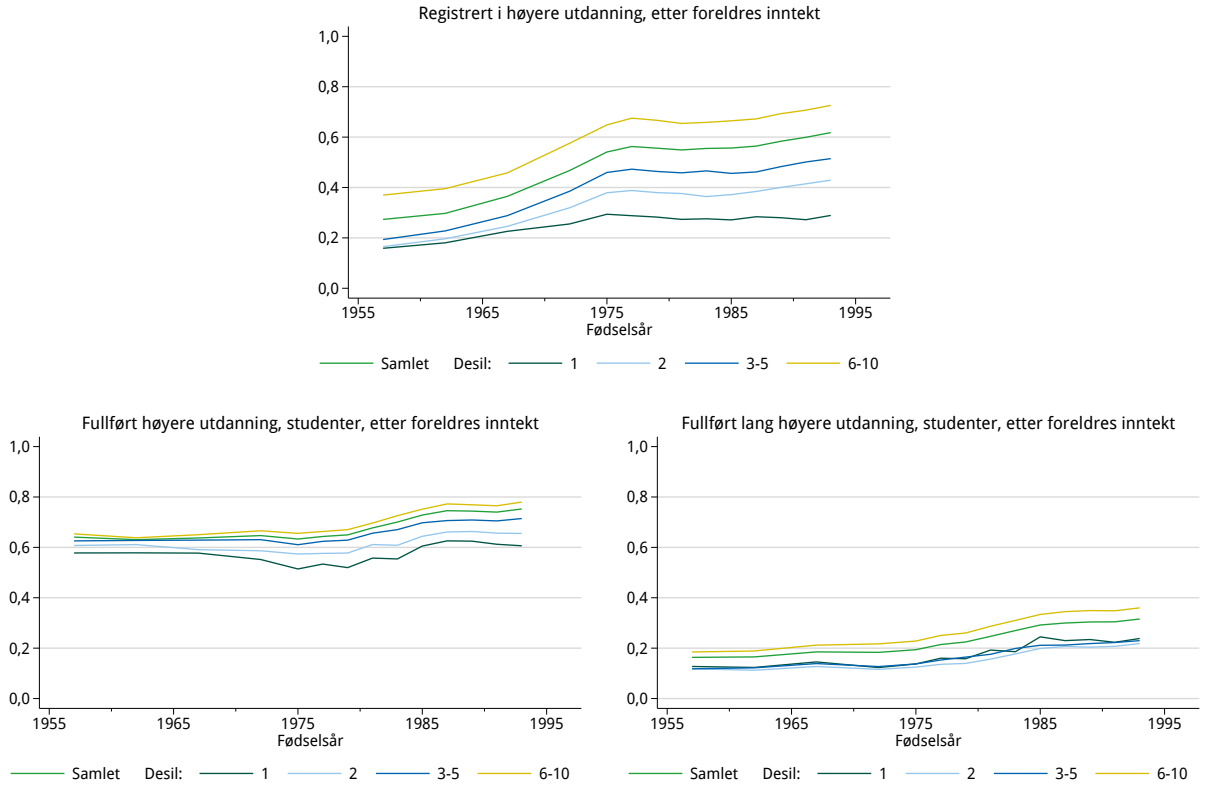
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A9 **Utvikling i antall personer etter innvandringsbakgrunn, fødselsår og foreldres utdanning og inntekt**

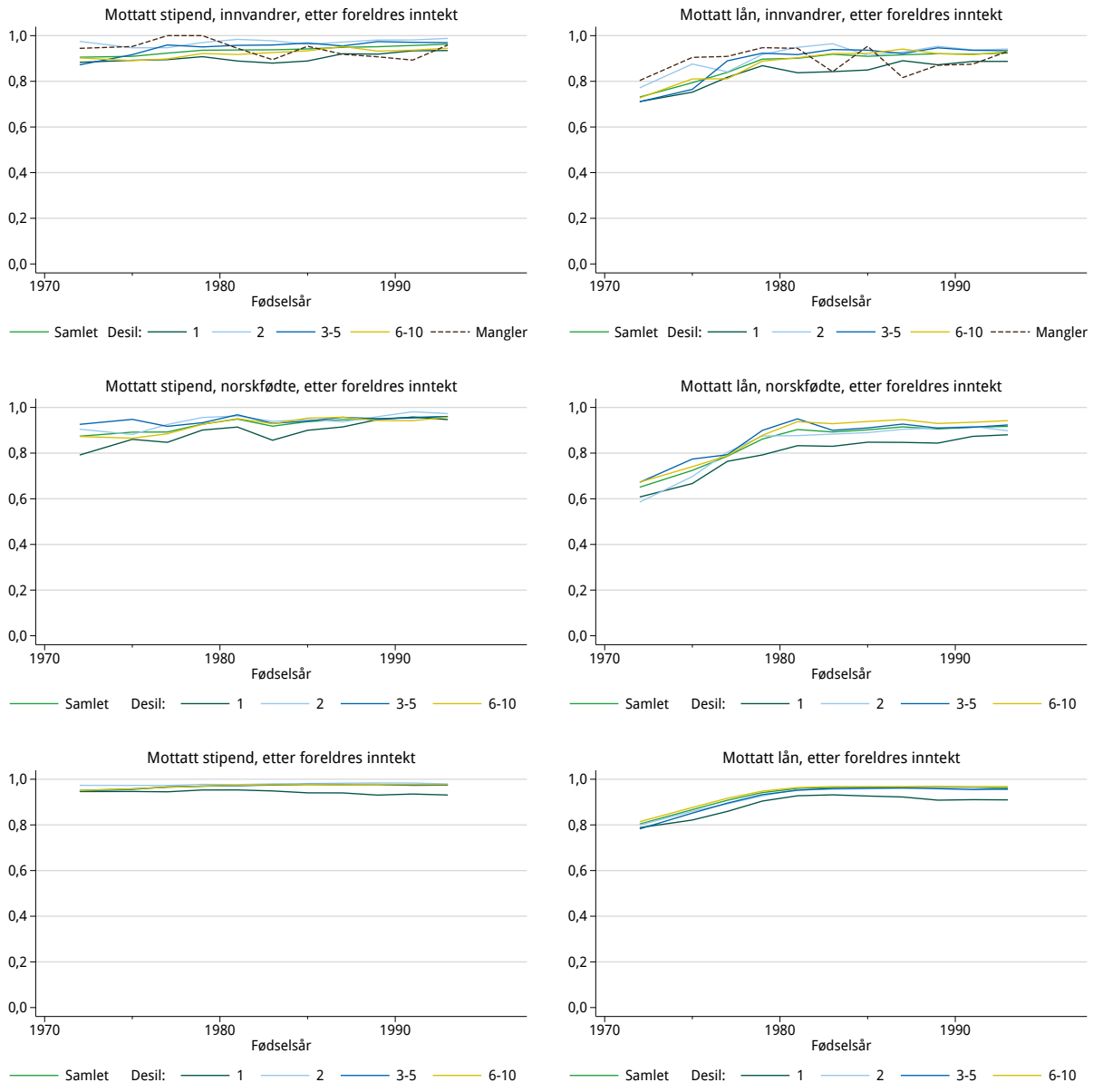
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A10 **Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, øvrig befolkning (utenom innvandrere og norskfødte barn av innvandrere)**

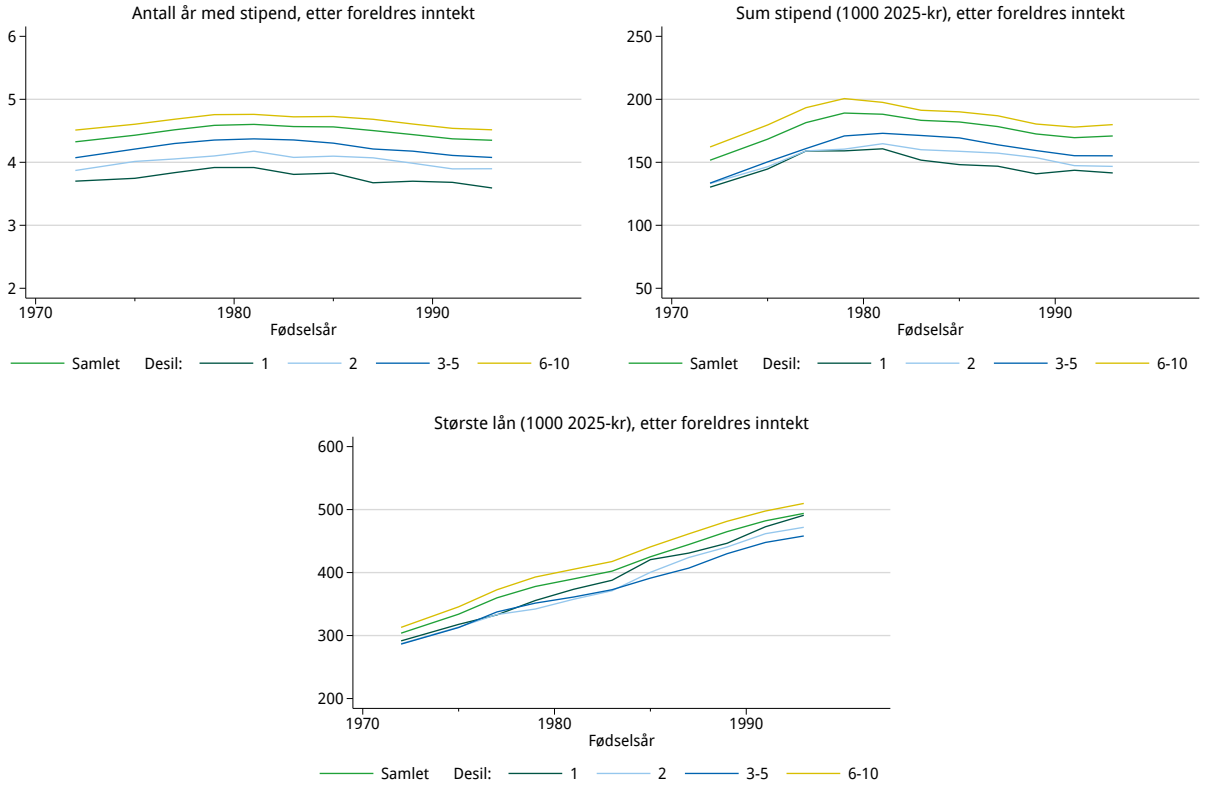
Merk: Både fullført høyere utdanning og fullført lang høyere utdanning er målt som andel av registrerte i høyere utdanning.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A11 **Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning**

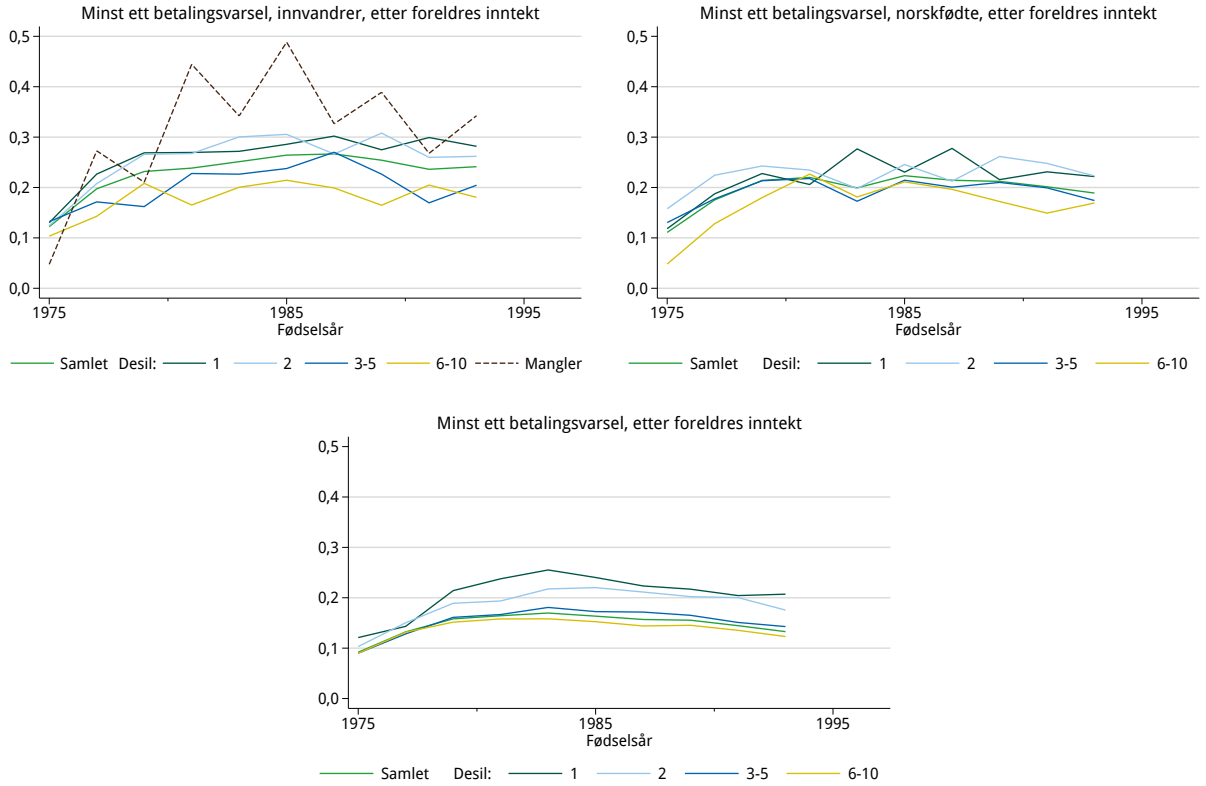
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A12 **Stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere**

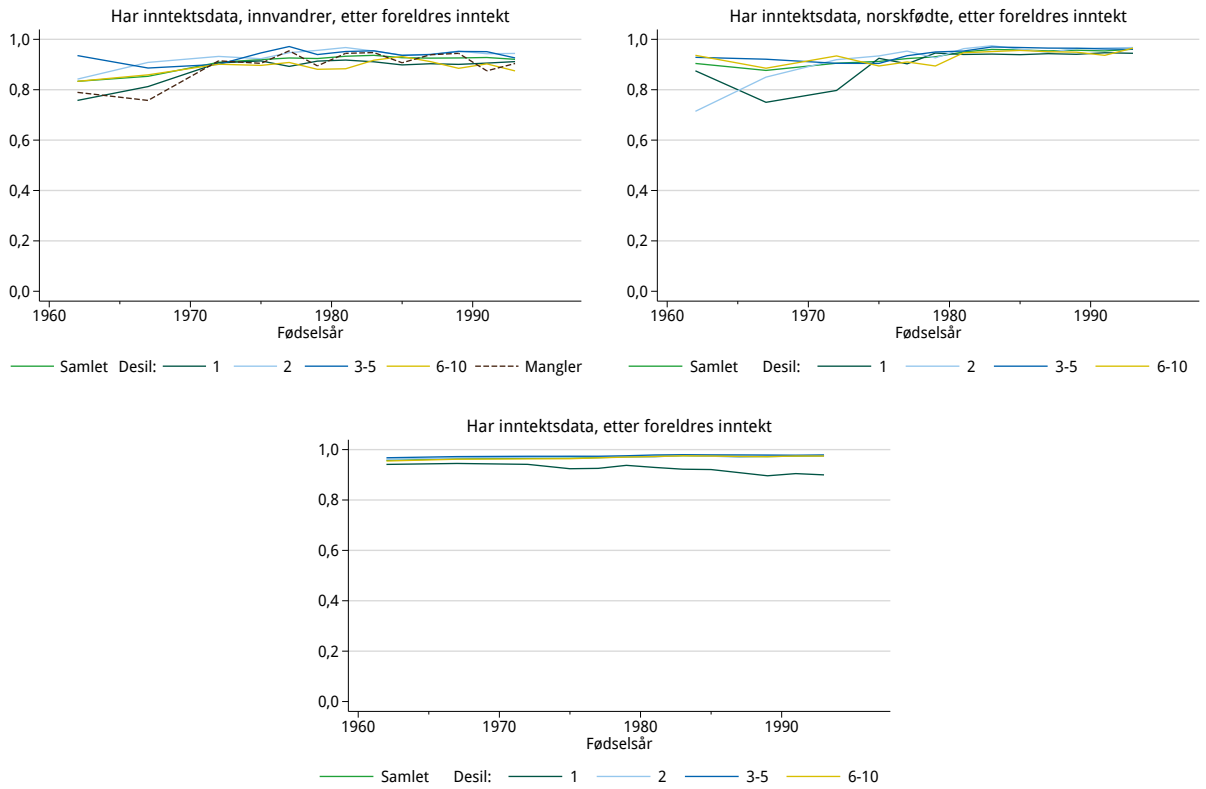
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A13 **Betalingsvarsler ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning**

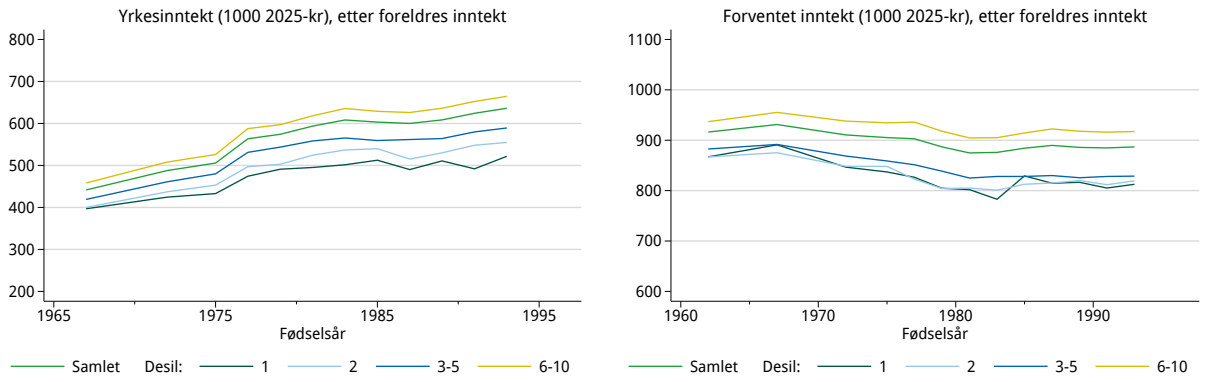
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A14 **Har observert inntekt ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning**

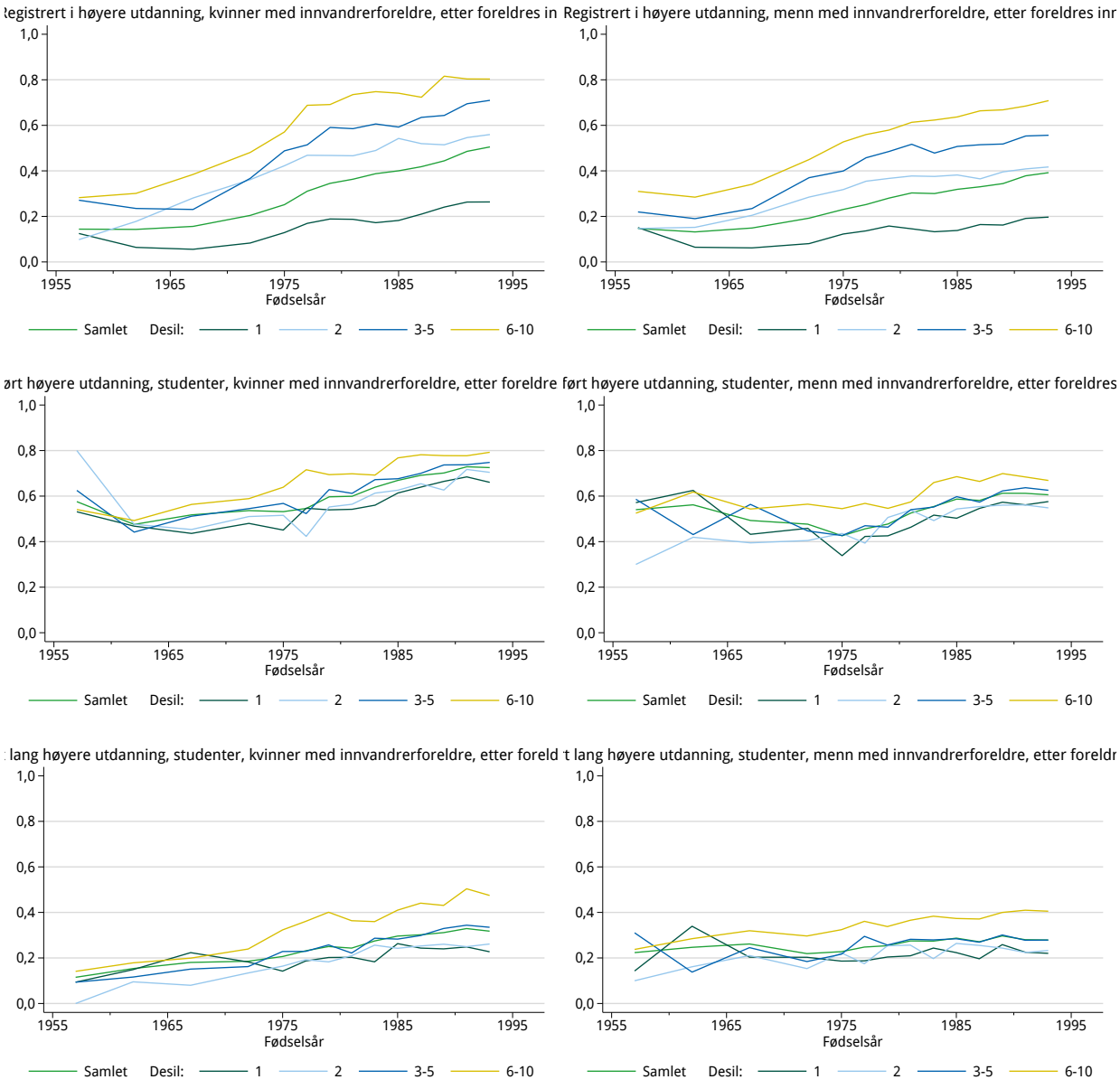
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A15 **Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, øvrig befolkning**

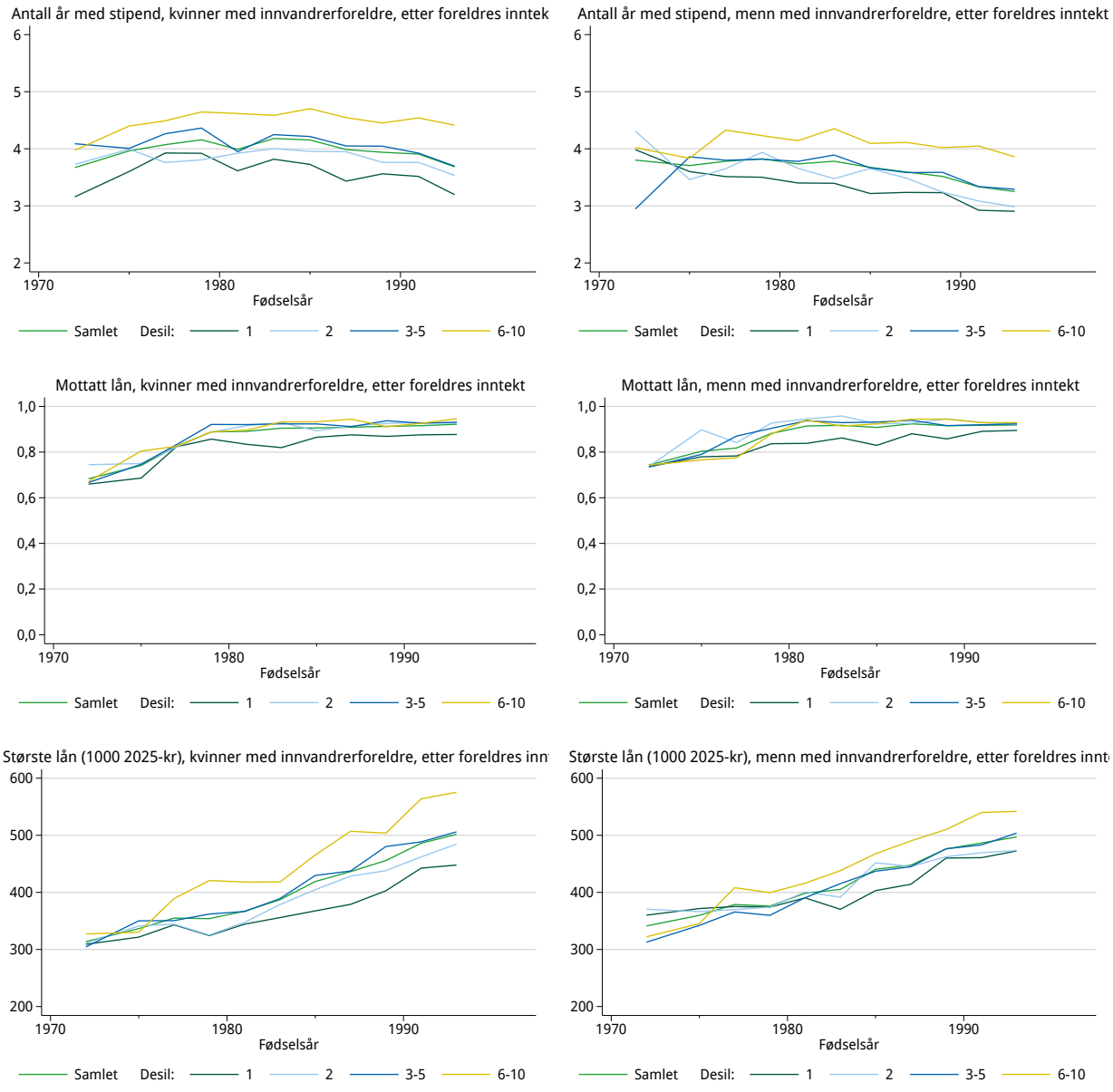
Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Forventet inntekt er basert på fullført utdanning ved alder 30 og gjennomsnittlig inntekt etter utdanning blant 45-49-åringer i 2024.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A16 **Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn**

Merk: Både fullført høyere utdanning og fullført lang høyere utdanning er målt som andel av registrerte i høyere utdanning.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A17 **Stipend og lån etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn**

Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur A18 **Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn**

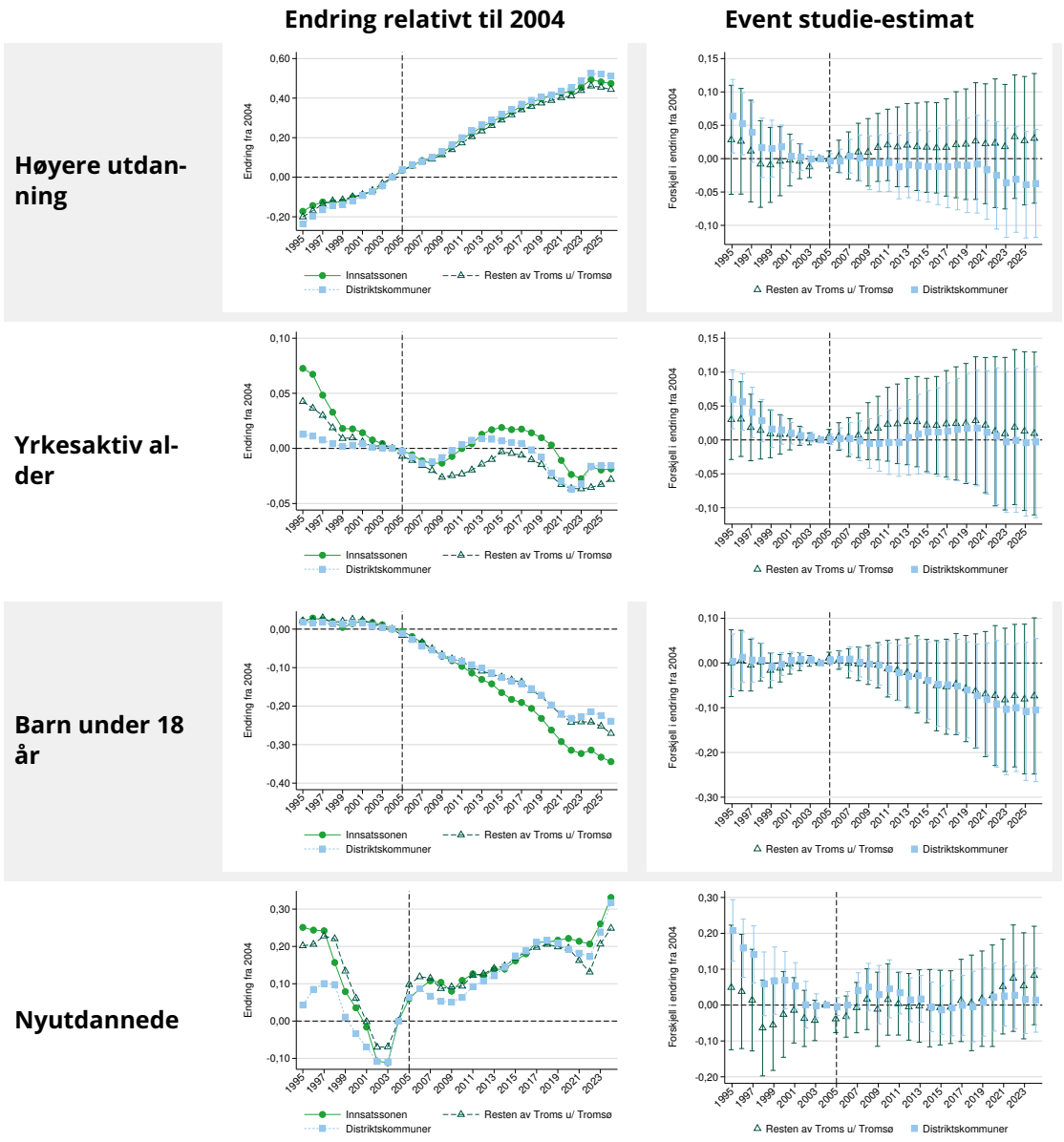

Merk: Vi inkluderer personer registrert i høyere utdanning innen alder 30. Forventet inntekt er basert på fullført utdanning ved alder 30 og gjennomsnittlig inntekt etter utdanning blant 45-49-åringer i 2024.
Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

B. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 3 (del 2)

B.1 Figurer

Figur B1 **Log-versjon av grafene i delkapittel 3.3 (jf. robusthetssjekk omtalt i hovedteksten): prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene for befolkning med høyere utdanning, befolkning i yrkesaktiv alder, barn under 18 år og nyutdannede.**

Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

Figur B2 **Log-versjon av grafene i delkapittel 3.4 (jf. robusthetssjekk omtalt i hovedteksten): prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene for kvalifiserte grunnskolelærere og partnere av kvalifiserte grunnskolelærere.**

Kilde: Egne beregninger basert på SSB-data.

B.2 Tabeller

Tabell B1 Endringer i personrettede virkemidler i innsatssonen, 1995–2026

År	Endring
Fra 1990-tallet	Redusert sats i toppskatten: 4,2 prosentpoeng lavere i trinn 2 gjennom 1990-tallet; flyttet til trinn 1 tidlig på 2000-tallet.
2000	Personer med inntekt over ca. 750 000 kroner mister toppskattefordelen og betaler 19,5 prosent på inntekt over denne grensen (tidligere 9,5 prosent), dvs. en økning på 10 prosentpoeng.
2006	Redusert sats i trinnskatten endres til 2 prosentpoeng lavere i både trinn 1 og trinn 3.
2010	Lønnstilskudd til førskolelærere og pedagogiske ledere på 20 000 kroner.
2011	Lønnstilskuddet til førskolelærere og pedagogiske ledere reduseres til 10 000 kroner.
2012	Lønnstilskuddet til førskolelærere og pedagogiske ledere avvikles.
2014	Finnmarkstillegget i barnetrygden (320 kroner per barn per måned, gitt til og med 2013) avvikles.
2015	Finnmarksfradraget gjøres likt for skatteklasse 1 og 2; beløpet heves med 500 kroner for skatteklasse 1.
2022	Finnmarksfradraget heves til 20 000 kroner.
2023	Finnmarksfradraget inflasjonsjusteres til 20 550 kroner. Gratis barnehage for alle barn i innsatssonen fra 1. august 2023.
2024	Finnmarksfradraget økes fra 20 550 til 30 000 kroner. Den reduserte satsen i trinn 3 i trinnskatten avvikles, slik at satsen blir lik resten av landet.
2025	Ekstra barnetrygd i innsatssonen fra 1. oktober 2025 (om lag 6 000 kroner per barn per år).
2026	Finnmarksfradraget økes fra 30 000 til 45 000 kroner. Det ekstra barnetrygdtillegget videreføres (6 144 kroner per barn 0–17 år per år).

Merk: Lavere skatt på alminnelig inntekt (3,5 prosentpoeng) og fritak for elavgift for husholdninger har ligget uendret i hele perioden. Endringer i ordningene for sletting av studielån er ikke med. Tiltakssonen ble omdøpt til innsatssonen i 2025.
Kilde: Vennemo mfl. (2022), kapittel 2 og 7; regjeringen.no; Prop. 1 LS (2023–2024); Innst. 4 L (2025–2026).

Tabell B2 **Endringer i andre virkemidler i innsatssonen, 2000–2026**

År	Endring
2002	Kompetansesenter for urfolks rettigheter etableres i Kautokeino (ca. 6 ansatte).
2003	Kontoret for voldsoffererstatning etableres i Vardø (ca. 49 ansatte).
2004–2006	Norge må midlertidig stanse den geografiske differensieringen av arbeidsgiveravgiften for å tilpasse seg EØS-regelverket.[a]
2004–2015	Omstillingsprogrammet «Regional omstilling» gjennomføres i Loppa, Båtsfjord, Lebesby, Gamvik, Porsanger, Berlevåg, Karlsøy, Nordkapp og Måsøy.
2009–2013	Kontoret for politiattester flyttes ut til Vardø (ca. 14 ansatte).
2016–2022	Omstillingsprogram i Sør-Varanger etter konkursen i Sydvaranger Gruve AS.
2018–2023	Omstillingsprogram i Kvænangen (2018–2020, forlenget 2021–2023).
2019–2025	Omstillingsprogram i Kautokeino.
2026	Næringslivet i innsatssonen betaler elavgift med redusert sats (0,6 øre per kWh, mot alminnelig sats på 7,13 øre per kWh).[b]

Merk: Fritaket for arbeidsgiveravgift har vært videreført uendret. Forsvarets ordninger, kommunale ordninger og Sametingets tilskudds- og stipendordninger omtales i rapporten uten tidfestede endringer, og er derfor ikke med i tabellen. [a] Rapporten (Tekstboks 2.2) omtaler stansen generelt og sier ikke eksplisitt hvordan tiltakssonen ble berørt. [b] Oppgitt sats for 2026; tidspunktet for når den reduserte satsen for næringslivet ble innført, er ikke kartlagt.
Kilde: Vennemo mfl. (2022), kapittel 2; regjeringen.no.

Tabell B3 **Befolkning med høyere utdanning, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2004				Vekst siden 2004				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
1995	11,5	9,0	66,4	567,6	0,84	0,82	0,79	0,74	-0,16	-0,18	-0,21	-0,26	0,02	-0,04	0,09	0,05	0,01	0,10	0,11	0,06	0,15
1996	11,8	9,3	69,1	593,1	0,87	0,85	0,82	0,77	-0,13	-0,15	-0,18	-0,23	0,02	-0,05	0,09	0,04	0,00	0,08	0,10	0,06	0,14
1997	12,0	9,6	71,3	618,2	0,88	0,87	0,85	0,81	-0,12	-0,13	-0,15	-0,19	0,01	-0,06	0,08	0,03	-0,01	0,07	0,08	0,04	0,12
1998	12,0	9,7	72,7	642,2	0,88	0,89	0,87	0,84	-0,12	-0,11	-0,13	-0,16	-0,01	-0,07	0,05	0,01	-0,02	0,05	0,05	0,01	0,08
1999	12,0	9,8	73,1	658,6	0,89	0,89	0,87	0,86	-0,11	-0,11	-0,13	-0,14	-0,01	-0,06	0,04	0,01	-0,02	0,05	0,03	-0,01	0,06
2000	12,3	9,9	74,4	679,1	0,90	0,91	0,89	0,88	-0,10	-0,09	-0,11	-0,12	-0,00	-0,05	0,04	0,02	-0,01	0,04	0,02	-0,01	0,05
2001	12,4	10,0	76,5	697,1	0,92	0,92	0,91	0,91	-0,08	-0,08	-0,09	-0,09	-0,00	-0,04	0,03	0,00	-0,02	0,03	0,01	-0,02	0,03
2002	12,7	10,2	78,0	716,5	0,93	0,94	0,93	0,93	-0,07	-0,06	-0,07	-0,07	-0,00	-0,03	0,02	0,00	-0,02	0,02	-0,00	-0,02	0,02
2003	13,0	10,6	80,3	739,4	0,96	0,97	0,96	0,96	-0,04	-0,03	-0,04	-0,04	-0,01	-0,03	0,00	-0,00	-0,01	0,01	-0,01	-0,02	0,01
2004	13,6	10,9	83,9	767,8	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2005	14,1	11,3	87,0	797,6	1,03	1,04	1,04	1,04	0,03	0,04	0,04	0,04	-0,00	-0,01	0,01	-0,00	-0,01	0,01	-0,00	-0,01	0,01
2006	14,4	11,6	89,5	826,3	1,06	1,06	1,07	1,08	0,06	0,06	0,07	0,08	0,00	-0,02	0,03	-0,00	-0,02	0,02	-0,01	-0,03	0,01
2007	14,8	11,9	90,9	855,6	1,09	1,08	1,08	1,11	0,09	0,08	0,08	0,11	0,01	-0,03	0,04	0,00	-0,02	0,03	-0,03	-0,05	0,00
2008	15,1	12,0	92,8	887,5	1,11	1,10	1,11	1,16	0,11	0,10	0,11	0,16	0,01	-0,04	0,06	0,00	-0,04	0,04	-0,05	-0,09	-0,01
2009	15,4	12,3	95,6	921,2	1,13	1,12	1,14	1,20	0,13	0,12	0,14	0,20	0,01	-0,04	0,07	-0,01	-0,05	0,04	-0,07	-0,11	-0,02
2010	15,9	12,6	98,9	956,6	1,17	1,15	1,18	1,25	0,17	0,15	0,18	0,25	0,02	-0,04	0,08	-0,01	-0,06	0,04	-0,07	-0,12	-0,02
2011	16,5	13,0	102,6	996,0	1,22	1,19	1,22	1,30	0,22	0,19	0,22	0,30	0,03	-0,04	0,09	-0,01	-0,06	0,05	-0,08	-0,13	-0,02
2012	17,0	13,5	106,4	1038,1	1,25	1,23	1,27	1,35	0,25	0,23	0,27	0,35	0,02	-0,05	0,10	-0,02	-0,08	0,04	-0,10	-0,16	-0,04
2013	17,6	13,9	109,5	1081,5	1,29	1,27	1,31	1,41	0,29	0,27	0,31	0,41	0,03	-0,05	0,11	-0,01	-0,07	0,05	-0,11	-0,18	-0,05
2014	18,0	14,2	112,4	1120,2	1,33	1,30	1,34	1,46	0,33	0,30	0,34	0,46	0,03	-0,06	0,11	-0,01	-0,08	0,06	-0,13	-0,20	-0,06
2015	18,5	14,6	115,7	1160,8	1,36	1,34	1,38	1,51	0,36	0,34	0,38	0,51	0,03	-0,07	0,12	-0,02	-0,09	0,06	-0,15	-0,22	-0,07
2016	19,0	15,0	118,7	1199,3	1,40	1,37	1,42	1,56	0,40	0,37	0,42	0,56	0,03	-0,07	0,12	-0,02	-0,10	0,06	-0,16	-0,24	-0,08
2017	19,5	15,4	121,9	1233,8	1,44	1,41	1,45	1,61	0,44	0,41	0,45	0,61	0,03	-0,08	0,13	-0,02	-0,11	0,07	-0,17	-0,26	-0,08
2018	20,0	15,7	124,3	1269,9	1,47	1,44	1,48	1,65	0,47	0,44	0,48	0,65	0,03	-0,08	0,15	-0,01	-0,11	0,09	-0,18	-0,29	-0,08
2019	20,3	16,0	126,6	1307,1	1,50	1,46	1,51	1,70	0,50	0,46	0,51	0,70	0,04	-0,09	0,16	-0,01	-0,12	0,09	-0,21	-0,32	-0,10
2020	20,7	16,2	127,2	1331,2	1,52	1,48	1,54	1,75	0,52	0,48	0,54	0,75	0,04	-0,09	0,17	-0,01	-0,13	0,10	-0,23	-0,35	-0,11
2021	20,9	16,4	129,7	1365,8	1,54	1,50	1,57	1,80	0,54	0,50	0,57	0,80	0,04	-0,10	0,17	-0,03	-0,14	0,09	-0,26	-0,38	-0,14
2022	21,1	16,6	132,0	1400,4	1,55	1,52	1,59	1,84	0,55	0,52	0,59	0,84	0,04	-0,11	0,19	-0,04	-0,17	0,09	-0,29	-0,42	-0,16
2023	21,6	17,0	136,4	1443,0	1,59	1,56	1,65	1,90	0,59	0,56	0,65	0,90	0,03	-0,11	0,18	-0,06	-0,19	0,07	-0,31	-0,45	-0,18
2024	22,4	17,4	142,9	1499,8	1,65	1,59	1,70	1,95	0,65	0,59	0,70	0,95	0,06	-0,09	0,21	-0,05	-0,19	0,08	-0,30	-0,44	-0,16
2025	22,1	17,3	142,3	1494,7	1,63	1,58	1,70	1,95	0,63	0,58	0,70	0,95	0,05	-0,11	0,20	-0,07	-0,20	0,07	-0,32	-0,45	-0,18
2026	22,0	17,1	141,0	1481,4	1,62	1,57	1,68	1,93	0,62	0,57	0,68	0,93	0,05	-0,10	0,21	-0,06	-0,20	0,07	-0,31	-0,45	-0,17

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2004 = antall delt på antallet i 2004, per gruppe; vekst siden 2004 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall personer med høyere utdanning i hver kommune i 2004.

Tabell B4 **Befolkning i yrkesaktiv alder (20–66 år), utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2004				Vekst siden 2004				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
1995	60,7	45,9	389,4	2133,3	1,08	1,04	1,01	0,92	0,08	0,04	0,01	-0,08	0,03	-0,03	0,10	0,06	0,02	0,11	0,16	0,11	0,20
1996	60,3	45,6	388,7	2149,9	1,07	1,04	1,01	0,93	0,07	0,04	0,01	-0,07	0,03	-0,02	0,09	0,06	0,02	0,10	0,14	0,10	0,19
1997	59,2	45,3	387,2	2165,2	1,05	1,03	1,01	0,93	0,05	0,03	0,01	-0,07	0,02	-0,03	0,07	0,04	0,00	0,08	0,12	0,08	0,16
1998	58,2	44,7	385,8	2185,3	1,04	1,02	1,01	0,94	0,04	0,02	0,01	-0,06	0,02	-0,03	0,06	0,03	-0,00	0,06	0,09	0,06	0,12
1999	57,4	44,3	384,8	2208,1	1,02	1,01	1,00	0,95	0,02	0,01	0,00	-0,05	0,01	-0,03	0,05	0,02	-0,01	0,04	0,07	0,04	0,09
2000	57,3	44,3	385,2	2233,0	1,02	1,01	1,00	0,96	0,02	0,01	0,00	-0,04	0,01	-0,02	0,04	0,02	-0,01	0,04	0,05	0,03	0,08
2001	57,1	44,2	385,6	2253,1	1,02	1,01	1,00	0,97	0,02	0,01	0,00	-0,03	0,01	-0,01	0,03	0,01	-0,01	0,03	0,04	0,03	0,06
2002	56,7	44,0	384,3	2274,1	1,01	1,00	1,00	0,98	0,01	0,00	0,00	-0,02	0,01	-0,01	0,02	0,01	-0,01	0,02	0,03	0,01	0,04
2003	56,5	44,0	384,0	2297,3	1,00	1,00	1,00	0,99	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,01	0,00	-0,00	0,01	0,01	0,01	0,02
2004	56,3	43,9	383,8	2316,2	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2005	56,2	43,6	382,7	2337,4	1,00	0,99	1,00	1,01	-0,00	-0,01	-0,00	0,01	0,01	-0,00	0,02	0,00	-0,01	0,01	-0,01	-0,02	-0,00
2006	56,0	43,4	380,9	2363,6	0,99	0,99	0,99	1,02	-0,01	-0,01	-0,01	0,02	0,01	-0,01	0,03	0,00	-0,01	0,02	-0,03	-0,04	-0,01
2007	55,7	43,2	378,8	2395,7	0,99	0,98	0,99	1,03	-0,01	-0,02	-0,01	0,03	0,00	-0,02	0,03	0,00	-0,02	0,03	-0,04	-0,07	-0,02
2008	55,6	43,0	379,4	2443,6	0,99	0,98	0,99	1,05	-0,01	-0,02	-0,01	0,05	0,01	-0,02	0,04	-0,00	-0,03	0,03	-0,07	-0,10	-0,04
2009	55,6	42,8	380,9	2489,9	0,99	0,97	0,99	1,07	-0,01	-0,03	-0,01	0,07	0,01	-0,03	0,06	-0,00	-0,04	0,03	-0,09	-0,13	-0,05
2010	56,0	42,8	383,4	2527,7	1,00	0,98	1,00	1,09	-0,00	-0,02	-0,00	0,09	0,02	-0,03	0,07	-0,00	-0,04	0,04	-0,10	-0,14	-0,05
2011	56,4	42,9	385,6	2564,3	1,00	0,98	1,00	1,11	0,00	-0,02	0,00	0,11	0,03	-0,03	0,08	-0,00	-0,05	0,05	-0,10	-0,16	-0,05
2012	56,7	43,1	387,2	2604,5	1,01	0,98	1,01	1,12	0,01	-0,02	0,01	0,12	0,03	-0,03	0,09	-0,00	-0,05	0,05	-0,12	-0,17	-0,06
2013	57,2	43,3	387,9	2638,3	1,02	0,99	1,01	1,14	0,02	-0,01	0,01	0,14	0,03	-0,04	0,10	0,01	-0,05	0,06	-0,12	-0,18	-0,06
2014	57,5	43,5	387,8	2669,2	1,02	0,99	1,01	1,15	0,02	-0,01	0,01	0,15	0,03	-0,04	0,10	0,01	-0,05	0,07	-0,13	-0,20	-0,06
2015	57,6	43,8	387,4	2701,6	1,02	1,00	1,01	1,17	0,02	-0,00	0,01	0,17	0,03	-0,04	0,10	0,01	-0,05	0,08	-0,14	-0,21	-0,07
2016	57,6	43,7	387,0	2728,0	1,02	1,00	1,01	1,18	0,02	-0,00	0,01	0,18	0,03	-0,05	0,10	0,01	-0,05	0,08	-0,15	-0,23	-0,08
2017	57,6	43,7	386,8	2748,6	1,02	1,00	1,01	1,19	0,02	-0,00	0,01	0,19	0,03	-0,05	0,11	0,02	-0,06	0,09	-0,16	-0,24	-0,08
2018	57,5	43,5	384,7	2769,7	1,02	0,99	1,00	1,20	0,02	-0,01	0,00	0,20	0,03	-0,06	0,12	0,02	-0,06	0,10	-0,17	-0,26	-0,09
2019	57,3	43,3	382,3	2789,6	1,02	0,99	1,00	1,20	0,02	-0,01	-0,00	0,20	0,03	-0,06	0,12	0,02	-0,06	0,11	-0,19	-0,28	-0,09
2020	56,9	42,9	375,0	2782,3	1,01	0,98	0,99	1,22	0,01	-0,02	-0,01	0,22	0,04	-0,06	0,13	0,02	-0,07	0,11	-0,20	-0,30	-0,11
2021	56,2	42,5	372,5	2794,6	1,00	0,97	0,98	1,22	-0,00	-0,03	-0,02	0,22	0,03	-0,07	0,13	0,02	-0,08	0,11	-0,22	-0,33	-0,12
2022	55,6	42,4	370,1	2810,8	0,99	0,97	0,98	1,23	-0,01	-0,03	-0,02	0,23	0,02	-0,09	0,13	0,01	-0,09	0,12	-0,24	-0,35	-0,13
2023	55,4	42,4	371,9	2845,3	0,98	0,97	0,98	1,24	-0,02	-0,03	-0,02	0,24	0,02	-0,10	0,13	0,00	-0,10	0,11	-0,26	-0,38	-0,14
2024	56,1	42,4	380,1	2913,7	1,00	0,97	0,99	1,26	-0,00	-0,03	-0,01	0,26	0,03	-0,09	0,15	0,01	-0,11	0,12	-0,26	-0,38	-0,14
2025	55,9	42,6	380,6	2935,7	0,99	0,97	0,99	1,27	-0,01	-0,03	-0,01	0,27	0,02	-0,10	0,14	0,00	-0,11	0,12	-0,27	-0,40	-0,15
2026	56,0	42,8	380,9	2952,3	1,00	0,97	0,99	1,27	-0,00	-0,03	-0,01	0,27	0,02	-0,10	0,15	0,00	-0,11	0,12	-0,28	-0,41	-0,15

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2004 = antall delt på antallet i 2004, per gruppe; vekst siden 2004 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall personer i yrkesaktiv alder i hver kommune i 2004.

Tabell B5 **Barn under 18 år, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2004				Vekst siden 2004				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
1995	21,9	16,6	151,3	759,1	1,03	1,02	1,02	0,91	0,03	0,02	0,02	-0,09	0,00	-0,08	0,08	0,01	-0,06	0,07	0,12	0,06	0,18
1996	22,1	16,6	150,9	768,2	1,03	1,03	1,02	0,92	0,03	0,03	0,02	-0,08	0,01	-0,06	0,08	0,02	-0,04	0,07	0,12	0,06	0,18
1997	21,9	16,7	151,1	777,3	1,03	1,03	1,02	0,93	0,03	0,03	0,02	-0,07	-0,00	-0,06	0,06	0,01	-0,04	0,06	0,10	0,05	0,15
1998	21,8	16,5	150,4	787,7	1,02	1,02	1,02	0,94	0,02	0,02	0,02	-0,06	0,00	-0,04	0,05	0,01	-0,03	0,05	0,08	0,04	0,12
1999	21,5	16,6	150,1	796,9	1,01	1,02	1,01	0,95	0,01	0,02	0,01	-0,05	-0,02	-0,06	0,02	-0,01	-0,04	0,02	0,06	0,02	0,09
2000	21,7	16,6	150,8	807,9	1,02	1,03	1,02	0,96	0,02	0,03	0,02	-0,04	-0,01	-0,04	0,02	-0,00	-0,03	0,02	0,05	0,03	0,08
2001	21,8	16,6	150,6	816,9	1,02	1,02	1,02	0,97	0,02	0,02	0,02	-0,03	-0,00	-0,03	0,02	0,01	-0,01	0,03	0,05	0,03	0,07
2002	21,7	16,4	149,6	824,2	1,02	1,01	1,01	0,98	0,02	0,01	0,01	-0,02	0,00	-0,02	0,02	0,01	-0,01	0,02	0,03	0,02	0,05
2003	21,6	16,3	148,8	832,3	1,01	1,01	1,00	0,99	0,01	0,01	0,00	-0,01	0,01	-0,01	0,02	0,01	-0,00	0,02	0,02	0,01	0,03
2004	21,3	16,2	148,1	838,3	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2005	21,2	15,9	146,6	844,4	0,99	0,98	0,99	1,01	-0,01	-0,02	-0,01	0,01	0,01	-0,00	0,02	0,01	-0,00	0,01	-0,01	-0,02	-0,00
2006	20,9	15,8	144,2	848,4	0,98	0,97	0,97	1,01	-0,02	-0,03	-0,03	0,01	0,01	-0,01	0,03	0,01	-0,01	0,03	-0,03	-0,05	-0,01
2007	20,6	15,7	141,8	852,5	0,97	0,97	0,96	1,02	-0,03	-0,03	-0,04	0,02	0,00	-0,03	0,03	0,01	-0,02	0,04	-0,05	-0,08	-0,02
2008	20,3	15,4	140,4	855,7	0,95	0,95	0,95	1,02	-0,05	-0,05	-0,05	0,02	-0,00	-0,04	0,03	0,00	-0,03	0,03	-0,07	-0,10	-0,04
2009	19,9	15,2	138,5	862,1	0,93	0,94	0,94	1,03	-0,07	-0,06	-0,06	0,03	-0,00	-0,04	0,04	-0,00	-0,03	0,03	-0,09	-0,13	-0,06
2010	19,7	15,0	137,3	869,6	0,92	0,93	0,93	1,04	-0,08	-0,07	-0,07	0,04	-0,00	-0,05	0,04	-0,00	-0,04	0,04	-0,11	-0,16	-0,07
2011	19,5	14,9	136,5	876,2	0,91	0,92	0,92	1,05	-0,09	-0,08	-0,08	0,05	-0,01	-0,07	0,05	-0,01	-0,06	0,04	-0,13	-0,19	-0,07
2012	19,1	14,7	135,4	881,4	0,90	0,91	0,91	1,05	-0,10	-0,09	-0,09	0,05	-0,01	-0,07	0,05	-0,02	-0,07	0,04	-0,15	-0,22	-0,09
2013	18,9	14,6	134,3	887,0	0,88	0,90	0,91	1,06	-0,12	-0,10	-0,09	0,06	-0,01	-0,08	0,05	-0,02	-0,09	0,04	-0,17	-0,25	-0,10
2014	18,7	14,4	132,6	890,3	0,88	0,89	0,90	1,06	-0,12	-0,11	-0,10	0,06	-0,02	-0,09	0,06	-0,02	-0,09	0,05	-0,19	-0,27	-0,11
2015	18,3	14,3	131,3	893,6	0,86	0,88	0,89	1,07	-0,14	-0,12	-0,11	0,07	-0,03	-0,11	0,05	-0,03	-0,10	0,04	-0,21	-0,29	-0,12
2016	18,0	14,2	130,1	898,2	0,84	0,88	0,88	1,07	-0,16	-0,12	-0,12	0,07	-0,03	-0,12	0,05	-0,03	-0,11	0,04	-0,23	-0,32	-0,14
2017	17,9	14,2	129,3	901,6	0,84	0,87	0,87	1,08	-0,16	-0,13	-0,13	0,08	-0,04	-0,12	0,05	-0,03	-0,12	0,05	-0,24	-0,33	-0,14
2018	17,6	13,9	127,8	901,6	0,83	0,86	0,86	1,08	-0,17	-0,14	-0,14	0,08	-0,03	-0,12	0,06	-0,04	-0,12	0,05	-0,25	-0,35	-0,15
2019	17,2	13,7	125,8	900,8	0,81	0,84	0,85	1,07	-0,19	-0,16	-0,15	0,07	-0,04	-0,13	0,06	-0,04	-0,13	0,04	-0,27	-0,37	-0,17
2020	16,7	13,3	122,0	890,1	0,78	0,82	0,83	1,08	-0,22	-0,18	-0,17	0,08	-0,04	-0,14	0,06	-0,05	-0,14	0,04	-0,29	-0,40	-0,19
2021	16,3	13,0	119,4	885,5	0,76	0,80	0,82	1,07	-0,24	-0,20	-0,18	0,07	-0,04	-0,15	0,06	-0,06	-0,15	0,04	-0,31	-0,42	-0,20
2022	16,0	12,8	118,1	883,7	0,75	0,79	0,81	1,07	-0,25	-0,21	-0,19	0,07	-0,04	-0,16	0,08	-0,06	-0,17	0,05	-0,32	-0,44	-0,20
2023	15,8	12,8	118,6	886,6	0,74	0,79	0,81	1,07	-0,26	-0,21	-0,19	0,07	-0,05	-0,17	0,07	-0,07	-0,18	0,04	-0,33	-0,45	-0,21
2024	16,0	12,8	120,9	895,5	0,75	0,79	0,82	1,07	-0,25	-0,21	-0,18	0,07	-0,04	-0,16	0,08	-0,07	-0,18	0,04	-0,32	-0,44	-0,20
2025	15,7	12,7	119,8	892,2	0,74	0,78	0,81	1,06	-0,26	-0,22	-0,19	0,06	-0,04	-0,17	0,08	-0,07	-0,19	0,04	-0,33	-0,45	-0,20
2026	15,6	12,4	118,1	885,3	0,73	0,77	0,80	1,06	-0,27	-0,23	-0,20	0,06	-0,04	-0,17	0,09	-0,07	-0,19	0,05	-0,33	-0,46	-0,20

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2004 = antall delt på antallet i 2004, per gruppe; vekst siden 2004 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall barn under 18 år i hver kommune i 2004.

Tabell B6 **Nyutdannede, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2004				Vekst siden 2004				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
1995	5,2	3,7	23,6	174,2	1,30	1,24	1,06	1,00	0,30	0,24	0,06	0,00	0,06	-0,16	0,28	0,24	0,13	0,35	0,30	0,19	0,41
1996	5,2	3,7	24,6	182,8	1,29	1,25	1,10	1,05	0,29	0,25	0,10	0,05	0,04	-0,16	0,25	0,19	0,08	0,29	0,24	0,13	0,35
1997	5,2	3,8	25,0	189,6	1,29	1,27	1,12	1,09	0,29	0,27	0,12	0,09	0,02	-0,17	0,20	0,17	0,07	0,27	0,20	0,10	0,30
1998	4,8	3,8	24,9	194,1	1,18	1,26	1,11	1,12	0,18	0,26	0,11	0,12	-0,07	-0,24	0,09	0,07	-0,04	0,17	0,07	-0,04	0,17
1999	4,4	3,4	22,8	186,0	1,10	1,15	1,02	1,07	0,10	0,15	0,02	0,07	-0,06	-0,20	0,09	0,07	-0,03	0,17	0,03	-0,08	0,13
2000	4,2	3,2	21,8	180,8	1,05	1,07	0,98	1,04	0,05	0,07	-0,02	0,04	-0,03	-0,16	0,10	0,07	-0,01	0,15	0,01	-0,08	0,09
2001	4,0	3,0	21,0	173,1	0,99	1,01	0,94	1,00	-0,01	0,01	-0,06	-0,00	-0,01	-0,11	0,08	0,05	-0,01	0,12	-0,00	-0,07	0,06
2002	3,6	2,8	20,1	165,0	0,91	0,94	0,90	0,95	-0,09	-0,06	-0,10	-0,05	-0,03	-0,10	0,04	0,00	-0,06	0,06	-0,04	-0,11	0,02
2003	3,6	2,8	20,0	160,2	0,90	0,94	0,90	0,92	-0,10	-0,06	-0,10	-0,08	-0,04	-0,09	0,01	-0,00	-0,03	0,03	-0,02	-0,06	0,01
2004	4,0	3,0	22,3	173,9	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2005	4,3	3,3	23,8	186,1	1,06	1,11	1,07	1,07	0,06	0,11	0,07	0,07	-0,04	-0,08	0,00	-0,01	-0,03	0,02	-0,01	-0,03	0,02
2006	4,4	3,4	24,5	193,8	1,10	1,13	1,10	1,11	0,10	0,13	0,10	0,11	-0,03	-0,10	0,03	-0,00	-0,04	0,04	-0,02	-0,06	0,02
2007	4,5	3,4	24,0	203,3	1,12	1,13	1,08	1,17	0,12	0,13	0,08	0,17	-0,01	-0,08	0,07	0,04	-0,01	0,10	-0,05	-0,11	0,02
2008	4,5	3,3	23,7	212,1	1,12	1,10	1,06	1,22	0,12	0,10	0,06	0,22	0,02	-0,07	0,10	0,06	-0,01	0,13	-0,10	-0,20	0,00
2009	4,4	3,3	23,7	218,0	1,10	1,11	1,06	1,25	0,10	0,11	0,06	0,25	-0,01	-0,12	0,10	0,03	-0,05	0,12	-0,16	-0,28	-0,04
2010	4,5	3,3	24,0	225,3	1,13	1,11	1,08	1,30	0,13	0,11	0,08	0,30	0,02	-0,08	0,12	0,05	-0,04	0,14	-0,17	-0,29	-0,04
2011	4,6	3,4	24,8	234,8	1,14	1,14	1,11	1,35	0,14	0,14	0,11	0,35	0,00	-0,09	0,09	0,03	-0,03	0,10	-0,21	-0,32	-0,09
2012	4,6	3,4	25,2	242,9	1,14	1,15	1,13	1,40	0,14	0,15	0,13	0,40	-0,01	-0,11	0,09	0,01	-0,06	0,08	-0,26	-0,38	-0,14
2013	4,7	3,5	25,6	254,9	1,16	1,16	1,15	1,47	0,16	0,16	0,15	0,47	-0,00	-0,11	0,11	0,01	-0,06	0,08	-0,31	-0,44	-0,18
2014	4,7	3,5	26,1	266,3	1,16	1,17	1,17	1,53	0,16	0,17	0,17	0,53	-0,01	-0,12	0,10	-0,01	-0,09	0,06	-0,37	-0,51	-0,23
2015	4,8	3,6	27,0	277,2	1,19	1,20	1,21	1,59	0,19	0,20	0,21	0,59	-0,01	-0,12	0,10	-0,02	-0,10	0,05	-0,41	-0,55	-0,26
2016	4,9	3,6	27,3	283,0	1,21	1,22	1,23	1,63	0,21	0,22	0,23	0,63	-0,01	-0,12	0,11	-0,01	-0,11	0,08	-0,42	-0,58	-0,26
2017	5,0	3,7	28,0	288,8	1,25	1,23	1,25	1,66	0,25	0,23	0,25	0,66	0,02	-0,11	0,15	-0,00	-0,10	0,10	-0,41	-0,58	-0,24
2018	5,0	3,7	28,1	295,6	1,25	1,25	1,26	1,70	0,25	0,25	0,26	0,70	0,01	-0,14	0,16	-0,01	-0,13	0,11	-0,45	-0,63	-0,26
2019	5,1	3,7	27,9	300,6	1,26	1,24	1,25	1,73	0,26	0,24	0,25	0,73	0,02	-0,13	0,17	0,01	-0,11	0,12	-0,47	-0,66	-0,28
2020	5,1	3,7	27,3	302,3	1,27	1,24	1,24	1,76	0,27	0,24	0,24	0,76	0,03	-0,13	0,18	0,02	-0,09	0,14	-0,49	-0,69	-0,29
2021	5,0	3,6	27,1	308,0	1,25	1,20	1,23	1,79	0,25	0,20	0,23	0,79	0,05	-0,09	0,19	0,02	-0,08	0,13	-0,54	-0,73	-0,34
2022	5,0	3,5	26,8	313,1	1,25	1,17	1,22	1,82	0,25	0,17	0,22	0,82	0,08	-0,08	0,24	0,03	-0,08	0,14	-0,57	-0,77	-0,37
2023	5,3	3,8	28,7	322,8	1,32	1,26	1,30	1,88	0,32	0,26	0,30	0,88	0,06	-0,12	0,25	0,02	-0,10	0,13	-0,56	-0,76	-0,36
2024	5,7	3,9	31,2	335,1	1,41	1,30	1,40	1,93	0,41	0,30	0,40	0,93	0,11	-0,08	0,29	0,01	-0,11	0,13	-0,51	-0,71	-0,31

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2004 = antall delt på antallet i 2004, per gruppe; vekst siden 2004 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall nyutdannede i hver kommune i 2004. Nyutdannet = har fullført høyere utdanning og har avlagt en ny eller annen høyeste grad i løpet av de siste fem årene. Tallene dekker til og med 2024.

Tabell B7 **Kvalifiserte grunnskolelærere, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2016				Vekst siden 2016				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
2010	1,2	1,0	8,4	38,5	0,93	0,94	0,89	0,87	-0,07	-0,06	-0,11	-0,13	-0,01	-0,07	0,05	0,04	0,00	0,08	0,06	0,02	0,10
2011	1,2	1,0	8,5	39,2	0,95	0,95	0,91	0,89	-0,05	-0,05	-0,09	-0,11	-0,00	-0,07	0,06	0,04	-0,00	0,08	0,05	0,01	0,10
2012	1,3	1,0	8,7	40,2	0,96	0,97	0,93	0,91	-0,04	-0,03	-0,07	-0,09	-0,01	-0,06	0,04	0,03	-0,00	0,07	0,05	0,01	0,08
2013	1,3	1,0	8,9	41,3	0,97	0,99	0,95	0,94	-0,03	-0,01	-0,05	-0,06	-0,01	-0,06	0,04	0,02	-0,01	0,06	0,04	0,01	0,07
2014	1,3	1,0	9,1	42,3	0,98	0,99	0,97	0,96	-0,02	-0,01	-0,03	-0,04	-0,00	-0,04	0,03	0,02	-0,01	0,04	0,02	-0,00	0,05
2015	1,3	1,0	9,3	43,2	1,00	0,97	0,99	0,98	0,00	-0,03	-0,01	-0,02	0,03	0,01	0,06	0,01	-0,01	0,03	0,02	-0,00	0,04
2016	1,3	1,0	9,4	44,0	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	1,3	1,0	9,5	45,0	0,99	1,00	1,01	1,02	-0,01	-0,00	0,01	0,02	-0,00	-0,04	0,03	-0,02	-0,05	0,01	-0,03	-0,06	0,00
2018	1,3	1,0	9,6	45,8	1,01	0,99	1,02	1,04	0,01	-0,01	0,02	0,04	0,02	-0,02	0,06	-0,01	-0,05	0,02	-0,03	-0,07	0,00
2019	1,3	1,0	9,6	46,6	1,01	0,99	1,02	1,06	0,01	-0,01	0,02	0,06	0,02	-0,03	0,08	-0,01	-0,05	0,04	-0,05	-0,09	-0,00
2020	1,3	1,0	9,5	46,9	1,01	1,00	1,03	1,08	0,01	-0,00	0,03	0,08	0,02	-0,07	0,10	-0,02	-0,08	0,04	-0,07	-0,13	-0,01
2021	1,3	1,0	9,5	47,5	1,01	0,99	1,03	1,09	0,01	-0,01	0,03	0,09	0,02	-0,06	0,10	-0,02	-0,08	0,05	-0,08	-0,15	-0,02
2022	1,3	1,0	9,6	48,2	1,00	0,97	1,03	1,11	-0,00	-0,03	0,03	0,11	0,03	-0,06	0,12	-0,03	-0,11	0,05	-0,11	-0,19	-0,03
2023	1,3	1,0	9,6	49,0	1,01	0,96	1,04	1,13	0,01	-0,04	0,04	0,13	0,05	-0,06	0,16	-0,03	-0,14	0,07	-0,12	-0,23	-0,02
2024	1,4	1,0	9,7	50,3	1,04	0,96	1,03	1,14	0,04	-0,04	0,03	0,14	0,07	-0,04	0,18	0,00	-0,10	0,10	-0,11	-0,21	-0,00
2025	1,4	1,0	9,6	49,9	1,05	0,97	1,03	1,13	0,05	-0,03	0,03	0,13	0,09	-0,03	0,21	0,03	-0,09	0,14	-0,08	-0,19	0,03
2026	1,4	1,0	9,6	49,5	1,07	0,97	1,02	1,12	0,07	-0,03	0,02	0,12	0,10	-0,01	0,21	0,05	-0,06	0,15	-0,05	-0,16	0,05

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2016 = antall delt på antallet i 2016, per gruppe; vekst siden 2016 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall kvalifiserte grunnskolelærere i hver kommune i 2016.

Tabell B8 **Partnere av kvalifiserte grunnskolelærere, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommune-grupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2016				Vekst siden 2016				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
2010	0,9	0,8	6,7	30,4	0,91	0,93	0,90	0,87	-0,09	-0,07	-0,10	-0,13	-0,02	-0,07	0,04	0,00	-0,04	0,05	0,04	-0,00	0,09
2011	1,0	0,8	6,8	31,1	0,94	0,95	0,92	0,89	-0,06	-0,05	-0,08	-0,11	-0,01	-0,08	0,05	0,02	-0,03	0,06	0,05	0,00	0,10
2012	1,0	0,8	6,9	31,9	0,95	0,97	0,93	0,91	-0,05	-0,03	-0,07	-0,09	-0,01	-0,07	0,05	0,02	-0,02	0,06	0,04	0,00	0,09
2013	1,0	0,9	7,1	32,6	0,96	0,99	0,95	0,93	-0,04	-0,01	-0,05	-0,07	-0,04	-0,10	0,02	0,01	-0,03	0,04	0,03	-0,01	0,06
2014	1,0	0,9	7,3	34,0	0,98	1,01	0,98	0,97	-0,02	0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,07	0,01	0,00	-0,02	0,03	0,01	-0,02	0,04
2015	1,0	0,9	7,4	34,6	0,98	1,00	0,99	0,99	-0,02	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,04	0,01	-0,01	-0,02	0,01	-0,00	-0,02	0,02
2016	1,0	0,9	7,4	35,1	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	1,0	0,9	7,5	35,6	1,00	0,99	1,01	1,02	0,00	-0,01	0,01	0,02	0,01	-0,02	0,04	-0,00	-0,02	0,02	-0,01	-0,03	0,01
2018	1,0	0,8	7,6	36,0	1,00	0,97	1,02	1,03	0,00	-0,03	0,02	0,03	0,03	-0,01	0,07	-0,01	-0,04	0,02	-0,02	-0,05	0,01
2019	1,0	0,8	7,6	36,4	1,00	0,96	1,01	1,04	0,00	-0,04	0,01	0,04	0,04	-0,00	0,08	-0,01	-0,05	0,02	-0,04	-0,07	-0,00
2020	1,0	0,8	7,5	36,3	0,99	0,94	1,02	1,05	-0,01	-0,06	0,02	0,05	0,05	-0,02	0,11	-0,03	-0,08	0,02	-0,06	-0,11	-0,01
2021	1,0	0,8	7,5	36,4	0,99	0,93	1,01	1,05	-0,01	-0,07	0,01	0,05	0,06	0,01	0,12	-0,02	-0,06	0,02	-0,06	-0,10	-0,02
2022	1,0	0,8	7,4	36,8	0,98	0,91	1,01	1,06	-0,02	-0,09	0,01	0,06	0,07	0,00	0,13	-0,03	-0,09	0,03	-0,08	-0,14	-0,02
2023	1,0	0,8	7,4	37,2	0,97	0,90	1,01	1,08	-0,03	-0,10	0,01	0,08	0,07	-0,01	0,15	-0,03	-0,11	0,04	-0,10	-0,17	-0,03
2024	1,0	0,8	7,5	37,9	1,00	0,92	1,01	1,08	0,00	-0,08	0,01	0,08	0,08	0,01	0,14	-0,01	-0,07	0,05	-0,08	-0,14	-0,02
2025	1,0	0,8	7,6	38,2	1,01	0,93	1,02	1,09	0,01	-0,07	0,02	0,09	0,08	0,01	0,15	-0,01	-0,07	0,05	-0,08	-0,14	-0,02
2026	1,0	0,8	7,6	37,8	1,00	0,93	1,02	1,08	0,00	-0,07	0,02	0,08	0,07	0,00	0,14	-0,02	-0,07	0,04	-0,07	-0,13	-0,02

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2016 = antall delt på antallet i 2016, per gruppe; vekst siden 2016 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall partnere av kvalifiserte grunnskolelærere i hver kommune i 2016.

Tabell B9 **Befolkning (alle bosatte), utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2016				Vekst siden 2016				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
2010	91,4	72,0	654,1	4037,6	0,97	0,97	0,99	0,92	-0,03	-0,03	-0,01	-0,08	-0,00	-0,03	0,03	-0,01	-0,04	0,01	0,05	0,02	0,08
2011	91,9	72,1	656,9	4096,3	0,98	0,98	0,99	0,94	-0,02	-0,02	-0,01	-0,06	0,00	-0,02	0,02	-0,01	-0,03	0,01	0,04	0,02	0,06
2012	92,3	72,3	659,5	4158,7	0,98	0,98	0,99	0,95	-0,02	-0,02	-0,01	-0,05	0,00	-0,01	0,02	-0,01	-0,03	0,00	0,03	0,02	0,05
2013	93,0	72,9	661,7	4220,6	0,99	0,99	1,00	0,96	-0,01	-0,01	-0,00	-0,04	0,00	-0,01	0,02	-0,01	-0,02	0,00	0,03	0,01	0,04
2014	93,7	73,3	662,6	4276,5	1,00	0,99	1,00	0,98	-0,00	-0,01	-0,00	-0,02	0,01	-0,00	0,02	-0,00	-0,01	0,01	0,02	0,01	0,03
2015	93,9	73,8	663,4	4331,8	1,00	1,00	1,00	0,99	-0,00	-0,00	-0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,01	-0,00	-0,01	0,01	0,01	0,00	0,02
2016	94,0	73,9	663,8	4379,3	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	94,4	74,1	665,4	4421,4	1,00	1,00	1,00	1,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	-0,01	0,01	0,00	-0,00	0,01	-0,01	-0,01	0,00
2018	94,4	73,9	663,9	4460,4	1,00	1,00	1,00	1,02	0,00	-0,00	0,00	0,02	0,00	-0,01	0,02	0,00	-0,01	0,02	-0,01	-0,02	-0,00
2019	93,9	73,7	661,1	4496,4	1,00	1,00	1,00	1,03	-0,00	-0,00	-0,00	0,03	0,00	-0,01	0,02	0,00	-0,01	0,02	-0,03	-0,04	-0,01
2020	93,3	73,0	650,1	4484,8	0,99	0,99	0,99	1,04	-0,01	-0,01	-0,01	0,04	0,01	-0,02	0,03	0,00	-0,02	0,02	-0,04	-0,06	-0,02
2021	92,4	72,7	647,5	4512,0	0,98	0,98	0,99	1,04	-0,02	-0,02	-0,01	0,04	0,00	-0,03	0,03	-0,01	-0,03	0,02	-0,06	-0,09	-0,03
2022	91,6	72,6	646,5	4547,4	0,97	0,98	0,99	1,05	-0,03	-0,02	-0,01	0,05	-0,01	-0,05	0,03	-0,01	-0,05	0,02	-0,08	-0,11	-0,04
2023	91,5	72,9	651,2	4605,6	0,97	0,99	0,99	1,07	-0,03	-0,01	-0,01	0,07	-0,01	-0,06	0,03	-0,02	-0,06	0,02	-0,09	-0,13	-0,05
2024	92,6	73,3	666,4	4717,9	0,99	0,99	1,00	1,08	-0,01	-0,01	0,00	0,08	-0,01	-0,05	0,04	-0,02	-0,06	0,02	-0,09	-0,13	-0,05
2025	92,5	73,6	668,7	4759,6	0,98	1,00	1,01	1,09	-0,02	-0,00	0,01	0,09	-0,01	-0,06	0,04	-0,02	-0,07	0,02	-0,10	-0,15	-0,06
2026	92,8	73,7	670,0	4790,8	0,99	1,00	1,01	1,09	-0,01	-0,00	0,01	0,09	-0,01	-0,06	0,04	-0,02	-0,07	0,03	-0,11	-0,16	-0,06

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Nivå relativt til 2016 = antall delt på antallet i 2016, per gruppe; vekst siden 2016 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall bosatte i hver kommune i 2016.

Tabell B10 **Befolkning med høyere utdanning, kun personer hvis foreldre hadde inntekt under medianen da personen var 16 år: utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2004				Vekst siden 2004				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	Estimat	KI n	KI ø	Estimat	KI n	KI ø	Estimat	KI n	KI ø
1995	3,5	2,7	19,8	103,7	0,73	0,72	0,68	0,59	-0,27	-0,28	-0,32	-0,41	0,00	-0,08	0,08	0,05	-0,01	0,10	0,14	0,08	0,19
1996	3,8	2,8	21,1	112,5	0,77	0,76	0,73	0,64	-0,23	-0,24	-0,27	-0,36	0,01	-0,08	0,09	0,04	-0,01	0,10	0,13	0,08	0,18
1997	3,9	3,0	22,3	121,4	0,80	0,81	0,77	0,69	-0,20	-0,19	-0,23	-0,31	-0,00	-0,09	0,08	0,04	-0,02	0,10	0,11	0,05	0,17
1998	3,9	3,1	23,1	129,5	0,81	0,84	0,80	0,74	-0,19	-0,16	-0,20	-0,26	-0,03	-0,11	0,05	0,01	-0,05	0,07	0,07	0,01	0,12
1999	4,0	3,1	23,4	135,2	0,82	0,84	0,80	0,77	-0,18	-0,16	-0,20	-0,23	-0,03	-0,10	0,04	0,01	-0,05	0,07	0,04	-0,01	0,10
2000	4,1	3,2	24,0	141,9	0,85	0,86	0,83	0,81	-0,15	-0,14	-0,17	-0,19	-0,01	-0,07	0,04	0,02	-0,02	0,06	0,04	-0,01	0,08
2001	4,2	3,2	25,1	149,1	0,87	0,87	0,86	0,85	-0,13	-0,13	-0,14	-0,15	-0,00	-0,05	0,05	0,01	-0,03	0,04	0,02	-0,01	0,05
2002	4,4	3,3	26,0	156,8	0,90	0,90	0,90	0,89	-0,10	-0,10	-0,10	-0,11	-0,00	-0,04	0,04	0,01	-0,02	0,03	0,01	-0,02	0,03
2003	4,6	3,5	27,3	165,0	0,94	0,95	0,94	0,94	-0,06	-0,05	-0,06	-0,06	-0,01	-0,04	0,01	-0,00	-0,02	0,02	-0,00	-0,02	0,02
2004	4,9	3,7	29,0	175,3	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2005	5,1	3,9	30,7	185,7	1,05	1,06	1,06	1,06	0,05	0,06	0,06	0,06	-0,01	-0,03	0,02	-0,01	-0,03	0,01	-0,01	-0,03	0,01
2006	5,4	4,1	32,0	195,5	1,10	1,10	1,10	1,12	0,10	0,10	0,10	0,12	-0,00	-0,04	0,04	-0,00	-0,03	0,03	-0,01	-0,04	0,01
2007	5,6	4,2	32,7	205,2	1,14	1,14	1,13	1,17	0,14	0,14	0,13	0,17	0,00	-0,05	0,05	0,01	-0,03	0,05	-0,03	-0,07	0,01
2008	5,7	4,3	33,4	214,9	1,16	1,17	1,15	1,23	0,16	0,17	0,15	0,23	-0,00	-0,07	0,07	0,01	-0,04	0,07	-0,06	-0,12	-0,00
2009	5,8	4,4	34,5	224,3	1,19	1,20	1,19	1,28	0,19	0,20	0,19	0,28	-0,01	-0,07	0,06	0,00	-0,05	0,06	-0,09	-0,14	-0,04
2010	6,0	4,5	35,7	234,6	1,23	1,23	1,23	1,34	0,23	0,23	0,23	0,34	-0,00	-0,07	0,07	-0,00	-0,06	0,05	-0,11	-0,17	-0,05
2011	6,2	4,7	37,0	245,1	1,27	1,27	1,27	1,40	0,27	0,27	0,27	0,40	-0,01	-0,09	0,08	-0,01	-0,07	0,06	-0,13	-0,20	-0,07
2012	6,3	4,8	38,3	256,1	1,30	1,31	1,32	1,46	0,30	0,31	0,32	0,46	-0,01	-0,11	0,09	-0,02	-0,10	0,06	-0,16	-0,24	-0,08
2013	6,5	5,0	39,5	268,2	1,34	1,34	1,36	1,53	0,34	0,34	0,36	0,53	-0,01	-0,11	0,09	-0,03	-0,10	0,05	-0,19	-0,28	-0,11
2014	6,7	5,1	40,8	279,9	1,38	1,38	1,40	1,60	0,38	0,38	0,40	0,60	-0,01	-0,12	0,11	-0,03	-0,11	0,06	-0,22	-0,31	-0,13
2015	6,9	5,3	42,0	292,5	1,42	1,44	1,45	1,67	0,42	0,44	0,45	0,67	-0,02	-0,14	0,10	-0,03	-0,11	0,06	-0,25	-0,34	-0,15
2016	7,1	5,5	43,2	304,9	1,46	1,50	1,49	1,74	0,46	0,50	0,49	0,74	-0,04	-0,16	0,09	-0,03	-0,12	0,07	-0,28	-0,38	-0,18
2017	7,3	5,7	44,6	317,3	1,50	1,54	1,54	1,81	0,50	0,54	0,54	0,81	-0,04	-0,18	0,09	-0,04	-0,15	0,07	-0,31	-0,43	-0,19
2018	7,6	5,8	45,8	329,7	1,55	1,59	1,58	1,88	0,55	0,59	0,58	0,88	-0,03	-0,19	0,12	-0,03	-0,14	0,09	-0,33	-0,46	-0,20
2019	7,7	6,0	46,9	342,4	1,59	1,61	1,61	1,95	0,59	0,61	0,61	0,95	-0,03	-0,18	0,13	-0,03	-0,15	0,10	-0,37	-0,51	-0,23
2020	7,9	6,1	47,5	350,6	1,62	1,64	1,66	2,03	0,62	0,64	0,66	1,03	-0,03	-0,20	0,14	-0,04	-0,17	0,09	-0,41	-0,56	-0,26
2021	8,0	6,2	48,6	364,0	1,64	1,67	1,70	2,11	0,64	0,67	0,70	1,11	-0,03	-0,21	0,15	-0,05	-0,18	0,08	-0,46	-0,62	-0,31
2022	8,1	6,3	49,7	377,1	1,67	1,70	1,73	2,18	0,67	0,70	0,73	1,18	-0,04	-0,23	0,16	-0,07	-0,21	0,08	-0,52	-0,69	-0,35
2023	8,3	6,4	51,2	391,8	1,69	1,74	1,79	2,27	0,69	0,74	0,79	1,27	-0,04	-0,24	0,15	-0,09	-0,24	0,06	-0,57	-0,75	-0,40
2024	8,5	6,5	53,1	410,6	1,75	1,77	1,83	2,34	0,75	0,77	0,83	1,34	-0,03	-0,23	0,17	-0,08	-0,24	0,07	-0,60	-0,78	-0,41
2025	8,4	6,5	53,0	410,1	1,73	1,77	1,83	2,34	0,73	0,77	0,83	1,34	-0,04	-0,24	0,17	-0,10	-0,26	0,06	-0,61	-0,80	-0,42
2026	8,4	6,5	53,0	408,7	1,73	1,76	1,83	2,33	0,73	0,76	0,83	1,33	-0,03	-0,24	0,18	-0,10	-0,26	0,07	-0,60	-0,80	-0,41

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Utvalget er personer hvis foreldre (mor og far samlet) hadde pensjonsgivende inntekt under medianen i sin fødselskohort året personen fylte 16 år; kun personer født 1951–2007 inngår. Nivå relativt til 2004 = antall delt på antallet i 2004, per gruppe; vekst siden 2004 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall personer med høyere utdanning (i utvalget) i hver kommune i 2004.

Tabell B11 **Kvalifiserte grunnskolelærere, kun personer hvis foreldre hadde inntekt under medianen da personen var 16 år: utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper.**

År	Antall personer (1000)				Nivå relativt til 2016				Vekst siden 2016				Forskjell i forskjeller								
													vs. Resten av Troms			vs. Distrikts			vs. Resten av Norge		
	1	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**	**Estimat**	**KI n**	**KI ø**
2010	0,5	0,4	3,2	10,7	0,92	0,89	0,86	0,81	-0,08	-0,11	-0,14	-0,19	0,02	-0,07	0,12	0,06	0,00	0,12	0,11	0,05	0,16
2011	0,6	0,4	3,2	11,1	0,93	0,90	0,87	0,84	-0,07	-0,10	-0,13	-0,16	0,03	-0,07	0,13	0,06	-0,01	0,13	0,09	0,03	0,16
2012	0,6	0,4	3,3	11,6	0,94	0,94	0,90	0,87	-0,06	-0,06	-0,10	-0,13	0,00	-0,09	0,09	0,04	-0,02	0,10	0,07	0,01	0,13
2013	0,6	0,4	3,5	12,0	0,97	0,95	0,94	0,91	-0,03	-0,05	-0,06	-0,09	0,02	-0,07	0,11	0,03	-0,02	0,09	0,07	0,02	0,12
2014	0,6	0,4	3,5	12,5	0,98	0,96	0,96	0,94	-0,02	-0,04	-0,04	-0,06	0,01	-0,04	0,07	0,02	-0,03	0,06	0,04	-0,00	0,08
2015	0,6	0,4	3,6	12,9	1,00	0,95	0,97	0,98	-0,00	-0,05	-0,03	-0,02	0,05	0,01	0,09	0,02	-0,01	0,06	0,02	-0,01	0,05
2016	0,6	0,4	3,7	13,3	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	0,6	0,4	3,7	13,7	0,98	0,99	1,02	1,03	-0,02	-0,01	0,02	0,03	-0,00	-0,07	0,06	-0,03	-0,09	0,02	-0,05	-0,10	0,01
2018	0,6	0,4	3,7	14,0	0,98	0,98	1,02	1,05	-0,02	-0,02	0,02	0,05	0,00	-0,07	0,08	-0,04	-0,09	0,01	-0,07	-0,12	-0,03
2019	0,6	0,4	3,8	14,3	0,97	0,99	1,02	1,08	-0,03	-0,01	0,02	0,08	-0,02	-0,12	0,08	-0,05	-0,11	0,01	-0,11	-0,16	-0,05
2020	0,6	0,4	3,8	14,4	0,97	0,98	1,03	1,10	-0,03	-0,02	0,03	0,10	-0,01	-0,14	0,11	-0,06	-0,14	0,02	-0,13	-0,21	-0,06
2021	0,6	0,4	3,8	14,7	0,97	0,99	1,03	1,12	-0,03	-0,01	0,03	0,12	-0,02	-0,14	0,10	-0,06	-0,16	0,03	-0,16	-0,25	-0,07
2022	0,6	0,4	3,8	15,0	0,95	0,98	1,04	1,15	-0,05	-0,02	0,04	0,15	-0,03	-0,15	0,09	-0,09	-0,20	0,01	-0,20	-0,30	-0,09
2023	0,6	0,4	3,8	15,3	0,94	0,96	1,05	1,17	-0,06	-0,04	0,05	0,17	-0,01	-0,14	0,11	-0,11	-0,23	0,01	-0,22	-0,34	-0,10
2024	0,6	0,4	3,9	15,7	0,97	0,96	1,05	1,19	-0,03	-0,04	0,05	0,19	0,01	-0,11	0,12	-0,08	-0,19	0,03	-0,21	-0,32	-0,10
2025	0,6	0,4	3,9	15,7	0,98	0,98	1,05	1,18	-0,02	-0,02	0,05	0,18	0,00	-0,13	0,14	-0,07	-0,20	0,06	-0,20	-0,33	-0,07
2026	0,6	0,4	3,9	15,6	0,99	0,99	1,05	1,18	-0,01	-0,01	0,05	0,18	-0,01	-0,13	0,12	-0,07	-0,19	0,05	-0,19	-0,31	-0,07

Merk: Gruppe 1 = innsatssonen, 2 = Resten av Troms uten Tromsø, 3 = distriktskommuner, 4 = resten av Norge. Antall personer i 1000. Utvalget er personer hvis foreldre (mor og far samlet) hadde pensjonsgivende inntekt under medianen i sin fødselskohort året personen fylte 16 år; kun personer født 1951–2007 inngår. Nivå relativt til 2016 = antall delt på antallet i 2016, per gruppe; vekst siden 2016 = nivå minus 1. Forskjell i forskjeller = event studie-koeffisient med 95 % konfidensintervall (KI n = nedre, KI ø = øvre), fra separate regresjoner mot hver kontrollgruppe. Gjennomsnitt og regresjoner er vektet med antall kvalifiserte lærere (i utvalget) i hver kommune i 2016.

C. Vedlegg: Supplerende resultater til kapittel 4 (del 3)

Figur C1 **Test for parallelle trender**

Merk: Figuren viser at forutsetningen om parallelle pre-trender ikke er oppfylt. Andelen barnehagelærererkandidater sysselsatt i barnehagesektoren er ikke en god sammenligningsgruppe for andelen GLU- og lektorkandidater sysselsatt i skolesektoren. Vi ser at veksten i i-sektor-sysselsettingen blant kandidatene med gjeldssletteordning (behandlingsgruppen) er høyere sammenlignet med kontrollgruppen etter reformen, men veksten var også høyere før reformen. Figuren til venstre viser de observerte gjennomsnittene, mens figuren til høyre viser estimerte gjennomsnitt fra en modell med års- og gruppeeffekter.

Figurregister

Figur 1.1. Samlet støtte og stipend, inflasjonsjustert og målt i folketrygdens grunnbeløp (G), 1975-76 til 2026-27 12
Figur 2.1. Lån i og stipend fra Lånekassen 23
Figur 2.2. Utvikling i foreldres utdanningsnivå og innvandringsbakgrunn 25
Figur 2.3. Utvikling i antall studenter etter foreldres utdannings- og inntektsnivå 26
Figur 2.4. Stipend fra Lånekassen etter foreldres utdanning og inntekt 28
Figur 2.5. Lån i Lånekassen for studenter i høyere utdanning etter foreldres utdanning og inntekt 29
Figur 2.6. Andel registrert i og med fullført høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt 31
Figur 2.7. Antall år med stipend, samlet stipend og høyeste lånesaldo ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt 33
Figur 2.8. Andel med betalingsvarsel fra Lånekassen innen alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt 34
Figur 2.9. Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt 35
Figur 2.10. Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter foreldres inntekt, kvinner og menn 37
Figur 2.11. Stipend og lån ved alder 30 etter foreldres inntekt, kvinner og menn registrert i høyere utdanning 38
Figur 2.12. rkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn registrert i høyere utdanning 39
Figur 2.13. Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere 41
Figur 2.14. Stipend og lån ved alder 30 etter foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere registrert i høyere utdanning 43
Figur 2.15. Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere registrert i høyere utdanning 44
Figur 3.1. Befolkning med høyere utdanning, antall personer og endring i antall fra 2004. 52
Figur 3.2. Befolkning med høyere utdanning, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 54
Figur 3.3. Befolkning i yrkesaktiv alder, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 55
Figur 3.4. Barn under 18 år, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 56
Figur 3.5. Nyutdannede, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 57
Figur 3.6. Andel bosatt i samme kommunegruppe, fem år før til fem år etter siste år med studielån. 58
Figur 3.7. Kvalifiserte grunnskolelærere, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 59
Figur 3.8. Partnere av kvalifiserte grunnskolelærere, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 60
Figur 3.9. Befolkning (alle bosatte), prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 61
Figur 3.10. Befolkning med høyere utdanning og foreldre som hadde inntekt under medianen da personen var 16 år, prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 62

Figur 3.11. Kvalifiserte grunnskolelærere med foreldre som hadde inntekt under medianen da personen var 16 år, prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene. 62
Figur 4.1. Rekruttering til GLU (førstevalgsøkere) 70
Figur 4.2. Rekruttering til lektorutdanningen (førstevalgsøkere) 71
Figur 4.3. Rekruttering til barnehageutdanningen (førstevalgsøkere) 71
Figur 4.4. Rekrutteringsutviklingen til behandlingsgruppen og den syntetiske kontrollgruppen..... 73
Figur 4.5. Prosentvis utvikling i andelen som har fullført på normert tid for GLU 1-7, GLU 5-10 og lektorutdanningen 8-13 75
Figur 4.6. Andeler av kandidatkohorter for GLU og lektorer sysselsatt i skolesektoren 77
Figur 4.7. Andeler av kandidatkohorter for BHG sysselsatt i barnehagesektoren 78
Figur 4.8. Populasjonen av utdannede GLU og lektorer sysselsatt i skolen i og utenfor Nord-Norge .. 79
Figur 4.9. Andeler av kandidatkohorter sysselsatt i skolen i Nord-Norge 80
Figur A1. Endring i bakgrunn til igangværende studenter, andeler 89
Figur A2. Oppmeldt og fullført etter alder for utvalgte fødselskull 89
Figur A3. Oppmeldt og fullført etter alder for utvalgte fødselskull, nivå relativt til ved alder 30 år 90
Figur A4. Andel registrert i og med fullført høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og fars inntektsrang rundt alder 45-49 91
Figur A5. Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres utdanning eller inntekt 92
Figur A6. Antall år med stipend, samlet stipend og høyeste lånesaldo ved alder 30 etter fødselsår og fars inntektsrang rundt alder 45-49 93
Figur A7. Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn 94
Figur A8. Betalingsvarsler ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, kvinner og menn 94
Figur A9. Utvikling i antall personer etter innvandringsbakgrunn, fødselsår og foreldres utdanning og inntekt 95
Figur A10. Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, øvrig befolkning (utenom innvandrere og norskfødte barn av innvandrere)..... 96
Figur A11. Andel med stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning..... 97
Figur A12. Stipend og lån ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere 98
Figur A13. Betalingsvarsler ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning 99
Figur A14. Har observert inntekt ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere, norskfødte barn av innvandrere og øvrig befolkning..... 100
Figur A15. Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, øvrig befolkning..... 100
Figur A16. Registrert i og fullføring av høyere utdanning ved alder 30 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn..... 101
Figur A17. Stipend og lån etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn..... 102
Figur A18. Yrkesinntekt ved alder 30 og forventet inntekt ved alder 45-49 etter fødselsår og foreldres inntekt, innvandrere og norskfødte barn av innvandrere etter kjønn 103
Figur B1. Log-versjon av grafene i delkapittel 3.3 (jf. robusthetssjekk omtalt i hovedteksten): prosentvis endring i antall fra 2004 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene for befolkning med høyere utdanning, befolkning i yrkesaktiv alder, barn under 18 år og nyutdannede. 104
Figur B2. Log-versjon av grafene i delkapittel 3.4 (jf. robusthetssjekk omtalt i hovedteksten): prosentvis endring i antall fra 2016 og forskjellen i vekst mellom innsatssonen og kontrollgruppene for kvalifiserte grunnskolelærere og partnere av kvalifiserte grunnskolelærere. 105

Figur C1. Test for parallelle trender 117

Tabellregister

Tabell 1.1. Hovedtrekk ved utviklingen i studiestøttesystemet 11
Tabell 1.2. Gjeldssletteordninger i Lånekassen 14
Tabell 4.1. Valg og overganger for studentkohorten som startet i 2017 76
Tabell 4.2. Kandidatproduksjon for femårig GLU og lektorutdanningen 2021-2025 76
Tabell 4.3. Antall innvilgede søknader om gjeldsslette 81
Tabell 4.4. Førstevalgsøkere til BHG 82
Tabell 4.5. Førstevalgsøkere til LUPE 83
Tabell B1. Endringer i personrettede virkemidler i innsatssonen, 1995–2026 106
Tabell B2. Endringer i andre virkemidler i innsatssonen, 2000–2026 107
Tabell B3. Befolkning med høyere utdanning, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper 108
Tabell B4. Befolkning i yrkesaktiv alder (20–66 år), utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper 109
Tabell B5. Barn under 18 år, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 110
Tabell B6. Nyutdannede, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 111
Tabell B7. Kvalifiserte grunnskolelærere, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 112
Tabell B8. Partnere av kvalifiserte grunnskolelærere, utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 113
Tabell B9. Befolkning (alle bosatte), utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 114
Tabell B10. Befolkning med høyere utdanning, kun personer hvis foreldre hadde inntekt under medianen da personen var 16 år: utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 115
Tabell B11. Kvalifiserte grunnskolelærere, kun personer hvis foreldre hadde inntekt under medianen da personen var 16 år: utvikling over tid og forskjell i forskjeller mellom kommunegrupper. 116